

BILLEDER OG MINDER

FRA

SVERIGE-OG-FINLAND

AF

KAPTEIN J. G. SMITH.

KRISTIANIA.

P. T. MALLINGS BOGHANDEL.

1873.

BILFEDER og MINDER

AVENUE OF AMERICA

WILLIAM SMITH

1880

INDHOLD.

1. Fra Broderlandet Sverige.
 2. Fra Finland.
 3. Efterskrift.
-

I.

Fra Broderlandet Sverige.

Paa Landet.

Kjære Læser! Jeg fører Dig denne gang hen til en svensk Herregaard. Den ligger i det sydligste af Wermland i en deilig Trakt. Fra Arvika komme vi derhen paa Dampskib gjennem et langt Vasdrag, vekselvis bestaaende af Indsøer og smale Elvedrag, der ikke ere bredere, end at Skibet netop kan passere; deslige Farter gjør man ofte i Sverige. Eggen oplives underveis af hvide Murkirker, af Godsbesiddernes store, stadselige Bygninger, af veldyrkede Enge og Agre, af Skove og Lunde. Her og der græsser Kvæget, her og der arbeides; her og der glider Baade over de speilblanke Vande. Saa komme vi ind i Byelven ved Seffle Brug og

Sluseværk; her tegner sig til at vorde en liden By, og her forlade vi Skibet og tage op til vort Bestemmelsessted, medens Dampbaaden reiser videre over Venern for omsider at havne i Gøtheborg.

Herregaarden heder Kroksta og begrænses for endel af Byelven, for endel af Venern og for endel af fjerntliggende Skovpartier. Flere prægtige Alleer føre op til vor Gaard. Store Kløverenge ligge paa begge Sider af Veien; blødt og indbydende som et tyrkisk Tæppe vinke de os imøde og den søde Duft virker oplivende og styrkende som et sandt Livselixir. De vælige Heste under Kuskers sikre Haand bruge ikke stort mere end et Kvarter for at føre os op fra Seffle Kanal og ind paa Gaarden, hvor vi nu gjennem en rask og zirlig Sving standse foran den dobbelte Trappeopgang, der fører op i Hovedbygningens Vestibule.

Allerede straks ved Indkjørselen havde en Lænehund mellem Udhusene meldt vort Komme gjennem nogle faste, dybe Bjef. Da vi steg af, kom Familiens Kjæledægge styrtende ned fra Trappen og gav sit venlige Sindelag tilkjende ved en sagte velopdragen Gjøn. Saa kom Familien og andre Gjæster og modtog os med den

Venlighed, som gjør Hjertet godt, og saa førtes vi hen til vore Værelser.

Det er ikke Meningen at afsløre, hvad der hører Privatlivets Hemmelighed til; men dette kan jeg dog straks sige, uden at krænke al skyldig Diskretion, at Dagene gik som en Leg under vekslende Spadseren, Kjøren, Roen og andre selskabelige Adspredelser, hvorom siden noget mere.

Hvad jeg forøvrigt ønskede at fortælle, var om den Præcision og det lidet Opstyr, hvormed en saa stor Bedrift blev ført. Nogle tusinde norske Maal Jord under Plougen er ingen ringe Sag at haandtere. Hertil kom flere tusinde Maal Skov, der blev fredet og passet med samme Nøiagtighed. Omtrent hele det dyrkede Areal var dræneret, og hvor man kom hen, var og blev Arbeidet udført med en Omhu, der næsten grændsede til Havedyrkning.

Nu havde jeg hørt, at En og Anden hjemme hos os ogsaa arbeidede paa at gennemføre en saa nitid High-farming, men efter Sigende med det Udfald, at Gaardsdriften aarligaars gjernest gav et klækkeligt Minus. Her erfarede jeg imidlertid, at saa var ikke Tilfældet i Wermland,

iallefald ikke paa denne Ejendom, hvor Udbyttet tvertimod var høist tilfredsstillende.

Ved at undersøge Sagen, fik jeg at vide, at Jordegods langt fra ikke havde staaet i den Pris paa hin Side Kjølen som hos os. Om maaske de senere Aars stærke Synken i Priserne ogsaa hos os kan have bidraget tilstrækkeligt til at ordne Forholdet mellem Indtægt og Udgift ved en Gaardsdrift, skal jeg lade være usagt, og om Priserne maaske i Sverige paa Grund af de sidste gode Aar ere stegne, det ved jeg ikke, men saa meget er iallefald vist, at skal Jordbrug lønne sig, navnlig for en konditioneret Mand eller for Hvemsomhelst, der ikke er opøvet til at gaa bag Plougen, eller som ei har Tid til at gaa med den ganske Dag, da maa Prisen paa Jord ikke være høi her i Norden, hvor Sommeren er saa kort, og hvor Chancerne for betimeligt Veirligere saa ustadige. Navnlig have vi — iallefald i den større Del af det dyrkbare Norge — vort tørre Foraar, vor stegende Sommer og vor ofte regnfulde Høst med Frostnætternes Ulykke, der i et Øieblik kan dræbe den flittigste Landmands Forhaabning.

Imidlertid vil meget af dette kunne raades Bød paa, efterhaanden som man ogsaa hos os

lærer at indse, hvad der passer bedst at dyrke for ethvert Sted, saaledes at ikke mere en gammel, ufornuftig, traditionel Slendrian har Bugten og begge Enderne i Agerdyrkingen, men en klar Erkjendelse af, hvad der lønner sig bedst. Og isaahenseende har de senere Tiders forbedrede Kvægstel havt en afgjort gunstig Indflydelse paa Landbonæringen i mange Distrikter.

Maatte dette blive ved, og maatte Priserne paa Jord blive saadanne, at Rigmændene blandt Bønder, Haandværkere, Kjøbmænd osv. med Fordel kunde sætte sine Penge i Landejendomme og lade dannede Sønner drive dem, da skulde vi snart se Landets Modernæring blomstre op — naturligvis under den Forudsætning, at disse Sønner forresten vare deres Kald fuldt voksne — og da skulde vi om ikke længe ogsaa paa Landet finde mange selvstændige, fædrelandsksyndede Mænd, der ikke gik op i Smaainteresser og Bygdepolitik, og som ikke lode sig lede af Frasen, men af en fuldkomnere Erkjendelse af Sandheden.

I denne Henseende staar Sverige høit over os. Den temmelig talrige Adel driver nu mere og mere selv sine betydelige Ejendomme. Denne svenske Adel har givet Beviser paa sit Fædre-

landssind og sin livlige Erkjendelse af Frihedens Betydning. For nogle Aar siden gjorde den, som bekjendt, Afkald paa store Rettigheder til Fordel for den nye Rigsdagsordning og afgav derved et glimrende Votum for dens høie Opfattning, af hvad den skyldte Tiden, Oplysningen og Fædrelandet.

Foruden Adelen findes der ogsaa en temmelig udbredt velhavende, energisk og oplyst Godsherrestand, prægtige Elementer til Landbrugets Fremme og prægtige Elementer i Nationalforsamlingen.

Ikke destomindre klages der fremdeles over, at saamange store Landejendomme, navnlig i de sydlige Dele af Sverige, gaa over i Fremmedes, især Tydskeres Hænder.

Man har altsaa i Broderlandet fuldtud erkjendt Vigtigheden af at finde solide Støtter for Samfundsbygningens fremtidige Bestaaen.

Jeg har selv i nogle Aar ejet og bestyret en Gaard paa Landet, saa jeg fuldtvel kjender dette Livs baade Glanspunkter og Skyggesider, og fremforalt ved jeg, at det er noget ganske andet at aflægge et kort Sommerbesøg paa en Ejendom, end at drive den selv. Hvad det fornemmelig kommer an paa er, at

man ikke kjøber en forgjældet Ejendom, uden at eje tilstrækkelig Kapital, i den Tanke, at den højere Oplysning skulde bøde paa Pengemangel. I Jordbruget er intet farligere end at stole for meget paa Theorien og tage for dristigt til Forbedringer, naar man ei har Midler; thi Theoriene behøve ofte lokale Tillempninger, og Forbedringerne koste let flere Penge end paatænkt og komme i Regelen først efter flere Aar tilgode; kommer saa Uaar og Uheld, føre laante Penge snart til Forarmelse.

Her tænke Flere som saa: disse Forbedringer komme dog i det Store og Hele taget Landet tilgode, selv om den Enkelte derved gaar tilgrunde, og derfor er det, statsøkonomisk talt, en Velsignelse for Landet. Men kunde det samme Resultat opnaaes gjennem Sindighed og Forsigtighed, selv om Forbedringerne gik langsommere for sig, saa gik den Enkelte ikke tilgrunde og Landbonæringen kom ikke i Miskredit.

Men hvor ganske anderledes stiller ikke Sagen sig, naar en formuende Mand kjøber en Gaard! Han kan taale at vente paa Forbedringernes Resultater, han tør experimentere, han kan med Ro imødese Uaar; han kan afvente gunstige Konjunkturer for Salget af sine Pro-

dukter; han kan anskaffe sig Maskiner og undvære meget Mandskab; han kan leie Heste i den travleste Tid for at holde desto flere Kreaturer; han kan holde dygtige Folk og forskrive Hjælp i Nødsfald; han kan gennem sin rundelige Driftskapital skaffe sig nok af nervus rerum paa Landet, Frugtbarhedens Element; han kan lade opbygge de for vort Klima ofte saa nødvendige Tørreskur for Grøden i regnfulde Efteraar; han kan være behagelig for sine Undergivne og derved ogsaa berede sig selv den største Hygge; han kan have Tid og Raad til at holde en velstelt Have, maaske endog et Drivhus; han kan holde Kjøre- og Rideheste, og dygtige Lærere og Guvernanter for sine Børn; han har sin Dag behagelig sysselsat paa et større Brug og kan dyrke Videnskaben og Kunsten, om han vil; kort og godt — han kan føre et behageligt Liv og optræde som den dannede Gentleman baade ude og hjemme.

Kan saa et Liv være behageligere og uafhængigere for den rige Mands Søn, der har erhvervet Indsigt i Sagen, og som har friske Kræfter til at tage fat, med Sandsynligheden for at se sine Forhaabninger realiserede, forinden han nedlægger Vandringsstaven!

Derfor kan jeg ikke noksom fremhæve det gunstige Indtryk, jeg fik af en saadan velstelt svensk Herregaard, hvor netop Forholdene vare som oven beskrevet.

Ikke mindre end en 150 Mennesker, smaat og stort iberegnet, boede paa Gaardens Grund og havde sit Udkomme ved at være Inspektører, Raadsdrenge, Haandværkere, Stalddrenge, Kvægrøgttere, Husmænd osv. paa Ejendommen. Husmændene, hvoraf der vel fandtes en 12, havde tildels Hest og Kjør og sendte efter Omstændighederne Gut og Pige paa Gaardsarbeide hele Aaret igjennem. Naar Gaardens Vidder ere saa store og Jorden saa billig, at saadant uden Skade kan ske, er dette unægtelig en letvindt og bekvem Maade at faa Arbeidet udført, fornemmelig naar disse Folk holde sig selv Kosten, hvilket her var Tilfælde; thi der, hvor man skal holde Arbeiderne Kosten, gaar der gjernest saa meget til, at Bruget ofte opædes af Sluget, hvortil kommer, at den samvittighedsfulde Madmoders Bedrift bliver meget trættende, og om hun vil stelle Alt paa det bedste, er det derfor ikke sagt, at hun kan tilfredsstille de stedse voksende Fordringer. Den konditionerede Mand burde derfor helst vælge sin Ejendom i Egne, hvor der er let

Tilgang paa løse Arbeidere, der kunne tilkaldes i Aannetiderne og betales kontant uden Kost. Indførelse af Maskiner vil ogsaa i denne Henseende være af den største Nytte og vil vist snarligen paakræves, jo mere Udvandringslysten tiltager og Arbeidslønnen stiger. Hos os, hvor Grunden ofte er ujævn, bakket, stenet og afbrudt af alskens Forhindringer, vil det vel falde vanskeligere at finde passende Maskiner, men anderledes der, hvor Grunden er fin og ren og Fladerne store. I Sverige begynder man mere og mere at tænke paa denne Sag.

Vandsyge Jorder, stor Arbeidsstyrke, daarlig Beredning af Mulden og sparsom Erstatning for bortgivne Kræfter er Landbrugets visse Undergang.

Vel afgrøftede eller endog tildels drænerede Agre og Enge, den mindst mulige Arbeidsstyrke, den fuldkomneste Beredning af Mulden og passende Kraftfornyelse er — i Forbindelse med det rette Valg af Produkt — Agerbrugets afslørede Hemmelighed; saameget har jeg lært.

Hertil kommer naturligvis, at den dygtige Jordbruger behøver Iver, Snarraadighed, utrættelig Omsorg, omfattende Indsigt og fremforalt — sund Fornuft. Det er altsaa ikke nogen saa

simpel Sag at være en duelig Jordbruger, og vil han med smaa Midler arbeide sig op til Velstand, behøves der desuden i høi Grad Tarvelighed, Sparsomhed og Vane til selv at være med og tage fat.

I denne Henseende vilde det være gavnligt, om den opvoksende Slægt af Gutter i konditionerede Familier lærte sig tidligt til at haandtere Øks og Sag og Spade og benyttede alle Midler til at staalsætte sine Muskler og vænne sig til det praktiske Arbejde, der snart vil komme Saamange tilgode. Thi Embeds- og Ombudsposter blive herefter vanskeligere at erholde i den storartede Konkurrence, og ikke heller er det saa stort at tragte efter, fremforalt, hvis det skulde være Nationernes Hensigt alt mere og mere at tvinge Embedsmændene til Cølibat, sætte dem paa en lempelig Sultekur og maaske tilsidst lægge dem paa et Slags Fattigkasse, naar de ere opslidte.

Det praktiske Arbejde er desuden saa sundt og saa frejdigt, at det meget snart bliver til Glæde for dets Dyrker; og nu, da Ordet Dannelse ikke alene tilhører Humanisterne, men i lige høi Grad Realisterne og Enhver, der paa en eller anden Maade har oparbejdet sig til at for-

tjene Navn af dannet Mand, skal ikke Standen længere skjæmme Nogen.

Det samme gjælder Kvinderne. Hvad skulde der være iveien for, at de her, ligesom f. Ex. i Tyskland, efter fuldendt Skolegang gennemgik et fuldstændigt Kursus i Husholdning, Madlavning og alt det meget, der virkelig hører til for at styre et Hus vel. Er der snart sagt noget mere hjælpeløst og blotstillet Væsen til end en saadan ung Husmoder, der ganske er i sin Piges Vold og ingen Forstand har paa Indkjøb, Behandling eller Regnskab osv.? Man pleier et sige, at alt saadant læres saa let, naar først Huset er sat, fornemmelig, hvis man har en Moder at gaa hen til, naar det behøves. Herimod bør der protesteres paa det kraftigste; det læres slet ikke snart — og den første Prøvetid paa Ægteskabets i vore Dage ofte noget slibrige Arena er netop farlig, naar først Hvedebrødsdagene ere passerede. Dertil kommer, at Lysten til Husstel meget ofte mangler, naar den ikke er bleven indpodet i Ungdommen. Nutidens ikke sjældent blødagtige Opdragelse skaber derfor langt større Ulykke, end man saa let vil tro.

Skulde vel endog den fineste Dannelselse tabe noget ved Skjøn paa praktiske Ting? Lad den

rige Dame, der ikke absolut behøver at tage Haand i Hanke, indskrænke sig til et passende Overopsyn, hvis hun lyster og maaske behøves andetsteds; men naar man i vore smaa, tarvelige Husholdninger, hvor Økonomi og Orden er Familielykkens Grundpiller, taler om det upassende i for en virkelig dannet Dame at deltage i praktiske Ting selv udenfor Dagligstuen, da vidner dette om, at en saadan Lære maa prædikes af de Uerfarne.

Den Opdragelse, der under en passende Disciplin staalsætter Børnene til at bryde sig selv sin Bane og taale baade trange og gode Dage, er den ypperligste Arv. I Tyskland f. Ex. er det en almindelig Sag, at Børnene ere spredte over den vide Verden; derfor opdrages de i Regelen til Arbeidsomhed og Huslighed og læres tidligt til at underkaste sig Nødvendighedens Lov, noget som hvert Menneske før eller senere maa underkaste sig; kun at det i en senere Alder som oftest sker med Smerte, naar det ei er lært som Barn.

Saaledes sadde vi Ældre og talte paa Herregaarden i den dejlige Sommeraften, naar vi lode vort Blik glide ud over det praktiske Liv, medens Ungdommen spillede et Parti

Kroket under Skjemt og Latter eller laa under et løvrigt Træ, byggende sine deilige Luftslotte, sine bekjendte châteaux en Espagne.

Men ikkedestomindre maatte vel vi Ældre ogsaa faa Lov til at have Øjne og Hjerter aabne baade for Naturens og Kunstens Skjønhed. Hvorfor ikke! Det praktiske Blik bidrager endog igrunden ganske overordentligt til den besindige Ro og den Erkjendelsens Mangesidighed, der behøves for at forstaa den store Sag at kunne se og høre mere end halvt.

Sadde vi udenfor den store Trappe, der førte op til den anselige Hovedbygning, havde vi den rigeste Afveksling.

Snart hørte vi de klangfulde Toner af et Instrument, der lullede os ind i nogen deilig Nationalmelodi, hvori Folkehjertet banker, eller ind i et lille forstaaeligt Tonedigt, hvor Sjelen kunde finde Hvile. Heldigvis er man nu saa omtrent kommen ud over den Periode, hvori Dusinkomponisterne trakterede med de evindelige „Variationers“ Hakkemad paa oprindeligt smukke Themaer. Hvilket ganske andet Udbytte har man ikke af at høre en transponeret Sang uden Tilsætning, jeg vil f. Ex. blandt saa mange andre nævne saadanne som „ausgewählte Lieder“ af

Schubert for Piano solo, eller en af Beethovens Sonater! I Hjemmets Ro kan man ret i Mag følge Motivets Udvikling gennem de forskjellige Tonearter, den vekslende Takt og de vekslende Rytmer. Der kan man uforstyrret nyde de rige, fyldige Harmoniers Skjønhed, de musikalske Farvers Prag. Der kan det efterhaanden lykkes os, ved oftere at høre det samme Thema, mere og mere at fornemme Vingeslagene af Mesterens aandige Flugt.

Og kastede vi Blikket rundt om os, hvad saa vi og hvad fornå vi der? Bag os summede Insekterne i Vinløvet, der bedækkede den dobbelte Trappes Façade. Ved dens Fod duftede Nyktarinernes Smaagrupper, medens Hunden mageligt strakte sine Lemmer, og i det høieste snappede efter en næsvis Flue.

Tæt foran os laa en nydelig rund Græs-plaine; her stod en stor Vase, hist stak der Blomster op af dens fine Fløjel, og længere nede ragede tvende mægtige Pyramidepopler i Veiret, svajende og nejende for et eller andet forbi-dragende Vindpust.

Tvende eenetages Smaahuse begrændsede Plainen paa Siderne. Det ene var en Cottage, bedækket med vild Vin, og var bestemt for

Gjæstevenskabet. Der boede ogsaa vi, og hvor gjerne tænke vi ikke derpaa.

I Gjæstfrihedens Atmosfære bor der gode Engle, og Mindet om Venlighed følger os som Blomsternes Duft.

Det andet modsvarende Hus var ofret til Landbonæringens fredelige Gjerninger. Men forhen var nok krigerske Planer og store Feltherretanker undfangede i denne lille Bygning; thi den berømte Feltherre Lennart Torstenson, som engang beboede Godset, har sandsynligvis siddet der og mediteret, da Boligen i gamle Dage har været benyttet af Herskabet; derom vidnede de Gyldenstykkets Tapeter, hvoraf hist og her endnu fandtes Spor paa Væggene.

Forøvrigt skal en anden Katharina Bora, en norsk Nonne, der havde ladet sig bortføre fra Vadstena Kloster, have været den første Herskerinde paa Stedet, hvorom Traditionen forresten intet videre ved at fortælle.

Længere borte laa Ladebygningerne, hvor der var Plads for en 150 Kjør og Okser. Naar de velnærede Dyr om Aftenen kom tilbage fra de frodige Græsgange, hørte vi i passende Afstand deres høimælede Konversation; det klang

som en fjern Tone, der fandt sin nødvendige Plads i Landlivets Harmoni.

Ret forud strakte sig en Allé udover de vide Jorder; men —

Madklokken lyder; Landluft og Bevægelse giver Appetit, og ind bar det med os Alle for at nyde Husets gode Ting.

Næste Morgen var som sædvanlig badet i Solens Guld. Hvem kunde saa holdes længe i Sengen? Op og ud maatte man i den friske, styrkende Luft. Jeg slentrede gjernest afsted gennem den store, velholdte Have nedover mod Byelvens Udløb i Venern. I den tidligste Morgenstund var alle Havens Gange blevne pudsede og ragede og Blomsterne stode saa glinsende og glade i Duggen som et fagert Barn i sit Morgenbad.

Stundom drev jeg ind i den tilstødende Park langs Elvens Bredder. Allerbedst jeg stod, kom et Dampskib ned eller op paa sin Vei til og fra Gøtheborg.

Gik jeg saa længere ind i Parken for ret tilgavns at være alene og nyde i Naturens Skjød, da — ak ja da blev jeg skammelig forulempet af et blegnæbbet, krumrygget, lumsk Uhyre — Myggen, den mest nærgaaende Snyltegjæst, jeg

kjender; derinde i de kjøligere Skygger havde den opslaaet sit Paulun og taalte ingen Konkurrenter. Saaledes har Alting sin Skyggeside paa Jorden; men dette lærer os kun at skatte Glæden desto høiere.

Saa besøgte vi gjernest paa Morgenen et høist mærkværdigt Sted, hvor der var Anledning til at anstille en Iagttagelse af det sjældneste Slags. Nederst i Haven ved Elvens Udløb laa et lidet Badehus. Naar man satte sig paa Trappen, der gik ned i Vandet, behøvede man neppe at vise sig eller fløite, førend der kom en stor Sværm af Fiske, store og smaa, der nærmede sig ganske ugenert og lod som om de var hjemme. Tog man saa et Stykke Hvedebrød mellem Fingrene og holdt ned i Vandskorpen, kom de alle og dultede hverandre lysteligt for at komme til at spise. De løb ind mellem Fingrene, de spiste og pattede, saa det kunde høres; hvem skulde tro, at saadan Tæmning lod sig iværksætte. Rigtignok henhørte disse selskabelige Dyr til den gemytlige Mortefamilie, men alligevel!

Dog — hvorledes kan man igrunden undre sig derover? hvilken Magt har ikke Kjærligheden; for den maa Alting bøie sig! Disse Fiske vare gjennem lang Tid blevne vante til

stadigt at mades og aldrig at forulempes eller skræmmes. Paa denne Maade lader det Utrolige sig udrette i Længden; selv den flagrende Sommerfugl skulde maaske kunne tæmmes, dersom man kjendte Maade og Midler. Forsøget har været gjort; i vore Dage sidde saa Mange rundt om i Verden og arbeide paa at samle Bidrag til Belysning af Dyrenes Sjeleliv. Især paa Landet falder saadant af sig selv, naar man elsker Naturen. Jeg ved af egen Erfaring, hvor interessant det er*).

Som vi stod dernede og betragtede denne Scene, medens Lyset spillede paa den speilklare Vandflade, begyndte Klokkerne at lyde i den nære Kirke. I flere Trakter af Sverige er det nemlig endnu en traditionel Skik, formentlig nedarvet fra den katholske Tid, at der saalænge Sommeren varer ringes i Kirkerne om Morgenens Kl. 8 og om Aftenen Kl. 6.

Hvor denne Skik er smuk! Disse Toner ville saa gjerne føre vore Hjerter opad; naar den ældre Mand hørte denne Klokkeklang, tog han af sig Hatten, om han gik alene paa Veien

*) I mit Skrift „Naturen og Mennesket“ har jeg behandlet dette Emne nærmere.

eller stod i sit Arbeide; jeg saa det med mine egne Øine; han vidste nok, hvorfor han gjorde det. Derinde i Kirken havde han gennem Tiden lært og hørt saameget, som havde hjulpet ham til paa stærke Vinger at bære saamangen Trængsel, til med Sagtmodighed at udjevne saamangen en Strid, til at give Sjelens bevidste og ubevidste Længsler Luft og til med Flid at røgte sit Kald i stille Fred.

Saa klang der en anden Klokke igjen; den kaldte os til Frokosten. Saa kom Breve og Aviser, passende for en liden Hviletid, og saa bar det ud over de vide Sletter og ind i de fredede Lunde og Skove.

Medens Naturens Aandepust med sagte Susen drog gennem Granerne, sad vi derinde paa en mosbegroet Stenhelle, der fordem havde dækket over nu længst hensmuldrede Ben af de gjæve Forfædre. Længere borte hævede sig Olaf Trætægjes Høi; da sang jeg med Tegnér:

Ett minnets land,

En stor stamtafla är det höga Norden.

Hvarthelst vi blicka står en hågkomst för oss.

I hjeltars aska gro de Svenska skogar,

Om äfventyr från fordom sjunger vågen,

Och Nordens himmel skrives full hvar qväll
Med gyllne runor om de store døde.

Hvilken Fornøielse forresten at vandre langs disse modne, bølgende Agre, saa frodige, saa rene, saa vel behandlede!

Det var alt langt ude i August. Man var netop nu ifærd med at afmeie de store Vidder af Hvede og Rug osv. Negene bleve reiste i Klynger paa Ageren; den blanke Sol og en Smule Vind tørrede dem snart; saa rulledes frem ved tilstrækkelig Hestemagt en Damp-Tærskemaskine, der leiedes for Dagen — og fra Morgen til Aften gik det i en Fei; 60 til 100 Tønder vare snart tærskede, og Halmen reistes ofte i Nærheden i større Stakke, byggede som Huse med Straatag og indadskraanende Vægge — sammenholdte ved Reb og Snoninger af Halm. Af saadanne Hø- og Halmstakke fandtes mange hist og her paa Jorderne; de kunde staa sig i aarvis, naar de vare kunstfærdigt gjorte, navnlig vel tækkede. Saaledes sparede man paa de kostbare Udhuses Størrelse og Mængde — og saaledes havde man Noget at tage til i trange Føderaar.

Saa besøgte vi af og til de mange Torpare eller Husmænd og Andre, der vare knyttede til

Gaardens Drift. Deres Huse vare rødmalte og vel vedligeholdte.

Der gjøres i den senere Tid meget i Sverige for at knytte Arbeidsklassen til Hjemmet og Fædrejorden.

Børnene i Almueskolerne faa ganske tidligt sine Spareskillingsbøger; deri begynde de nu at indsætte hver besparet eller som Gave og Opmuntring modtaget Øre — circa $\frac{1}{3}$ Skill. norsk. Børnene vare glade og stolte af disse Bøger, der vare af Størrelse som en Lommealmanak. De medtog dem gjerne i Skolerne og viste med Triumf sin opsparede Skat frem for den Besøgende. Naar Summen var bleven større, nogle Rigsdaler, blev den indsat i en Sparebankbog, men oftere i et Livrenteforsikringsselskab. Smaa-bøger til dette Øiemed blev fra Livsforsikringsselskabet i Stockholm paa Forlangende tilstillet f. Ex. Godseieren, der besørgede de opsparede Beløb paategnet for hvert Barn og for de Voksne, som hørte Eiendommen til. Han benyttede gjerne Anledningen til ved Nytaar og ellers at give Arbejderne Beviser paa Velvilje for tro Tjeneste og indsatte da for sine Undergivne en lille Sum i en Sparebankbog, der som oftest blev benyttet til forøget Indskud i Livsforsikringsselskabet.

Naar et Barn begynder tidligt med denne Indøven i Besparelse, stiger Lysten dertil med den voksende Sum; Arbejdslysten vaagner ogsaa mere og mere med Alderen og befæstes ved Eksemplets Magt. Med Udsigt til i sin Tid, naar den gamle Mand kommer, at kunne nyde godt af sin Flid og Sparsomhed gjennem den Pension, som Livrenteforsikringsselskabet da ser sig istand til at kunne udbetale den trofaste Indskyder, faar Arbeideren større Ro i sit Sind, vokser fastere ind i sit Fødelands Jordbund og lader sig ikke, iallefald saa let, lokke af Tidens mange Fristelser. Disse Forsikringsselskaber ere forresten indrettede paa mange Maader efter Arbeiderens Tarv, saa han ogsaa kan faa sin Indsats ud, om han foretrækker dette eller vil benytte den paa anden Maade.

Jeg nævnte Almueskolerne; ogsaa disse besøgte jeg der i Egnen og fandt en mærkelig Orden, Nethed og Disciplin. Fremfor alt var det interessant at høre, hvorledes disse Børn kunde synge saa vakkert og rent og med en saa udpræget Sans for Takt og Rhythmus. Det ligger i Nationen og i Sprogets rene Vokallyd; derfor er Sverige et Sangens Land, og naar man i de højere Klasser hører synge nogen af de

mange deilige Nationalmelodier, sker dette med en Forkjærlighed og en Dygtighed, der virker forædlende paa hele Nationen. Jeg har selv engang ved et svensk Badested staaet saa mangen en Stund udenfor et aabent Vindu, fra hvilket en blød, klangfuld Kvindestemme i den stille Sommeraften gav til Pris nogle af disse saa skjønne og erotiske Folkemelodier — og jeg maa sige, at jeg intetsteds har hørt en behageligere Sang.

Det er overhovedet en stor Sag, at et Lands Kvinder har andet end udenlandsk Musik paa sine Læber; Barnet glemmer aldrig de Sange, som det har lært paa Moderens Skjød, og kan man synge Fædrelandskjærligheden ind i Menneskets Hjerte, da gives der ingen deiligere Vei.

En Dag gjorde vi en Tur gjennem Werm-lands skovrige og frugtbare Egne til Kihla Kirke. Den laa saa fredeligt og smukt ved en liden Indsø. Fra den store Stenhelle paa Kirkegaarden, hvorunder Præsten Lignell hvilede med sine tvende Hustruer, havde man en af disse Udsigter, hvor Intet skjæmmer Scenen ud.

I disse Trakter om Seffle Kanal bor flere Nordmænd, som der have kjøbt sig Landeie-domme.

Vi besøgte en af disse nærliggende Gaarde. Der var Liv og Rørelse midt i denne Høstens travle Tid. Forresten var Gaardens Eier Agent for „Mælarprovindsens Meieribolag“ i Stockholm. Han modtog Fløde fra de omliggende Herresæder og producerede Smør for Bolaget.

Trafikken leve! Den var betydelig.

Havde man f. Eks. her eller der fedet nogle af disse Okser, der i Størrelse ikke gav de antediluvianske Dyr noget efter, kom der straks en trivelig Slagter, f. Eks. fra Kristiania, mageligt rullende i sin Kariol, annammede dem og førte dem med Dampskib op gennem Byelvets Vasdrag til Arvika og videre med Jernbanen. Det nytter ikke! Jernbaner og Telegrafer gjøre efterhaanden Menneskene til een Familie paa hele Jordens Rund, tiltrods for de stridende Nationaliteter.

Det er Søndag; Solen skinner klart, og Kirkeklokken toner og lokker. Saa drage vi til Kirken, der ligger paa den anden Side af Seffle Kanal, hvor der er udført et af de mange Kommunikationsarbejder, som giver Sverige baade Fordel og Ære.

Uagtet Kirken var under Reparation, saa at Præsten maatte lade sig nøie med at staa paa

en liden Forhøining bag en improviseret Talerstol, og uagtet Kirken intet andet havde at opvise end de hvide Murvægge og et lidet Orgel, var Gudstjenesten lige opbyggelig at overvære for det. Salmesangen var ren og smuk til paa Landet at være, og den gamle Hædersgubbe paa 70 Aar holdt en Prædiken saa ungdommelig varm og saa inderlig, at man rigtig kunde mærke, hvor megen Sandhed der ligger i det vakre Digt af A. Lindeblad — „Ungdomskällan“, hvoraf jeg her vil nedskrive de for Leiligheden mest passende Vers.

Den österländska dikten vet en källa,
 hvars silfverböljor mellom blommor välla,
 och evig ungdom drickes ur dess våg;
 en paradisisk luft deröfver strömmar,
 och kärlekens och sångens ljufva drömmar
 fritt spela der uti den glades håg.

Jag känner ock en evig ungdomskälla:
 från himlens ocean dess vågor qvälla,
 och solen går ej öfver henne ner.
 Ej tidens dimmor hendes spegel hölja.
 Lycksalig den, som dricker ur dess bölja;
 en evig yngling varder han alltmer.

Och salighetens himlaluft han andas,
 och englars morgon för hans öga randas,
 hvarthelst han blickar i den skumma tid.
 Ej någon storm hans väsens blomma bryter:
 sin krans af saronsliljor lugnt han knyter,
 och i hans hjerta sjunger himmelsk frid.

Den källans namn er Christendom. Hur mången
 till själens ljusa urhem redan gången
 drack oförvansklig skönhet derutur!
 De fromma fäder, som vi nu besjunga,
 med gråa hjessor voro likväl unga,
 ty christendomen gaf dem Guds Natur.

Ack hvilken klagan, som du nu förspörjer!
 Sjelf dikten ett förloradt Eden sörjer,
 och vinter snögar uti menskobröst.
 De gamles friska sinnen se vi sällan,
 ty öfvergifven står den helga källan,
 och blott ur verldens brunnar drickes tröst.

Må hjessan hvitna, må uppå min panna
 bekymrens eller ålderns fåror stanna,
 och hyddan luta, under ve och väl;
 ju närmre qvälln, dess mer min ande svalkas;
 ju närmare jag ungdomskällan nalkas,
 dess mer förnygrad känner sig min själ.

I den svenske Gudstjeneste har man nogle Skikke, der især i vore Dage, da Synden og Troen saa behændigt bortescamoteres af Tankens fiffige Taskenspillere blandt moderne Filosofer, Æsthetikere, Naturforskere og Socialister, synes at maatte være paa sin rette Plads. Naar Præsten har forrettet foran Alteret, vender han sig mod Menigheden, falder paa Knæ og oplæser Syndsbekjendelsen med Bøn om Naade — naturligvis i den Hensigt, at Menighedens Hjerter deltage i Bekjendelsen og Bønnen. Ligesaa hører det med til det svenske Ritual, at Troesbekjendelsen finder sin Plads i og oplæses under Gudstjenesten. Disse priselige Skikke medtages visse- lig af Mange fra Kirkens Skjød og fortsættes gennem Vanens Magt i Hjemmet. Endvidere gjør det et godt Indtryk, at det første Fader- vor fra Prædikestolen ikke bedes høit, men i Hjertets Løndom af Præsten under Menighedens Tilslutning. Til Afveksling har Tausheden netop under saadanne Vilkaar en forunderlig Magt, en gribende sympathetisk Virkning.

Det lakker nu snart til Enden med vort Besøg paa den smukke Herregaard.

En Aftenstund ro vi endnu engang ud af Byelven og ud paa en liden Bugt af Venern,

hvis uoverskuelige Vandflade skjultes for vort Syn ved en Ø; et stort tremastet Skib ligger imidlertid tilankers paa den indre Side af Øen, imod os, og vidner ogsaa i denne Retning om Egnens Liv.

Denne Aften behagede det Venern at være fredelig og stille; men ellers kan dette Indhav opvarte med ganske andre Scener, og da Ve over dem, der betro sig til disse let bevægelige Ferskvandsbølgers Troløshed.

Afskedsdagen kom. En deilig Solskinsmorgen førtes vi af tre vælige Heste over et Næshen til Mässvik, for derfra med Dampskib at drage over en Arm af Venern til Karlstad; — men længe vil jeg huske hvor godt det var at hvile ud efter anstrængt Arbeide under Werm-lands løvrige Træer i Gæstfrihedens Skjød.

I Hovedstaden.

Karlstad ligger smukt ved Venerns Bred og Klarelvens Udløb. Forresten ser Byen folketom ud formedelst de store Torve og brede Gader. Veien derfra til Stockholm byder lidet af særlig Interesse. Et og andet storartet Herresæde tiltrækker sig ogsaa her Opmærksomheden; de ligge gjerne ved en lille blank og fredelig Indsø.

Södertelje ser meget indbydende ud som Badested; og saa varer det ikke længe, førend man er i Stockholm.

Sveriges Hovedstad vil nu, da Jernbanen til Malmø gjør Reisen baade hurtig og bekvem, blive et Samlingssted for Europas og Amerikas Turister, og det med Grund.

Allerede forrige Høst, under mit Ophold i Staden, var der trangt om Bolig. Nu vil der imidlertid vist snart raades Bod paa denne Man-

gel, da der blandt andet paa Blasieholmen opføres et overmaade stort Hotel, der vil rumme Mange. Forresten har man Rydbergs Hotel, Kung Karl, Kung Karls Annex osv.

Da Stockholms Omegn er saa vakker, bør Turisten ikke komme for sent. De sidste Dage af August er en passende Tid; da staar endnu det Meste i sin Skjønhed og Fylde.

En blank Solveirsdag reises med Dampskib til det gamle Sigtuna og Upsala*). Underveis beser man Sko-Kloster og derpaa den gamle Universitetsstad med dens ærværdige Minder og Gudernes Høie, og tager saa med Jernbanen tilbage eller omvendt.

Næste Gang tager man udover Mälaren til det deilige Gripsholm Slot, et andet Versailles, et mærkeligt Nationalgalleri, hvor man burde opholde sig i flere Dage, hvis man vilde have fuld Besked og nyde godt af Anledningen. Veien hen til Gripsholm er som Veien til Upsala besaaet med Minder fra Nordens ældste Tid, og

*) Man kjøber sig naturligvis straks en Veiviser for at se, hvorledes alt dette bekvemtest lader sig udføre. I saa Henseende vil jeg anbefale: Illustrerad vägvisare i Stockholm och dess Omgifningar m. m. Koster indbunden 2 Rigsdaler 75 Øre.

Mälarens Strande ere overhovedet saa yndige og interessante, at man har en sand Glæde deraf.

Isaahenseende vil et Besøg paa Drottningholm med dets Kina-Slot ogsaa rigeligt lønne Umagen.

Saa have vi paa den anden Kant af Hovedstaden alle Farterne paa Saltsøen.

En smuk Dag sætter man, hvis Tiden strækker til, udover Skjærgaarden til Vaxholm Fæstning; eller man tager en anden Vei til Baggensstäket og hen til Gustafsbergs bekjendte Porcelænsfabrik.

Saa have vi Kong Karl den 15des Yndlingsopholdssted om Sommeren, Ulriksdal Slot. Der kunde man dengang bese den kostbare Porcelænsamling, som nu formentlig enten er solgt eller bortflyttet. Forresten er Slottets Indredning og hele Udstyr smagfuldt arrangeret. Orangeriet og Kirken bør heller ikke gaaes forbi.

Paa Tilbageturen bør man reise over Brunnsviken, og helst bør man paa disse Ture være Flere i Kompagni.

Endelig have vi Djurgården; men dette saa besøgte Forlystelsessted udgjør egentlig en saa integrerende Del af Stockholm, at vi nu med en-

gang ligesaagodt hensætte os i Hovedstadens bevægede Liv.

Stockholm er en munter By med en glad Befolkning. Egentlige Promenader er der lidt trangt om. Drottninggatan, Gustav Adolfs Torv, Regjeringsgatan og Karl den 13des Torv eller Kungstrædgaarden ere mest besøgte. De flere Kaféer og Restaurationer, hvor der er Musik og selskabeligt Samkvem, drage stadigt en Mængde Mennesker af begge Kjøn til sig. Blanchs Kafé ved Karl den 13des Torv og Berns Salon ikke langt derifra ved Berzelii Park ere især besøgte.

Over Nørrebro, der fører til Slottet, vandrer og kører ogsaa en stor Skare. Ved Broens Fod, lige ved Mälarens Strømgang ud i Saltsøen, har man det bekjendte Strømparterre, ligesaa en bekjendt Kafé med Musik og livlige Omgivelser. Ellers har man en smuk Promenade langs de storartede Kaier udover Blasieholmen og over Skeppsbroen til Skeppsholmen og videre derfra over til Kastelholmen. Ingen bør undlade at spadsere denne Tur, der vil give Betragteren et rigt Udbytte. Fra Skeppsholmen kan man desuden blive sat over til Djurgården, hvor de egent-

lige længere Udfarter begynde. Dog er det især Forlystelsesstedet Hasselbacken, som lokker Alverden derhen. Der sidder den glade Bellman endnu og spiller paa sin Mandolin og synger sine geniale, lystige Viser*). Der er smuk Musik og god Beværtning; der er Tivoli og Alhambra; der driver Polichinellen sine Streger, der vandrer man ud i de lange Alleer og taber sig i Parkens mange Bugtninger; der er det kongelige Lyststed Rosendal, der er Villaer, der er Sommerglæder, og saaledes som der fører mange Veie til Rom, er der mange Adgange til Djurgården. Især bidrage den Mængde smaa Dampbaade, som færdes derhen fra alle Kanter og som forresten overalt bringe Stockholms Befolkning over Vandene, til at udbrede Liv og Bevægelse.

Beliggenheden paa Øer og Holme giver Staden en stor Udstrækning; Slottet, Museet, de mange anselige Huse, offentlige Bygninger osv., der overalt træde frem for Beskuelsen fra Vandet, fra Kaierne, fra de offentlige Pladse med deres Statyer af Konger og større Mænd, bidrage

*) Paa Hasselbacken har man nylig afsløret en Broncestaty, hvor Digteren sidder med sin Luth. Længere ude, under hans Eg, findes hans Byste.

i Forbindelse med det forhen Anførte til at give Stockholm Udseende af en langt folkerigere Stad, end den er, og paatrykker den Præget af en Hovedstad par excellence.

Vil man se Skibe, Søfolk og al den Rørelse, som dermed staar i Forbindelse, gaar man langs Skeppsbroen.

Vil man se en af de smukkeste Udsigter, der i sit Slags kan sees, gaar man en vakker Dag, naar Solen forgylder alting, op til Mosebacke paa Södermalm.

Vil man have sig en længere Tur opover Stadens bjergige Partier, da begiver man sig atter til Södermalm og stiger op ad Hornsgatan.

Deroppe paa de luftige Høider, hvor man altid synes at være Himlen nærmere, boede den bekjendte Videnskabsmand og Seer Svedenborg i Gaarden No. 43 b. Inde i Haven finder man endnu det lille Lysthus, hvor han skal have havt talrige Aandeaabenbareiser. Først kommer man ind i et lidet Forværelse, 25 til 30 Kvadratalen stort, oplyst af tvende smaa Vinduer. I dette Værelse saa det nufortiden meget materielt ud; en Hoben tomme Flasker stod paa et Bord og mindede stærkt om, at det Spirituelle kan søges paa mange Maader.

Derfra kom man ind i et endnu meget mindre Bagrum, hvori der stod et Skab. Herfra førte en brat Trappe eller Stige op til et bitte lidet Loft, hvor en Tagglugge var anbragt. Denne mærkelige Mands interessante Billede finder man paa Gripsholm Slot; Aanden lyser med en forunderlig Magt ud af disse tindrende Øine; alene et saadant Navn er nok til at illustrere et Land.

Medens Svedenborg hævede sit Blik opad og levede i Aandens Verden, var der en anden i sit Genre ligesaa mærkelig Personlighed, der i Hovedsagen vendte sine Blikke hen paa det Legemlige og hentede derfra sine prægtige Inspirationer.

Det var Bellman. Ogsaa hans Navn er knyttet til disse lyse Høider. Han blev født i Huset No. 26, ikke langt fra Maria Kirkegaard, hvor tvende af Sveriges berømte Digtere ligge begravne — Stagnelius og Nicander.

Paa Tilbageturen fra Hornsgatan gaar man over Karl Johans Torv, hvor man finder Heltekongens Rytterstaty af forgyldt Bronze, og hvor man kan more sig en Stund ved at betragte Sluseværket, som forener Mälarens høiere liggende Vande med Saltsøens, og hvor der er

en stadig Trafik af Fartøier, som skulle op og ned.

Saa gaar man videre hen til Riddarholms Kirken, der indeslutter saamange kongelige Personers Sarkofager, og forøvrigt saa mange af Sveriges bekjendte Mænds Aske.

Der hviler Feltherrer, beskinne af Historiens stærkeste Lys, som Gustav Adolf, Karl den 12te, Karl Johan, for ikke at nævne en Torstenson, Baner, Karl den 10de og saamange Andre.

Der finder man ikke mindre end sex Tusinde Faner og Trofæer fra Sveriges krigerske Tider, og Ingen kan egentlig undres over, om Nationens Hjerte banker lidt stærkere ved Mindet om saamegen Tapperhed, Kraft og Ære.

Saa vandre vi forbi Riddarhuset tilbage til de kjendte Omgivelser paa Gustaf Adolfs Torv og tage os derpaa en passende Hvile.

Folk, der stadigt gaa med Syvmilsstøvler, begynde deres Vandringer der, hvor vi Andre, der ere ældre og mere trætte, standse.

Saadanne Fritravere foragte Heste og Vogne og jage afsted til Byens Udkanter, som om det var et Smørrebrød. Derfra have de Anledning

til Promenader i stor Skala. Hagas Park, Kirkegaardene og hvad ellers der maatte tiltale Enhvers Smag vinker og lokker.

Vi andre foretrække nu, da det desuden begynder at lakke ud paa Høsten, at bese det kongeligt udstyrede kongelige Slot, der blandt andet rummer intet mindre end det: Hvita hafvet; men oftere styre vi dog vor Kurs mod Blasieholmen, hvor Nationen har bygget sig sit skjønne Museum for ikke mindre end 550 Tusinde Speciesdaler.

Ved Museets Fod træffe vi straks Molins Bæltespændere i Bronze. Dette Kunstværk giver os Smag paa mere, og ind træde vi i disse Haller, hvor Oldtiden og Nutiden række hinanden Haanden.

Ved vor Indtrædelse gjøre vi snart et stortet Bekjendtskab. I den marmorglinsende Vestibule møder Du Nordens Guder, Odin, Thor og Balder; disse Mesterværker i Marmor skyldes den svenske Billedhugger Fogelberg.

I Kjelderetagen findes den ægyptiske Samling; der er Sarkofager, Mumier, 4000 Aar gamle, Apisokser og meget andet.

I første Etage gennemvandre vi Myntkabinettet og det historiske Museums Stenaldre,

Bronze- og Jernalderen, og fortsætter saa gjennem Tiderne. Der findes Karl den 12tes Vugge og Bellmans Mandolin, og forøvrigt Sager, der have tilhørt Sveriges berømte Mænd og Kvinder.

I anden Etage kan Du vedblive dine historiske Studier i Lifrustkammaren og i tredie Etages Klädkammare. Her findes Gustav Adolfs og Gustav den 3dies blodige Klæder og Karl den 12tes Dragt, her findes straalende Kroningsdragter og jeg ved ikke Alt; men det Hele giver Indtrykket af, at Sverige har havt en lysende Förtid og betydelige Kræfter i Forhold til dets Størrelse, og at det har forstaaet at værne om sine Minder.

Lifrust- og Klädkammerets Indhold skal nok senere flyttes til Slottet.

Saa komme vi til de egentlige Kunstskatte. Vi begynde i anden Etage med den mærkværdige Samling af Kobberstik. Saa have vi Porcelænsamlingen og endelig Skulpturgalleriet, der skyldes Gustav den 3dies Reise i Italien og hans Indkjøb der sin Tilbliven. Senere er det forøget gjennem store Gaver, navnlig af Hendes Majestæt Enkedronning Josefine.

Galleriet indeslutter blandt andet en Sjældenhed af høi Rang, nemlig den sovende Endy-

mion, fundet i Ruinerne af Keiser Hadrians Villa ved Tivoli. Forresten findes der en Mængde mere eller mindre vel vedligeholdte Antiker, Statter, Byster osv., og hvad man ikke har i Marmor, findes i Gipsafstøbninger, saavel fra de gamle klassiske Folk som fra Kristentiden.

Men Sverige kan desuden opvise skønne Kunstværker i Marmor fra egne Kunstners Haand. Navne som Sergell, Fogelberg, Byström, Qvarnström og Molin ere videnom bekendte.

Endelig have vi Nationalgalleriet tilbage. Af udenlandske Skoler er især den hollandske godt udstyret. — Forøvrigt vil Beskuelsen af de mange vakre Billeder af svenske Kunstnere skjenke Besøgeren megen Glæde. Flere af dem have isandhed forstaaet at dyppe sin Pensel i det høie Nordens saa forunderligt deilige Farver, og have besiddet den ellers temmelig sjeldne Gave at kunne i passende Grad forene det Naturtro med det Ideale.

Man standser saa gjerne foran ethvert af disse Malerier; de have alle sit særegne Interessante.

For dog at nævne nogle af disse Kunstnere, vil jeg her tage dem efter Alfabetet blandt

de i min Reisebog optegnede Navne; altsaa f. Eks. en Anderson, Alb. Berg, E. Bergh, d'Unker, Ehrenstrahl, Fahlerantz, Fagerlin, Holm, Høckert, Koskull, Kjørbo, Larson, Amalie Lindegren, Nordenberg, Nordgren, Palm, Rydberg, Stäck, Wahlberg, Wahlbom, Winge, Wickenberg osv.

Vi finde ogsaa et fyrsteligt Kunstnernavn paa dette Sted. Det er Kong Karl den 15des. Hans Landskaber ere bekjendte.

Dette Museum bliver man ikke let færdig med; man kan med stigende Interesse atter og atter besøge det.

Og vil man saa til Afvexling forsænke sig i Naturens Vidundere, gaar man hen i Riksmuseet. Der begynder man med en Forbauselse; thi det Første man møder er den største Meteorsten paa Jorden. Saa stiger man ind i Mineralogiens Vidunderland.

Du tror maaske, at det blot er Himlen og Vandet, Blomsterne, Fuglene og Insekterne, der kunne præstere uforlignelige fine Farvenuancer! Men betragt engang hin Kobbermalm; den har Farver som Sommerfuglens Vinger! Kast dit Øie hen paa denne Atakamit fra Chili; den skiner i det grønne og det mørke Røde som den glimrende Kolibri. Her blander den blaa Azurit

sig med den grønne Malakit. Hist finder man alle Farver fra den hvide Krysolit til Lievriten med dens ravnsorte Krystalnaale. Ametystens violette Druser og Agatens Lag minde Dig om Stenens Vækst, og Ædelstenens straalende Facetter om Sjælens Slibning i Livets Skole; jo mere de slibes, des flere Facetter, des stærkere Lys!

Stige vi høiere op i Huset, komme vi ind i Dyreverdenen; men man bliver træt af at se for meget paa engang; lader os derfor heller tage med Omnibussen ned gennem den lange Drottninggade til vort Hjem; thi nu er September kommen med ordentlig Afvexling mellem Lys og Mørke, og i Aften ville vi hen paa Theatret.

I Stockholm er det saa godt med det, at man kan kjøbe sig sin Billet en eller to eller flere Dage iforveien, naar det er noget rigtig smukt eller sjeldent, man vil se og høre.

Operahuset er paa Gustav Adolfs Torv i Nærheden af alle Hoteller.

Tilskuerpladsen vil snart blive i knappeste Laget, jo flere Reisende der kommer og jo mere Lysten og Evnen vokser hos den store Flerhed af Byens Indvaanere til at se Operaen. Det var meget kvalmt og varmt derinde — ialle-

fald paa Høstens Tid, og Korridorerne vare vel trange; men forresten var det Hele velstelt og takkeligt.

Selve Præstationerne vare meget gode, som venteligt er i Sangens Land med det smukke Sprog og de rene Vokallyd. Den behagelige Maade, som det svenske Folk overhovedet har at være paa, fremtræder her, hvor Natur, Tradition og Kunst forenes, paa et høist tiltalende Sæt. Scenearrangementet er ogsaa meget tilfredsstillende, og idetheletaget, vil jeg sige, at jeg faa Steder paa Europas Theatre har seet noget Bedre. I denne Sammenligning medtager jeg naturligvis ikke enkelte Stor-Theatres Udstyr og nogle glimrende Stjerner paa Sangens Himmel.

Orchestret, Chorene, Samspillet, Alt vidner om, at man gjør sig ordentlig Flid, og da Prisen ikke er overdreven for en god Plads, gaar man gjerne derhæn for at høre paa Musikens Herlighed.

Hvor Musiken dog synes at maatte være en Sjeleføde par excellence! Missionærene fortælle os, at der, hvor Menneske-Ordet ikke har kunnet trænge ind og faa Bugt med de Vilde, har Tørnernes Bølger løst det Bundne; den opirrede

Slange, der netop vil kaste sig paa sin Modstander for at prøve sin Gifttand, falder sammen ved Fløitens Lyd og ligger og bugter sig velbehageligt under Fortryllelsen; med den maner Besværgeren Slangerne frem af de skjulte Smuthuller i Ægyptens Huse.

Hvilken lokkende, tvingende og opmuntrende Indflydelse ligger der ikke blot i Takten og Rhythmen.

Enkelte Orthodoxe, som ikke kunne tænke sig ud over en Mozart og en Beethoven, en Gluck eller en Sebastian Bach, udtale hermed, at Musikken har en Grændse. Heldigvis er den uendelig. Det gaar an for Geniet at skabe nye, eiendommelige Melodier, saa ofte Inspirationen kommer og Harmoniernes Farveblanding og Følgerække tager Skridtet med.

Jeg hørte i Stockholm den „flyvende Holælænder“ af den i vore Dage saa meget omtvistede Wagner. Visselig kunde jeg ikke her følge med Enkeltes Begeistring, fordi jeg fandt saa faa Melodier, der anslog mit Hjerte; men jeg har f. Eks. hørt hans berømte Opera Lohengrin, og der har jeg hørt Stemninger udtalte i Harmonier og i Melodier saa gribende, saa vidunderlige, at jeg endnu den Dag idag efter

mange Aars Forløb synes at høre dem. Zukunftsmusiken er dog ikke ubetinget at foragte, om man ikke saa hurtig kan gjøre sig fortrolig med den. Det er dog slet ikke sagt, at vi med de nuhavende Skjønhedsidealere ere i Besiddelse af det Fuldkomne, det eneste Gyldige; det er tvertimod langt rimeligere, at vi ogsaa paa Musikens Gebet stadig befinde os paa Udviklingens Vei.

Der gives visse Grundlove for Kunsten, og Skjønheden er i og for sig selv — som en mere eller mindre fuldkommen Aabenbarelse af Guds Tanke — kun een; men som Lyset i slebne Krystaller aabenbarer den sig forskjelligt i Tiden og i Personen. Dafne vil derfor være fri; at fæste Skjønhedsidealet til Stedet med Bolt og Spiger, gaar aldrig an. Saavel Maade som Midler og Smag hører sammen — og Alt arbejder sig frem. De nu saa forfulgte Oktav- og Kvinteparalleler vare engang gjennem lange Tider i Toneverdenens Annaler en brugbar Methode for den relativt fuldkomne Komposition. Man var dengang kommen saa vidt, at man følte Oktavens Betydning som Forstærkningsmiddel og Kvintens Værd for Harmonien. Dette var i Middelalderen før Kontra-

punktets fyldigere Udviklingsperiode, og Øret fandt sig deri, vænnede sig dertil — ja fandt rimeligvis endog Smag deri.

Saaledes vil det ogsaa udentvivel gaa med den nu af Mange saameget spottede Fremtidsmusik. Liszt og Wagner have beredt nye Bæner. De have havt subjektive Stemninger, som behøvede nye Skjønhedsformer; saa skabte de som sande Genier tilsvarende Toneforbindelser; og bringe end deres ofte misbrugte Dissonantser formegen Bevægelse og Uro, og føre end deres Stræben efter at ville udtrykke Hjertets Sprog med blotte Akkorder ofte til Ligegyldighed overfor Ord og Melodi, saa ved jeg dog som sagt, at denne Musik, tiltrods for min Kjærlighed for den ældre klassiske, har rørt ved Strenge i mit Indre, der aldrig før have vibreret.

Saa ville vi engang gjøre et Besøg i det Kongl. dramatiske Theater.

Her møde vi en Samling af virkelig dygtige Skuespillere, som det var en sand Glæde at gjøre Bekjendtskabet med. Naar derfor vi Fremmede under vort Ophold i Hovedstaden ikke saa sjældent paa denne Scene stødte paa Stykker, der ingenlunde svarede til et saadant Publikum og saadanne Skuespillere, skreve vi det paa den

Omstændigheds Regning, at den egentlige Sæson endnu ikke var begyndt. Dette klangfulde Sprog med dets rhetoriske Bredde lader Øret falde paa hvert et Ord med samme Opmærksomhed som Øiet paa Spærtryk. Det mindre Heldige kan derfor ikke saa let dølges her som i andre Sprog, hvor Talen gaar med Damp og Ordene flyde i hverandre.

Til Gjengjæld nyder man følgende saameget mere paa den svenske Scene hver en Skjønhed og gribes af hver en Sandhed, som findes i hvad der bydes — og ikke hver Gang var det Hverdagskost, — det være langt fra! Og den Tid vil nok komme, da Landets egne Forfattere ville komme til at øse i rigeligt Mon af egne Schakter; herpaa venter saadanne Skuespillere og et saadant Sprog; og Publikum har allerede enkeltvis gjort Bekjendtskab med, hvad der isaahenseende kan præsteres.

Forresten gjælder naturligvis her som overalt — ikke at stivne i egne Former og egne Tanker.

Længere ud paa Høsten begynder egentlig Koncerternes Tid. Da kan man faa høre ægte klassisk Musik. Saaledes overvar jeg en, hvor Musik af Fr. Schubert, Heller og Ernst

samt af Beethoven blev smukt og stemningsfuldt udført af de tre Kunstnere Satter, Lindberg og Gehrmann. Vor gamle Bekjendt fra Kristiania, sad endnu som før og kjælede for sin Violoncel; en Moder med sin Førstefødte i Skjødet er ikke ømmere for sit Barn end denne Kunstner for sin Øiesten, og Samspillet gik med et Liv og en Varme, der mindede mig om George Sands bekjendte Ytring: „Instrumenternes Toner smeltede sammen lig frydefulde Sjele, der omarme hverandre, idet de stige op imod Himlene.“

Endelig kan den Reisende gjøre et flygtigt Bekjendtskab med „det mindre Theater“, der ligger udover Blasieholmen; — og saa sige vi det egentlige glade Stockholm Farvel, for at betragte nogle andre Sager, der staa i Forbindelse med vort Ophold i Sveriges Hovedstad.

Den 26de September fik jeg Anledning til at overvære den Høitid, som det Kongl. Landbrugs-Akademi holdt paa denne Dag Kl. 12 Middag. Der fremmødte flere af Regjeringens Medlemmer og andre Dignitærer, alle klædte i sort Livkjole med sine Ordener. Grev Mørner havde Præsidiet. Efterat forskjellige Beretninger

var oplæst, holdt Professor Arrhenius et interessant Foredrag over Landbrugets videnskabelige Fremskridt og Udvikling under det sidste Aar; især talte han om Dræneringens Nytte, om den dybere Pløining, den ikke for tykke Udsæd og om de kunstige Frugtbarhedselementer, især de fosforsure.

Det var opmuntrende at høre, hvorledes Sveriges Provindser vare gaaede frem i de 2 sidste Aar, der efter Sigende allerede fuldkommen havde læget de foregaaende Misvækstaar, og en større Forsigtighed var kommen igang baade med Hensyn til Levemaade og Kornsalg.

Hvad der nu imidlertid mest tiltalte mig ved den hele Høitid, var den Aandens, Interessens og Ærens Glans, som netop ved en saadan Fest blev kastet over Folkets Moder-næring. Naar Agerbrugeren kommer ind fra Landet for at overvære en saadan Høitid, reiser han tilbage med Følelsen af at hans Arbeide og Fremskridt ikke alene kommer ham selv tilgode, men at det vurderes og anerkjendes af Videnskaben, Folkets Udkaarne og dets ypperste Mænd. Saadant giver en Svingkraft til Sjelen og Almenaand, der ikke kan vurderes høit nok.

En saadan Svingkraft, en saadan Almen-

aand spores ogsaa i de forskjelligste Forhold i vort Broderland. Industrien vokser med Magt, Agerbruget giver allerede et betydeligt Overskud, Kommunikationsmidlerne ere i stærk Fremad-gaaende, kort Sverige gjør i disse Tider Kjæmpeskridt.

En anden Dag blev jeg fulgt af tvende fuldt indviede svenske Mænd omkring i Stockholms Almueskoler. Disse Skoler ere allerede viden bekjendte for deres Mønsterværdighed. Hvad der straks falder i Øinene er den Orden og Disciplin, som raader. „Disciplinen er stræng,“ sagde den ivrige, ihærdige Skoleinspektør Meijerberg; „men naar den først er bleven tilvant, smager den bedre og bedre og ender med at blive behagelig.“ Og saaledes er det. — Grundvolden for Staternes Lykke og Borgernes Tilfredshed er og skal altid vorde: Ærefrygt for Guds Ord, Respekt for den lovlige Øvrighed og Lydighed mod Forældrene. Nutidens stundom overdrevent frie Opdragelse, der rimeligvis kun altfor ofte lærer Barnet at agte sig selv høiest, er desaaarsag netop skikket til at indpode i de unge Sjele den Gift, der gjør Livet til en langt større Trængsel, end det behøver at være. Ærefrygt, Respekt og Lydighed

bliver derved efterhaanden til Ord, der skurrer i Manges Øre, og til Følelser, der mishage Manges Hjerte; da vakle Staterne paa sine Grundvolde og Borgernes Lykke bliver kun en Chimære — saaledes som vi se det nu for vore Øine allerede her og der i Verden.

Blandt Lærerpersonalet i disse svenske Skoler fandtes mange Kvinder, yngre og ældre. Det var interessant at høre paa disse Lærerinders greie, præcise og behagelige Foredrag; men endnu gunstigere var det Indtryk man fik ved at iagttage den Maade, hvorpaa de forstode at behandle Disciplene. De blev adlydte med Glæde, det var tydeligt at se; de bidroge visselig saa væsentlig til at indføre i Skolerne og derfra videre ud i Livet det takkelige og høflige Væsen, som er udbredt selv over de Klasser i det svenske Samfund, hvor man mindst venter at finde saadant. Disse dygtige Kvinder vare altsaa her paa sin rette Plads og blive ogsaa godt betalte. Saavidt erindres fik de bedst lønnede indtil en 1200 Rigsdaler (300 Spd. norsk) om Aaret, og dermed udretter man allerede noget i Sverige. Men flere af disse Lærerinder have heller ikke sparet paa sin Opdragelse for Øiemedet; de have studeret og reist og arbeidet, saa det havde god

Skik, og dette forlanges ogsaa i Broderlandet for at naa frem.

Man skulde tro, at naar hundrede Almuegutter og over det kom ind i en Klasse fra Fritimen, saa skede det med overhaands stor Larm. Men de have lært at staa og gaa og springe, at lukke op og igjen en Dør, at hilse, og at finde frem i Orden og Rad til sine Pladse. Derfor gik det lunt og dog freidigt som en Leg. Der fandtes Børn endog i femaars Alder. For at indprænte disse Smaa de første Regler for, hvad der var nødvendigt ikke alene at vide, men ogsaa at gjøre, havde man gjort Smaaviser for dem. De sang med Liv og Sjel og raske Gebærder om Vask af Hænder, om Kjæmmen af Haar osv.; de Viderekomne sang om Solens, Maanens og Stjernernes Gang, om Nord og Syd og Øst og Vest. Deklamation var almindelig og Sangen var ren og vakker. De videst komne selv blandt Pigerne kunde lidt Kemi, kunde fortælle om de almindeligste Mineralier, havde Prøver foran sig i smaa Æsker og havde overhovedet et saa udmærket Udstyr af Karter og Instrumenter, at de ikke plabrede om Tingene som iblinde, men virkelig havde Begreb om, hvad de sagde. Selv

maatte de tegne Karter over Landets Len og Landskaber; de bedste fandtes paa Væggene.

Enhver Discipel havde i Regelen sin egen lille Pult, der endog i enkelte Klasser havde Jernfødder, som bleve skruede til Gulvet. Pulten benyttedes isaafald til en Slags Gymnastik, men den tyktes mig noget voldsom og maatte fare ilde med Klæderne.

Forresten kunde ogsaa i disse Skoler de smaa Børn med glædestraalende Øine fremvise sin lille Spareskillingsbog, hvis Indhold, naar det blev stort nok, indsattes i Sparebanken og derfra formentlig videre — som forhen anført; thi Livrenteforsikringsselskabet var visselig ogsaa i Stockholm en meget søgt Anstalt.

Selv det fattigste Barn var pent og rent; denne Sans for Renlighed og et ordentligt Antræk er en stor Sag.

Fra disse storartede Instituter, hvor den opvoksende Slægt lærer saameget baade Sandt og Sundt og Godt, ville vi begive os til Sløidskolen*); en Anstalt, der har kostet sine

*) Hussløid eller Handasløid svarer til de norske Ord Husflid, Haandgjerning. Ordet Sløid er dannet af et svensk Ord, der betyder „kyndig“.

100,000 Speciesdaler og er beregnet paa Haandtegninger eller praktiske Fag, der i nogen Grad knytter sig op til Kunsten uden dog at stige saa høit som til ren Kunst. Det egentlige Fabrikvæsen befatter den sig altsaa ikke med.

Denne Skole frekventeres af henved et Par Tusinde om Aaret, Mandfolk og Fruentimmer, Voksne og Yngre, Fattige og bedre Stillede. De Elever, der ere ansatte ved Haandværk eller Fabriker, betale 50 Øre (15 Skilling) om Maaneden, andre 2 Rigsdaler. De meget Fattige betale tildels intet. Tegning af alle Slags spillede naturligvis en stor Rolle. Forresten lærtes der ogsaa saadanne Ting som Skrivning, Regning og Sprog, saa at egentlig Navnet Sløidskole maatte være noget uegentligt, hvorfor det ogsaa i andre Retninger nok imellem gav Anledning til falsk Udtydning, saa Forældre endog troede, at der f. Ex. skulde gives Veiledning i at strikke Strømper osv.*)

*) Undervisningsfagene ere af Sprog: Svensk, Tydsk, Engelsk, Fransk. Skrivekunst, Mathematik: Regnekunst, Geometri, Algebra, praktisk Geometri, geometrisk Konstruktionslære (Linear- og Projektionstegning, Perspektiv- og Skyggelære, beskrivende Geometri osv.). Frihaandstegning. Mekanikens Grundelementer. Maskinlære, Bygningskunst, Bygnings- og Ornamentteg-

Undervisningen foregaar gruppevis omtrent den ganske Dag fra Morgen til den sildige Aften, Hverdagen og en Del af Søndagen med. Derfor kunne Tjenestetyende og Andre, der ere bundne, ogsaa benytte Skolen, som paa denne Maade i stor Skala udbreder Smag og gavnlige Indsigtsfuldhed i Samfundets forskjellige Lag.

Det var en sand Fornøielse at vandre om i disse rummelige, smukke, godt ventilerede Sale, hvor Undervisningen foregik med stor Dygtighed og Arbeidet med saa megen Iver og Flid.

At Skolen staar under fuldt udrustede Mænds kyndige Administration, falder af sig selv i et Land, hvor Lærdommen ikke i den Grad har forspist sig paa Gudernes Føde, eller med Olympens Ørne have svævet saa høit over Menneskeheden, at man fra dette Fugleperspektivets Stade kun har seet Folkets Hoveder og ikke dets Mave. Man har tvertom fuldtvel indseet, at Sult og Nøgenhed aldrig ere gode Bundsforsvante, og mindst, hvor det gjælder om at befordre Almendannelsen*).

ning og Maling, Figur- og Landskabstegning, Figur- og Landskabsmaling, Ornament- og Figurmodellering. Kunstens Tillempning paa Industrien, Bogførsel osv. Bibliothek og Samlinger tilgjængelige.

*) Blandt lærde Humanister, der saaledes varmt interes-

Nu havde vi vistnok kunnet vandre videre om i Staden og besøgt det teknologiske Institut, Videnskabsakademiet osv., vi kunde have talt om Observatoriet, om Bibliotheker og blandt dem om den nye Bygning i Humlegaarden for Rigsbibliotheket (for indenlandsk Literatur) og om Oprettelsen af den paatænkte Høiskole i Stockholm; men istedet vil jeg til Afveksling heller fortælle lidt om Jødernes smukke nye Synagoge, om den katholske Kirke og de øvrige Herrens Templer i Staden.

Synagogen ligger ved en mindre Gade, tæt ved Karl den 13des Tory; man opdager den let formedelst de hebraiske Ord, der staa over Indgangen. Det Indre er udstyret i en Slags maurisk-orientalsk Stil og minder om Alhambra med dets grønne, røde og gulbrune Farvespil, hvori her og der lidt Sort kommer med. Guldzirater kaste deres Glands over denne Farveblanding

sere sig for Arbeidet og dets Vilkaar, vil jeg f. Ex. nævne Rigsdagsmanden og Literaten Dr. Bergstedt, Ugebladet Samtidens Udgiver. Som Ordfører i Sløidskolens Styrelse har han der holdt Foredrag netop over denne Samfundets store og vigtige Opgave. Disse Foredrag ere senere udkomne som et selvstændigt Folkeskrift og kaldes: Arbetet och dess vilkor. Bogen fortjener at blive kjendt ogsaa hos os; i Sverige er den udbredt blandt Folket og vurderet.

og frembringe et violetfarvet, ligesom halvt gjen-nemsigtigt Skimmer. Herrerne sidde nedenunder med sine hvide Smaaschawl om Skuldrene; Damerne sidde paa Galleriet. Saa begynder Sangen. Den havde en ganske særegen Karakter, hvortil maaske det hebraiske Sprog meget bidrog; man blev ligesom med Et hensat nogle Tusinde Aar tilbage i Tiden, og Situationen mindede helt og holdent om, at dette interessante og mærkværdige Folk, der er spredt over hele Jorden, kun midlertidigt ligesom laaner Hus hos Folkene, for omsider — efter Profetien — at samles engang i det sande Zion. Sangen tiltalte mig i høi Grad, ligesom Præsternes Messen, afbrudt nu og da af Menighedens Kor. Orgelets Toner vare saa harmoniske og varme, som om de kom fra en levende Organisme.

Saa hentedes under Ceremonier Lovbogen, Thora, frem fra det Helligste, skjult af et Forhæng bagerst i Choret.

Saa læste Præsterne op, hvad der formentlig var bestemt for Dagen, og saa kom Prædikenen paa svensk.

Alt i Et hørte man hebraiske Sætninger af Bibelen indflettet i Talen, der var sydlandsk blomstrende og omhandlede Nødvendigheden af

at forherlige Faderen histoppe ved sine Gjeringer og Vandel, sin Tale og i det Hele taget ved Sjelens høiere Higen udover det Jordiske. Forresten havde Præsten den samme rimeligvis traditionelle Maner som de andre svenske Præster, jeg har seet, naar de prædike; ikke megen Gestikulation, men en hyppig, lille gemytlig Dreien med Brystet til høire og venstre, en for vort Øre lidt monoton Accentuation, men derhos noget gjennemgodsligt og anslaaende i Stemmens Vibrationer.

En Dag bivaanede jeg en stor Fest i Synagogen. Præsterne vare da klædte i Hvidt med Sølvors Hovedbedækning — saavidt jeg kunde se. Forhængen til det Helligste var ogsaa ved den Anledning hvidt; Ceremonierne med Thora vare flere og høitideligere; der messedes og læstes som sædvanligt paa Hebraisk; men saa blev dette afbrudt ved nogle uharmoniske Lyd; man gjorde nemlig paa gammel Vis af og til flere Stød paa nogle Blæse-Instrumenter af meget primitiv Natur, der klang saa usædvanligt, at Smaagutterne, som fulgte Fædrene, maatte gjemme sine skjelmske Ansigter og sine Smil bag Kirkestolens Rygge.

En anden Dag besøgte jeg den katholske

Kirke. Ogsaa der var en Høitid, men en Sorgens Høitid; thi det var i Anledning af Kong Karl den 15des Død. Operaens Personale sang fra Orgelet en af disse deilige katholske Messer, der have sine herlige Forbilleder i Allegris og Palestrinas Kirkemusik. Forresten havde denne lille, vakre Kirke gjemt sig i en afsides liggende Gade; den havde fortjent en hyggeligere Plads.

Stockholms øvrige Kirker hæve sig ellers med sine Kupler og enkelte Spir prydeligt op over Stadens Huse; men ere de ogsaa besøgte, vil man maaske spørge - er der i denne glade By Nogen, som tænker paa Søndagen og overhovedet paa Sjelens dybere Trang?

Jeg kom førstegang hen i den saakaldte Beskovs Kirke paa Blasieholmen.

Kirken var propfuld fra øverst til nederst, saa jeg maatte sidde paa en Stoleryg.

Men maaske strøede denne Præst Sukker paa sine Ord for at gjøre dem smagelige?

Alt Andet end det; man fik en fuldstændig ren Smag paa Tungen.

Senere besøgte jeg flere af de andre Kirker. Jeg hørte mange gode Taler og saa mange Kirkegjængere baade hist og her, saa jeg snart fandt ud, hvad jeg forresten ogsaa vidste af gammel

Erfaring, at man saa godt kan være glad, fordi man i Hjertets Dyb har Tanken og Arbeidet henvendt paa det rette Borgerskab.

Forresten vil jeg sige som saa:

„Enhver staa eller falde for sin egen Herre“; at granske Hjerter og Nyrrer er en vanskelig Sag; iallefald ved jeg kun at fortælle, hvad jeg har seet med mine egne Øine, og derfor ville vi forlade dette Thema for tilsidst at kaste et Blik paa Broderlandet i sin Almindelighed.

Nicht an wenig stolze Namen
ist die Liederkunst gebannt;
ausgestreuet ist ihr Samen
über alles deutsche Land.

Ludwig Uhland.

Alt forhen har jeg sagt, at Sverige er Sangens Land; det er ikke alene Melodiernes, men ogsaa Digtningens. Paa mit Bord ligger en ældre Anthologi af svenske Digtere, og disse trede smaa Bind indeslutte ikke mindre end circa 80 Digtere; tage vi de nyere med, kan man sikkert regne 100, — og de Allerfleste af disse ere bekjendte Mænd og Kvinder, om end Nogle maaske ikke have rækket langt udenfor

Fædrelandet*). Man kan derfor med Føie anvende Uhlands ovenfor citerede smukke Ord paa det gamle Svea Rige.

Er dette vel saa underligt? Er det ikke mere underligt, at der er saa faa Digtere paa Jorden! Er ikke Menneskesjælen en Verden fuld af Undere, hvor tusinde Minder ere bevarede, hvor tusinde Fantasier gjennemkrydse Nuet, og

*) Lader os engang kaste et Øie paa disse Navne: Adlersparre, Afzelius, Almquist, Aspelin, Atterbom, Bellmann, Bergklint, Bergman, Beskov, Braun, Fredrika Bremer, Böttiger, Børjeson, Carlén, Choraëus, Cronhamn, Cygneus, Dahlgren, Dalin, Dorothea Dunckel, Ekbohrn, Elgström, Euphrosyne (Fru Julia Nyberg), Franzén, Fryxell, Grafström, Gravander, Granberg, Gyllenborg, Hammarsköld, Hedborn, Ingelgren, Kellgren, Kjellman Gøranson, Kjellander, Friherreinna Knorring, Kullberg, Fru Lenngren, Leopold, A. Lindblad, A. F. Lindblad, J. M. Lindblad, Lidner, Ling, Lilja, Lohmann, Lovén, Malmström, Mellin, Nicander, Charlotte Nordenflycht, Nybom, Orvad Odd (Sturtzenbecker), Ridderstad, Ruda, Sillén, Stjernhjelm, Sondén, Stagnelius, Strandberg (Talis Qvalis), Sternhammar, Sätherberg, Tegnér, Thorild, Tollin, Unge, Vitalis, Wadman, Wallin, Valerius, Ulrika Widström, Wilhelmine (Ståhlberger), Zeipel, Lotta Øberg, foruden de Nyere, blandt hvilke endog kan nævnes berømmelige Navne af fyrstelig Slægt, nemlig Kong Karl den 15de; men endnu mere Hans Majestæt Kong Oscar den 2den.

hvor Haabet og Frygten ideligt speide ud over Fremtidens ukjendte Vidder! Hvor meget Forskjelligt har ikke Enhver tænkt og følt, hvilke Ejendommeligheder for hver Enkelt, hvormange Noveller og Digte ere ikke uskrevne, men oplevede!

Er der da virkelig saa faa, som have faaet Syn for det Sande og Gode og Skjønne, Begeistringens Varme, Harmoniens Sans og Fantasiens Skaberevne?

Jeg tror det ikke; men forholdsvis Faa blive sig det fuldt bevidst, Færre vove sig til, og Mange blandt disse savne baade Tid, Kræfter og Anledning til at udvikle Gnisten til en Flamme.

Kaste vi vort Øie ud over Naturen, finde vi ingen saadan Karrighed. Vi finde der ikke blot Wellingtonia gigantea og Maranon; vi finde ogsaa den bramfrie, men yndige Linnæa, staaende i Lyngen, Konvolvlen i Skyggernes Læ og den klare, lille Kilde inde i de friske Skove.

Saa fremt Du derfor vil til Klarhed naa,
da maa Du ei ved Floden stille staa,
men trænge ind, hvor Elv i Skoven flyder,
hvor Bækken frem blandt Mos og Lyng sig skyder.

Ei Træet kun, det mægtige, har Krav;
 nei — mindste Blomst og Stenens brune
 Lav,
 hver liden Urt, Du paa din Vandring fandt;
 det Samlede gjør først et Billed sandt!

Og saaledes ogsaa i Aandernes Verden; det er en kjærlig Tanke, og den er sand. Enhver ved jo selv, at der vil Individualitet, Form, Farve og Duft til som i Naturen, hvor der ingen Daarskab raader og ingen barnagtig Forfængelighed.

Gjennemlæser man de forskjellige Folkeslags Digtning, vil man erkjende, at det er vanskelig at finde noget skjønnere end Tegnér's „Fritiofs Saga“, hans „Svea“, hans „Magisterpromotionen i Lund“, og saameget Andet fra denne Mesters Haand.

Vil man gjøre Bekjendtskab med den ægte Patriotisme, saa søge man den hos Geijer.

Wallin er Davidsharpen i Norden.

Franzén's Digtning er gjennemsigtig og barneglad som „de Smaa“, hvorom han saa gjerne synger.

Atterbom dypper sin Pen i Blomsternes Farver og tryller dem frem for vort Syn.

Stagnelius forklarer os „Suckarnes myster“ og „Kreaturens suckan“, og Nikander taler deilige og stolte Ord „till min moder jorden“.

Leopold synger i alle Tonearter, baade i Dur og Moll, og Lidner udaander sin Smerte i „Grefvinnan Spartaras død“.

Fru Lenngren drager paa Smilet og skjemter og ler.

Kellgren begeistrer os for Kvindens Skjønhed i „den nya skapelsen“ og svinger Satirens Svøbe i „Dumboms lefverne“.

Men saa kommer Bellman,
„och sången svärmer kring hans vigda mund“!

Hvor gjerne stiger jeg ikke i Baaden og følger med paa „Fiskafänget“; hvilken Friskhed og hvilket Liv!

„Opp Amaryllis! Vakna, min lilla!“

Men endnu oftere lytter jeg til hans „Aftonqväde“:

„Träd fram, du nattens Gud, att solens lågor
dämpa!“

Hvor maler han ikke Situationen saa lyslevende!

Alt tidligt fik jeg den svenske Digtning kjær. Jeg fandt saameget i den, der samstemmede med det høie Nordens særegne Karakter, at Intet mindede mig mere om, i hvilken Grad vi vare Brødrefolk igrunden, om end den gustavianske Tid satte et eget fransk Stempel baade paa Sprog og Frembringelser; men dette var jo kun en Periode, en Gjennemgang. Geijer, Afzelius, Ling og Tegnér førte atter tilbage i det Nationale, og Bellmann havde sin Verden for sig selv.

Det er helt underligt, at den svenske Poesi har fundet saa liden Indgang hos os; men det er jo saa — Kjølen var længe vanskelig at komme over, og Sprogets Forskjellighed har ogsaa lagt Hindringer ivejen. Frithiofs Saga har imidlertid alt længst erobret Hjerterne, om den end først maatte iklæde sig en norsk Dragt; svenske Romaner, navnlig Fredrika Bremers og Fru Carléns og senest August Blanchés Skrifter ere vel kjendte; men nu ser jeg, iallefald i Kristiania Athenæum, den ene svenske Digtters samlede Arbejder efter den anden, og snart ville de spredes rundt omkring til sand Fornøielse for Mange, derom er jeg fast overbevist.

Vil Nogen have det specifikt religiøse Alvor,

kan han finde det hos Wallin; vil Nogen derimod have hartad tøilesløst Skjemt, hvori der dog somoftest er megen Sandhed og Blødhed, han søge det hos v. Braun. Hos Malmstrøm vil man finde mangt et kjernefuldt Digt, som „Ödmjucker er“, „Hvi suckar det så tungt uti skogen“ o. fl.; Ridderstad afslører for Dig Naturens Aand i „Kyrkan“ og „Bønens makt“; Säterberg besynger Naturens Skjønhed paa sin egen gemytlige Maade — og saaledes kunde jeg vedblive; jeg kunde tale om en Grafstrøm, Vitalis, Orvar Odd og flere; men det vilde føre for langt, og derfor vil jeg afbryde.

Om meget kort Tid vil Sproget ikke mere være iveien heller; vi færdes jo nu dagligt over Rigsgrænsen, vi hører det i Forretningsverdenen, vi hører det endog fra vore Theatre om Sommeren, og Ingen skal kunne sige andet, end at det klinger hjemligt og smukt, naar man først bliver lidt vant dertil; hørte vi ikke som Børn noget Lignende i vore Dale, og høre vi det ikke endnu den Dag idag? Vor egen Sprogvækst nærmer sig alt mere og mere dets Kraft; maatte vi ogsaa faa noget med af dets fyldige Velklang!

Ikke blot paa „Vitterhetens“^{*)}, men ogsaa paa Historiens og Videnskabens Felt har Sverige meget at byde. Især har som bekjendt Naturvidenskaben fundet udmærkede Dyrkere; en Linné, en Berzelius og fl. ere jo verdensberømte. Denne Sans for Naturstudiet har visselig havt sin Indflydelse i mange praktiske Retninger.

Det er neppe udelukkende Nyttens, der har bragt saa mange af Landets fornemste og mest dannede Mænd til at slaa ind paa Agerbruget; Landlivets Behag og høiere Interesser spille uden tvivl ogsaa en berettiget Rolle; Linné og Berzelius have vist ikke saa sjældent Fingeren med i Spillet.

Denne Prædilektion tør visselig have havt sin Indflydelse paa Industriens raske Udvikling. Praktisk Sans og et godt Haandlag har ogsaa bidraget sit. Tekniske Anstalter har derfor alt længe været kjendte og benyttede i Sverige, som nu formentlig ikke mere drømmer om krigerske Bedrifter, men

*) Ordet „Vitterhet“ indeslutter ikke blot Poesi og Skjønliteratur, men ogsaa historisk og politisk Veltalenhed og overhovedet Lærdom, som ikke er af det tungeste Slags.

med desto større Kraft har optaget Kappelstriden paa Verdensmarkedet. Landet har oftere gjennem Tiderne behøvet lang Hvile efter de stærke Forblødninger; andre Grunde kan ogsaa have været tilstede; derfor har dets Vækst været epokevis og ikke jevn; men i Fremskridtets Tid har det ogsaa taget ordentlige Skridt — ligesom nutil dags.

Naar man reiser gjennem de egentlige Agerbrugsdistrikter, og derhos betragter Industrien, vil man derfor glad synge med Lindeblad om Jonas Alstrømer:

„Krigets vilda herrskarstorm
ger ei ande, ger ei form
åt den stilla näringsfliten.
Norden låg i tvedrägt sliten,
och en inhemsk handaslöid
var på Sveriges jord ej röid.

Ändtligt hänsöf grannars kif,
freden kom med sin oliv.
Då steg fram en man med snille,
det var Sveriges väl han ville,
och han skapade med nit
slöjd och rikedom och flit.

Der hans barndomsvagga stod,
vaknar okänt arbetsmod:
verkstad invid verkstad slamrar,
och på städen dansa hamrar,
formande sitt jern i brand
för en qvinnas fina hand.

Hvilken syn, så glad och ny:
Genom väfvens glesa sky
hundra spolar väg sig leta,
och på ängen hjordar beta,
bjudande sin skära ull,
född vid östersolens gull.

Välstånd stiger ur sin graf,
Tiggarn kastar bort sin staf,
konungen och folket glädes,
fastän afund mångenstädes,
helst i främlingarnes land,
blossar op i neslig brand.“

En af Jonas Alstrømers Leveregler lød saaledes:

Fatter Du ett rent beslut,
för det fullt och moget ut:
Kärran går väl, fast hon knarrar.
Den, som för et hinder darrar,

skördar icke hvad han sår:

trägen vinner, hur det går.

Man skulde tro, at man for Alvor har taget sig denne Leveregel til Indtægt. Derfor nødes Bjergene alt mere og mere til at afgive sit Indhold af Metaller og Jorden sin Grøde.

Svenske vævede Sager ere alt længe kjendte her i Landet, og Metalarbeider begynde at gaa Udlandets en høi Gang. Porcellænsfabrikationen er vidt fremskreden; endog Silkevæveriet har været drevet til et saadant Standpunkt, at man paa Stockholms Slot har Anledning til at overraskes ved de smukke Prøver, man der kan faa se. Det vidt fremskredne Møbelarbeide og saamange andre smukke Industriens Frembringelser har man Anledning til at gjøre sig bekjendt med i Hovedstadens Magaziner.

For nu at faa forskjelligt Slags Haandarbejde udført baade i By og paa Land, er man ifærd med at indføre den fornødne Undervisning isaa-henseende blandt Børnene, saa Almueskolerne blive baade for Aanden og Haanden.

Hvad der dog efterhaanden vil kunne udrettes paa disse Skoler, naar Alt kommer i System og Orden!

Annekteres der f. Ex. en liden Jordplet med

Planteskole, Blomster og Havesager, vil Sansen for og lidt Begreb om denne forædlende og nyttige Bedrift kunne indpodes Barnet gratis. Gjen- nem en liden Insekt-, Fugle- og Plantesamling ville de som en Leg lære sig til at kjende saameget af den dem omgivende Natur, som de behøve for at glædes saa usigeligt derved og for at finde Liv og Interesse i den ensomste Vraa. Alt Saa- dant er som Fritidsforføielse for Barnet; det for- friskes kun, — og alt dette er man paa god Vei til at faa istand*).

Heller ikke de i de senere Tider i Danmark og her i Landet saa moderne Bondelhøiskoler ere ubekjendte i Sverige; men det lader til, at man der tager det paa en noget anden Maade.

Da det turde interessere norske Læsere at høre noget nærmere herom, skal jeg, for i den Anledning at kunne anstille nogle Betragtninger, i Korthed fortælle om Önnestads Folkehøiskole, hvis 4de Aarsberetning for 1872 jeg har liggende paa mit Bord.

Bestyrelsen taler om Høiskolens Maal og Virksomhed følgende Ord:

*) For at vinde Tid og for blandt Andet at gjøre Religi- onsundervisningen lettere, klarere og behageligere, er

„Hensigten med denne Skole er at meddele unge Mænd i Alderen mellem 18 og 30 Aar den høiere medborgerlige Dannelse, hvilken nutildags ansees nødvendig for hvert Medlem af Nordens frie Folk. Om yngre og ældre Personer kunne optages, bestemmes af Bestyrelsen.

For at opnaa det tilsigtede Maal bør denne Skoles Virksomhed først og fremst gaa ud paa at vække og udvikle det i Ynglingen slumrende høiere Liv, hans Eftertanke, Fædrelandskjærlighed og Menneskekjærligheden ialmindelighed; dernæst paa at skjærpe Dømmekraften, udvide Lærlingens aandige Blik, vække Lysten til Arbeide i det valgte Kald, til Orden og Anstændighed, samt til Oplysning om og Øvelse i Alt, hvad der specielt angaar vor Virksomhed som svenske Medborgere, som Medlemmer af en Kommune, som Husfædre, Børn eller Tjenere, som forstandige Husholdere, Jordbrugere o. s. v. Da dette Maal ikke isandhed kan opnaaes uden gjennem Tro og Guds frygt, bør Guds Ord belyse alle Lære-Emner og opvarme de Unges Hjerter saa ofte Anledning gives — hvor-

man i denne Tid i Broderlandet beskjæftiget med at omarbeide den gamle Lærebog.

imod ingen særskilte Religionstimer ere bestemte.

Undervisningen meddeles af Læreren helst mundtligt, enten i frie Foredrag eller som Svar paa Lærlingernes Spørgsmaal. Dog henvises Lærlingen til tjenlige Lærebøger, der benyttes i Fritimerne. Dernæst bør Skolen søge at opvække Lysten hos Lærlingerne til Læsning og Selvudvikling ved at give dem gode Bøger ihænde — om muligt fra et tilhørende Skolebibliothek. Lærlinge med daarlig Fatteevne kunne overvære det samme Kursus i næste Termin, om de ønske det. Intet Foredrag bør vare over en Time, og Sang bør ofte veksle med Foredragene.

De Fag, der foredrages paa Høiskolen, deles paa Grund af deres indre store Ulighed i tvende Afdelinger, der forlange hver sine særskilt udviklede Lærere.

1ste Afdeling: Religion, varmt tillempet paa Samvittighed og Vilje, og derfor altsaa paa Livet, — dog uden særskilte i Lektieschemaet optagne Timer. Modersmaalet, baade i Tale og Skrift, samt Oplæsning af Nordens ypperste Forfattere, udført saaledes, at Lærlingen faar Indtrykket af den Aand, som bor og lever deri, for at dette altid kan blive ham en Kilde til

Glæde og Oplysning for hele Livet. For overhovedet at indøve Modersmaalet benyttes altsomtiest Taleøvelser, Deklamation og Disputation.

Historie og Geografi, isærdeleshed Nordens; saaledes en levende Skildring af vort Lands Natur og vort Folks Skjebne, i nær Forbindelse med en Fremstilling af de trende nordiske Rigers Statsforfatning, samt deres kommünale Love og Indretninger; Alt med særskilt Hensyn til Ynglingens Fremgang i den nødvendige Kjærlighed til vort eget Folk og vort eget Land, hvilken Kjærlighed i vore Dage næsten synes at ville slukne.

Af Kirkehistorien og Verdenshistorien meddeles ikke alene det Nødvendigste for et almindeligt Overblik over den menneskelige Udviklings Gang og Fremskridt i aandelig og politisk Frihed, men visse Partier deraf behandles derhos fuldstændigere — som en Veiledning i historisk Læsning paa egen Haand, særskilt med Hensyn til de nulevende Folkeslags ulige Kulturtrin osv.

Komparativ Statistik, d. e. en sammenlignende kort Fremstilling af Zifferbeløbene i de forskjellige Landes Statsindtægter og Statsud-

gifter for Krigsmagten, for Embedsmænd, for Handel, Industri og andre Næringskilder osv.

2den Afdeling: Kundskab om Naturen og Landlivet, efter de bedste Lærebøger i Fysik, Kemi, Botanik, Zoologi, til Gavn for Husholdning, Agerbrug, Ladegaardsstel, Haandteringer og Næringsveie, dels gennem frie Foredrag og Brug af Apparater og Samlinger af Naturgjenstande til Forevisning, dels gennem Experimenter. I April bør Undervisning i Landmaaling, Nivellering og Karttegning meddeles.

Almindelig Sundhedslære i Forbindelse med nogen Veiledning i Kundskab om Menneskelegemets indre og ydre Bygning, sammenlignet med nogle andre Dyrs Legemer

Landhusholdningsbogholderi.

Maskintegning og lidt Frihaandstegning.

Sang-, Legems- og Vaabenøvelser gives af dygtige Lærere.

Skolens Værger ere de Personer, som enten gennem Garanti, Aktier, Gaver, Testamenter eller subskriberede Midler af større eller mindre Summer have bidraget til Oprettelsen af Skolen. Disse sammenkaldes mindst engang om Aaret,

ved Vinterterminens Slutning, altsaa inden næste Termin, for at raadslaa De stemme Alle med lige Stemmeret (pr. Capita), sammenkaldes gennem Stedets Avis, udvælger sig en Direktion af 8 Medlemmer, hvoraf Halvdelen udgaar aarligt efter Lodtrækning. De tvende første Lærere have Sæde og Stemme i Bestyrelsen.

Bestyrelsen vælger aarlig af sin Midte en Ordfører, Sekretær og Kasserer. Bestyrelsen opstiller selv de nødvendige Ordensregler. Ordføreren indkalder Skoleværgerne til Raadslagning, saa ofte Pluraliteten forlanger det. Bestyrelsen inspicerer Skolen ved en eller flere af sine Medlemmer, saa ofte den ønsker, for at iagttage den Aand og Opførsel, som maatte raade; ligesaa er den ansvarlig for de løbende Indtægter og Udgifter, og Kassereren opgjør aarligaars inden 30te April Regnskabet, hvilket underkastes Gjennemsyn af aarligt valgte Revisorer.

Bestyrelsen bør søge snarest muligt gennem Aktietegning at skaffe Skolen et passende Lokale, naar saadant ikke findes, og eget, fuldt tilstrækkeligt Inventarium; ligesaa Fripladse for fattige Ynglinger, og Anledning for Piger til Undervisning efter samme Methode og i samme Hensigt som for andre Frielever.

De tvende faste Lærere for begge Afdelinger bør være dygtige i sine respektive Fag; den Ene uddannet ved Universitetet eller med tilsvarende Indsigter, den Anden med gode Karakterer udgaaet fra det teknologiske Institut i Stockholm, den Chalmerske Sløidskole i Gøteborg eller med tilsvarende Indsigter. Skolens uindskrænkede Ledelse og indre Økonomi anbetros til den af Lærerne, som kaldes Forstander*). Forstanderen bør derfor være en Mand, udrustet ikke alene med den mest levende Guds frygt, Fædrelandskjærlighed og Dygtighed, men ogsaa med Evner til at kunne undervise Lærlingerne med Varme og Liv; han bør omfatte den arbejdende Klasse med Interesse, være fortrolig med dens Forhold og samtidig formaa at vække baade Kjærlighed og Respekt hos Disciplene.

Med Hensyn til Optagelsen i Skolen have Lenets Børn Fortrinnet og blandt dem Subskribenternes.

Lærlingerne skaffe sig selv Bolig og bekoste sit Underhold i Skolens Nærhed, ligesom Bøger. Betalingen for hver er 10 Spd. for Vinterterminen.

*) Forstanderens Pligter og Rettigheder ere opførte i et særskilt Reglement.

Disciplene maa opføre sig sædeligt. Til Opretholdelse af Tugt udser Lærlingerne sig indbyrdes en Jury, der for Uorden idømmer Pengebøder, der tilfalde Skolekassen. Den Misfornøiede kan appellere til Forstanderen*).

Skolens Midler udgjøres af Subskriptionsbeløb, Testamenter, frivillige Gaver samt Terminafgifter. Terminafgifterne oppebæres af Forstanderen, men de øvrige Midler af Direktionens Kasserer.

Elevantallet gik sidste Termin op til 43, hvoraf 7 havde frekventeret Skolen foregaaende Termin.

I den Hensigt at faa istand et eget Skolehus, banede sig sidstforledne Aar en som det synes lykkelig Ide en Vei, idet der indenfor Önnestads Menighed dannede sig en Arbeidsforening af Kvinder i den særskilte Hensigt at faa et Bygningsfond for Høiskolen istand. Auktionen over Sagerne omfattedes med Interesse og indbragte i Forbindelse med Tilskud fra

*) Forøvrigt findes der i Indberetningen anført det detaillerede omsigtsfulde og strenge Ordensreglement for Eleverne.

varmhjertede Mænd en smuk liden Sum til en Begyndelse.

Jeg har med Forkjærlighed dvælet længe ved den ovenfor behandlede høivigtige Sag, fornemmelig for at vise, med hvor stort et Alvor, hvormegen Nøiagtighed og Omhu man har søgt at faa istand en Folkehøiskole, der kunde svare til sin Hensigt — den i saavidt mulig kort Tid at udvikle Lærlingen til at vorde en forstandig, oplyst og brugbar Borger i Staten, og fornemmelig bibringe ham Kjærlighed til Gud, Fædrelandet, Oplysningsens Sag og til sit Kald.

Vi finde derfor Lærlingernes Tid paa Skolen optaget med Læreemner, der have sandt og varigt Værd baade for det Aandelige og det Legemlige.

Vi finde ikke her, saaledes som hos os, at det mythologiske Felt spiller nogen Rolle — og det, som det synes mig, med god Grund. Jo mere man har Anledning til at forske i Menneskeslægtens Udviklingshistorie, jo dybere man kan trænge tilbunds i Sprogvidenskabens Schakter, desto mere opdager man, at den egentlige

Mythologi henhører til et Stadium, da den klarere og enklere Sandheds Lys kun skinnede gennem Skyer; om det end stundom var Skyer, ladede med Roser.

Forud for Mythologiens mange Guder gaar der nemlig gennem Menneskeslægten — og det jo længere man gaar tilbage — et umiskjendeligt Præg af Monotheisme. Gudsbegrebet var i Begyndelsen enkelt; men efterhaanden glemte man i det Store og Hele taget baade Gudsbegrebet og de gamle Ords Betydning. Det gammelindiske „djaus pitar“, der ordlydende betyder „den himmelske Fader“, gik saaledes f. Eks. over til Jupiter osv.*)

Jeg vil her i denne Anledning endnu engang overføre nogle smukke Ord af Max Müller**): „Saa vidt vi kunne forfølge Historiens Kilder, finde vi Urbestanddelene og Rødderne til Religionen givne. En Skuen af det Guddommelige i det Timelige, en Følelse af menneskelig Svag-

*) Se den lærde Sprogforsker Max Müllers Skrifter herom og hans Oversættelse af Rigveda. Franskmanden Langlois har ogsaa oversat Rigveda. Se fremdeles: Gamla Sanningar, drag ur den äldste kulturhistorien af C. Fr. Bergstedt (Samtidens Udgever).

**) I mit Skrift „Brændende Spørgsmaal“ findes de anførte i andre herhen hørende Forbindelser.

hed og Afhængighed, en Tro paa en guddommelig Verdensregjering, en Erkjendelse af det Gode og Onde, et Haab om et høiere og bedre Liv — dette er nogle af Religionens oprindelige Elementer. Om disse Elementer ere bedækkede og tilhyllede, komme de dog stedse igjen tilsyne, og havde de ikke hørt til Menneskesjelens Bryllupsklædning paa Jorden, vilde vi aldrig have hørt om Religion; selv Engletunger vilde have klinget for Menneskets Øre som det tonende Erts eller en klingende Bjelde.“

Disse Ord betyde meget af en Mand, der er stærkt rationalistisk anlagt.

Det var jo imidlertid rimeligt, at den stille Betragter og den dybere Tænker, fornemmelig hvis han var blandt dem, der følte sin Svaghed og sukkede efter et høiere Liv, kunde begribe og derfor ogsaa gribe mere af det Guddommelige i det Timelige, medens derimod den store Hob var mere tilbøielig til at lade det Ene flyde ind i det andet. Solen, hvorfra man fik Varme og Lys, blev derfor identificeret og forvekslet med det høieste Væsen. Tid efter Tid bleve flere Himmelleger og flere Naturkræfter paa samme Maade identificerede, og med

de flere Begreber og Ord blev der flere Gude-
navne. Saaledes fik man en Gud for Morgen-
røden, Dagen, Aftenrøden, Natten; man fik Ild-
aander og Naturaander i Vandet, Luften, Træerne
osv., saa det tilsidst vrimlede af Navne. Dig-
terne gave Helte Navne efter deslige mythiske
Forbilleder, og den oprindelige Forestilling for-
dunkledes mere og mere.

Saaledes har Mythologien dannet sig; den
er visselig i mange Maader en Folkedigtning,
der afspeiler Tiderne, og derfor kan den have
sin store kulturhistoriske Interesse og være et
Skatkammer for Poeter; men at betragte den som
et Folkeopfostringsmoment par excel-
lence, det kan jeg ikke forstaa, at der er nogen
Mening i.

Den bekjendte svenske Historieskriver Geijer
har derfor heller ikke vovet at lægge saameget
i Mythologien, som f. Ex. en Grundtvig gjorde,
der gjennem sin varme Begeistring og sit Geni
selv lagde saameget af sin egen Aands Ind-
hold deri.

Geijer siger*): „I al Mythologi ligger en
sunken Religion; i alt Hedenskab, som netop be-

*) Se Bergstedt: Gamla Sanningar.

staar i at glemme Skaberen for det Skabte, frembryder dog et Lysglimt af Alfornuftens evige Sol gennem Skyerne.

Og Dr. Bergstedt, der sees at være selvstændig Forsker paa dette Felt*), udtaler sig herom saaledes:

„Gjennem denne korte Fremstilling have vi troet at finde Beviset for, at naar man vil dømme om Oldtidens religiøse Standpunkt, maa man ikke betragte de brogede mythologiske Digtninger som Urkilde. De ere en Ud-vækst paa den oprindeligt renere og mere enkle Tanke. Naar vi give os ifærd med at betragte Oldtiden, er det vistnok denne mythologiske Digtning, som først falder os i Øinene, og dog er den kun en Parasit. Kommer en Fremmed til vore Furuskove og ser den Rigdom paa Trælav, der hænger ned fra Grenene, kan han let gjøre sig den Forestilling, at deres graa Festonner ere organisk forenede med Træerne — maaske deres Blomster, indtil en nøiere Betragtning lærer ham, at de kun ere Snylteplanter, som

*) Han siger nemlig i „Gamla Sanningar“: Med Hensyn til indiske Solhelte er det tilstrækkeligt at henvise til Kalidúsas vakre Skuespil, Vikramorvasi, oversat og udgivet paa svensk 1846 af C. F. Bergstedt.

stjæle sig til Træets Safter og leve af dets Liv, udviklende en kraftfuldere Vækst i samme Grad som Træets Livskraft udtømmes.

Derfor kalder ogsaa Max Müller den mytologiske Periode i Folkenes Liv for en Sygdom, en Parasitdannelse, hvis yppige Vandskud maa renses og bøies tilside for at give et Indblik i den virkelige Plantereverden, som kvæles og skygges for gennem hin sygelige Parasitdannelse.“

Vi have i det Foregaaende talt et Ord om Kvinderne som Lærerinder. Idetheletaget er man i Sverige kommen temmelig vidt allerede med Hensyn til at emancipere Kvindens Rettigheder; endnu videregaaende Forslag diskuteres i Pressen og paa Rigsdagen — saaledes som f. Ex. Forandringer i Giftermaalslovgivningen i den Hensigt at give den gifte Kvinde, hvor ei anden Overenskomst har fundet Sted, Raadighed over sin gennem Arv og Erhverv særskilt tilhørende Eiendom, eller idetmindste over sin egen Arbeidsfortjeneste.

Forslaget havde varme Talsmænd; men den overveiende Flerhed af Rigsdagsmedlemmerne synes dog endnu ikke at kunne finde sig i en

Frigjørelse, der jo ogsaa uden videre etablerer to Viljer i een Husholdning.

Nu siger jo vistnok den erfarne Kvinde, Forfatterinden Fru Beecher Stowe i sin Bog „rosenrødt Tyranni“, at ingen dannet Mand har mere Magt i sit Hus, end hans Hustru vil — og deri tror jeg, at de fleste dannede Ægtemænd giver hende Ret; thi Kvindens Magt er sandelig langt større end den, som man selv hos os har seet den blive tillagt i de senere Tider af dem, der ere stærkt anstukne af Emancipationen. Men denne Magt turde komme til at lide megen Indskrænkning, naar den ikke mere var Frivillighedens Ytring. Den smukkeste og sandeste Tanke vil dog altid blive at betragte Hustruen som Kjærlighedens Gave til Manden; men hvis hun omgjærder sig med mange lovlige Rettigheder, førend hun vover at inklade sig med Manden, turde der let efterhaanden opstaa en Rivaliseren — for ikke at sige Rivning, hvis elektriske Funger kunde komme til at udlade Kjærligheden og sætte Retten istedet.

Naturligvis, hvor Samfundet gjennem den moderne Opdragelse og Kultur modnes for en saadan Tingenes Tilstand, falder det af sig selv, at Kvinden lovligen sikres.

Naar Ægteskabet ikke længere er Kjærlighed, men Handel og Fordel, saaledes som vi høre derom fra Paris og andensteds, er det paa-tide; men indtil da synes det at maatte være tilstrækkeligt, naar frivillige Overenskomster stilledes før Ægteskabet mellem de respektive Parter om, at der f. Ek. blev udsat som urørlig Formue for Hustruen saa og saameget, om end Renten under almindelige Omstændigheder tilfaldt den fælles Husholdning, og at Hustruen gjennem Lov fik Ret til, naar Manden bevislig ikke gjorde sin Pligt eller var udaf Stand til at underholde Familien, at begynde en Bedrift paa egen Haand, eller fortsætte en, der maaske allerede havde været igang.

Der er saa mange Ting, som tage sig smukt ud, seede gjennem Idealitetens Briller; i det praktiske Livs Virkelighed faa de imidlertid ofte ganske andre Øine at se med.

Men — Vanen og Kjærlighedens Magt vil udjevne Alt, sige Nogle. Maaske, sige viselig mange Flere, iallefald af de Ældre, der endnu ei ere komne saa vidt.

Vi nævnte nylig Rigsdagen. Det skulde have været interessant at overvære dens Forhandlinger, men dertil fik jeg ikke Anledning.

Betragte vi Sveriges Udviklingsgang, finde vi, at det har kunnet ofre sig for, hvad det erkjendte som Sandhed, f. Ex. i dets Krige for den protestantiske Religion under en Gustav Adolf og de tapre Feltherrer, der fortsatte hans Værk.

Vi finde fremdeles, at det har kunnet ofre sig for Ærens, Tapperhedens, Ideens Sag, f. Ex. under en Karl den 12te.

Vi finde endelig, at dets Nationalkarakter under visse Omstændigheder kan blusse op, som da Polen begyndte at røre paa sig, eller saaledes som vi for en Tid siden var Vidne til ved den Anckarsvärdske Motion i Anledning af Statholdersagen i Norge.

Men vi finde ogsaa, at der gaar et Drag af besindig Forstandighed og praktisk Sans gennem Nationen. Dette forstandige, praktiske Blik har i Længden aldrig fornægtet sin Indflydelse.

Dette Træk se vi derfor ogsaa igjen, da den nye Rigsdagsordning kom istand.

Vi citerede ovenfor en Sang af Lindeblad om Jonas Alstrømer; de sidste Strofer lyde saaledes:

Själen varm och fosterländsk!

Det är bilden af en Svensk.

Historien, der i dette Stykke ikke ser paa den Enkelte, hvor rimeligvis En og Anden imellem her som overalt kan have gjort andre Erfaringer, vidner om, at Digterens Ord ere Sandhed, og dette spaar godt for Broderlandets Fremtid.

Rigsdagen vil visselig med Nidkjærhed opfylde sin Pligt mod Fædrelandet. Skulde for stærke demokratiske eller endog maaske demagogiske Tendentser nogensinde gjøre sig gjældende hos et eller andet Parti i andet Kammer, vil første Kammer danne en passende Modvægt.

Det har været sagt, at Sandheden kommer bedst frem i Partiernes Strid, og dette Argument har været benyttet til Fordel for den parlamentariske Regjering — der altsaa ubetinget skulde være at foretrække i ethvert Statssamfund.

Men denne Sats forekommer mig at tiltrænge betydelige Modifikationer.

For at Sandheden skal komme til sin Ret - til fuld Klarhed og til fuld Nytte, maa der nødvendigvis indenfor de stridende Partier

findes lige gode, lige intelligente, lige fædrelandskssindede, lige uegennyttige Kræfter. Fuldkomnest vil under saadanne Forhold Striden altsaa kunne føres i det Land, hvor den almindelige Oplysning staar høiest, og hvor Kjærlighed til Sandhed og Religion er gjennemgaaende. I et saadant Samfund vil man kunne vente, at hos hvilketsomhelst Parti, der maatte komme til Roret, vil der altid indenfor samme findes repræsenteret saadanne Kræfter af Kundskab, Omsigt og Fædrelandskjærlighed, at store, samfundsnyttige Spørgsmaal ville blive reiste og gennemførte til Statens Gavn; eller iallefald ville de vorde ordentlig belyste.

Her forudsættes altsaa, at et Lands Statsforfatning er saaledes organiseret, at disse lige gode Kræfter i lige Grad kunne komme til orde i den Forsamling, hvor Landets Repræsentanter mødes til Diskussion og Beslutning.

Nu er det jo fremdeles klart, at hvor fortrinligt et Samfund end maatte være udrustet, er der større Sandsynlighed for altid at finde et tilstrækkeligt Antal af deslige gode parlamentariske Kræfter indenfor et stort Lands storartede Partier end indenfor et lidet.

Derfor har en parlamentarisk Regjering — under ellers lige Omstændigheder — fornuftigvis større Chance for sig i et stort Samfund end i et mindre.

Fremdeles er det klart, at hvis en Statsforfatning er saaledes organiseret, at de lige gode Kræfter ikke i lige Grad kunne komme til orde i Nationalforsamlingen, da er den heldige Chance for parlamentarisk Regjering mindre.

Dette vil blive Tilfældet i et Samfund i samme Grad som den almindelige Oplysning inden Samfundet er ujevn;

i samme Grad som Valg til Repræsentant i Nationalforsamlingen kan ske indenfor alle et saadant Samfunds Klasser;

i samme Grad som et saadant Samfunds store Flerhed er demokratisk anlagt, saa den gjerne selv vil regjere og derfor ogsaa gjerne lytter til Demagogers Løfter og Fraser; —

og endelig i samme Grad som et Land staar høit eller lavt i moralsk Henseende og agter Religionen høit eller lavt.

I vor Tid, da Alt skal gaa med Damp, da Saamange knap have Tid til at vente med nye

Reformer, indtil man kan erfare, hvorledes de allerede gjorte Forandringer virke; i vor Tid, da Ærgjerrigheden vokser op med den stigende Oplysning og Kappelstriden om Levebrød, vil Regjeringens Standpunkt under en parlamentarisk Styrelse desuden ideligt være udsat for at tumles om i Brændingen — og Landet vil tilsidst resikere at komme ud af Sporene i en snever Vending.

Derfor er Forsigtighed og Modstandskraft nødvendig. Derfor se vi ogsaa den kloge og erfarne Statsmand Thiers foreslaa et første Kammer i den franske Republik, ihvor meget dette end støder den større Flerhed af vidtgaaende Republikanere.

I Lande, hvor det ikke skulde kunne gaa an at faa et første Kammer eller en ligesaa konservativ eller opholdende Institution istand, har man følgelig efter min Mening Grund til at frygte parlamentarisk Regjering og enhver Institution, der vilde føre hen i denne Retning.

Overalt, hvor det altsaa paa Grund af forhaandenværende Omstændigheder er farligt at experimentere, hvor man har lidet Raad dertil, og hvor Forholdenes Lidenhed ikke medføre de

tvingende Situationer, som følge de store Samfund, synes man derfor at maatte være lykkeligst med en dygtig og upartisk Regjering, der saavidt muligt staar hævet over Partierne. Lad saa disse, indenfor Nationalforsamlingen, og indenfor Pressen, udkjæmpe Striden om hvad der er sandt og gavnligt.

Et konstitutionelt Lands Regjering, der staar i tilstrækkelig organisk Forbindelse med Folket, behøver hverken at savne Initiativ eller belivende Kraft eller den fornødne Indsigt med Hensyn til hvad Tiderne kræve, om den til en vis Grad staar udenfor Partierne og væsentlig optræder som den oplyste og forsigtige Bærer for enhver af Landets dygtigste Mænd godkjendt Sandhed.

I Længden tør det maaske ogsaa vise sig, at en saadan Regjering er lykkeligst for ethvert Samfund. Hvis den derimod er uduelig og foretrækker at redde sit Skind, fremfor at stræbe efter Sandhed og Ret, vil Folkeopinionen snart beseire den — som og tilbørligt er i en fri Stat.

Under mit Ophold i Stockholm indtraf Kong Karl den 15des Død.

Jeg glemmer ikke let det Øieblik, da Jern-

bane-Ligtoget fra Skaane kom med Kongens afsjælede Legeme til Hovedstaden.

Det var paa Riddarholmen. Den sortklædte Menneskemasse stod taus og forventningsfuld.

Da stønnede Lokomotivet — og ind gled sagte og majestætisk det kongelige Tog, som førte den af Digterne saakaldte Karlsvogn.

Alle Hoveder vare blottede; Medfølelse stod tegnet paa hvert et Ansigt; der var ikke en Lyd at høre; Tausheden talte bedst.

Saa tog den afdøde Konges Adjutanter Kisten og bar den op paa Slottet.

Nu kom der en bevæget Tid; thi Kongens lit de parade udstilledes, og Mange strømmede til Staden fra alle Kanter.

Vi begive os ogsaa derhen. Det er i den vestre Slotsfløi. Opad den prægtige Trappe fører Menneskestrømmen gennem Vasaordenens og Nordstjerneordenens Sal ind i Serafimerordenens, hvor Kongen ligger.

Døren aabnes; hvilket gribende, eiendommeligt Syn! det er som med engang at blive hen-sat i en anden Verden fra den lyse Dag derude.

Herinde er Alting klædt i Sort. Taget er sort med Sølvstjerner. Væggene ere sorte, af-delt i Felter ved sølverne Stave; paa Felterne

smaa sølverne Reliefer. En Lysrad straalør øverst langs Gesimsen.

Mennesketoget skrider taus henad Gulvet, 3 i hver Rad; 500 passere i 3 Minuter; det udgjør en vakker Mængde i flere Dage.

Paa høire Side af Folkestrømmen skiller en sortklædt Skranke gennem hele Salen fra den egentlige lit de parade.

Rummet indenfor denne Skranke er opfyldt af Lysgueridoner, guldbeslaaede og florumvundne Kammerherrer, Adjutanter i Mængde og den store Vagt; Alt er lige stivt og stramt og staty-ligt. Jeg ser knapt en Muskel røre sig paa disse alvorlige Ansigter, som staa der vekselvis i Timer i den stærke Varme og den kvalme Luft.

Inde i denne ligesom forstenede Verden staa Kongens Egekiste paa Tverkant midt paa Langvæggen. Han ligger i sin Generalsuniform; man ser det blege, sammenfaldne Ansigt og Dødens Hjælpeløshed.

En Baldakin af Sort med Sølv hæver sig over Kisten. Kandelabrer staa paa Siderne; Regalierne, Rigsbannerne og Ordenerne tætved.

Det Hele gjør en magisk og underlig Virkning — som et Glimt indenfor Dødens Port paa Veien til Evighedens lyse Land.

Saa havde vi da tilsidst Kongens Ligfærd fra Slottet til Ridderholmskirken.

Lidt førend Processionen sattes igang, kom en broget Skare af Uniformer og Ordener; — det var de fremmede Diplomater og andre Udsendinge fra fremmede Lande — blandt dem vander Tann.

Saa kom Processionen i langsom Gang under en smuk Sørgemarsch, vandrende mellem Rækkerne af det velklædte Militær, der stod opstillet en haie fra Slottet til Kirken.

Under en Baldakin, baaret af otte Præsidenter og høiere Embedsmænd, understøttet af otte Oberster, saaes i Togets Midte den kongelige Ligkiste.

Under Baldakinen saaes fremdeles Deres Majestæter, den nuregjerende Konge, Dronningen og Enkedronningen.

I Nærheden saaes den øvrige kongelige Familie og andre fyrstelige Personer.

Processionen bestod i det Hele af 39 Afdelinger af de forskjelligste Stænder og Korporationer og Andre ligetil Frimurer-Børnehusets Gutter.

Den afdøde Konges hvide Livhest, ført af tvende Kongelige Staldmestere, gik prustende sin

kjække Gang i 10de Gruppe og tog sig fortræffeligt ud.

Forresten var der stadselige Herrer, pragtfulde Uniformer, Fjederbuske, Ordener og floromvundet Guld; det Hele var et imponant Skue, virkelig kongeligt.

Ridderholmskirken, dette stolte Mausuleum, var smagfuldt udstyret med de sorte Drapperier og de glimrende Lysrader, og Sorgen var almindelig.

Men — Sorgen kan ei vare altid; det levende Liv i Nuet har sine Krav. Haabet reiser sig atter og Glæden smiler — og Norden har med Guds Hjælp fremdeles saa meget baade at haabe paa og glæde sig til under det folkekjære Kongehuses Ægide.

Gjennem alle disse Afvekslinger gik min Stockholms-Reise tilende.

Kjære Læser! Du har i disse Blade væsentlig kun fundet Lyssider; men — hvor ere Skyggesiderne, vil Du maaske spørge.

Sandt at sige, jeg var ei længe nok i Sverige til at opdage Skyggesiderne, og selv om

jeg havde fundet nogle, vilde jeg ikke her til Overflod have tegnet, hvad de Svenske selv bedst forstaa.

Henrik Wergelands vakre Ord om Norge passe for ethvert Folk, og derfor ogsaa for Broderlandet:

„Hist slanken Silje, Hæg og Pil

Og Rogn sig sammenranke.

Det nøgne Fjeld de dække vil —

Det er en kjærlig Tanke.

Saa, norske Brødre, Bryst ved Bryst,

Vi ville med vemodig Lyst

Vor Moders Brøst selv hylle til —

Det er en kjærlig Tanke.“

Tvedragtens Genius har længe nok i svundne Tider kastet sine tætte Skygger over disse Broderlande, der af Naturen ere skabte til at leve sammen i Fred.

Aldrig hørte jeg i Sverige udtale andet end velvillige Tanker om Norge. Vistnok kunde der vel inden visse Lag i Samfundet endnu findes ligesom hos os noget af den gamle Surdeig tilbage, der maaske ved Leilighed kunde traktere med et lille Albuestød; men ogsaa dette vil snart forsvinde med Samfærdselen;

Gjerne smelte Hjerter sammen, naar først Ordet tænder Flammen.*)

En og anden Gang hørte jeg vel ogsaa, at Nogen sværmede meget for Amalgamationsideen. Saadanne Mænd fandt maaske, at saalænge den Skandinaviske Halvø laa med Kjølen iveiret som Grændse, lignede den et Vrag, der drev for alle Vinde paa Verdenshavet. Men det gaar ogsaa an at betragte Kjølen som den stærke Vognarm, der under hensigtsmæssigt Styre holder godt igjen i Bakkerne, eller endnu bedre som det faste Brokar for Hjertebroen mellem Frændenationerne.

For det Første er det mest magtpaaliggende snart at komme til al ønskelig Enighed om alle nødvendige Ting, saa Handel og Vandel baade tilsøs og tillands kan gaa let og naturligt for sig; kunne vi saa forresten bevare os for at falde i andre Henseender — overfor Tidens mange farefulde Fristelser, der stundom saa vel forstaa at iklæde sig Lysets Dragt, — da er der god Grund til at tro, at vi kunne sige om Foreningen, hvad Indiens Folk saa deiligt sige om overvundne Trængsler efter Smertens forbigangne Tider:

*) Les coeurs sont bien prêts de s'entendre, quand les voix ont fraternisé. Béranger.

„Saalænge Du vandrer op ad det sorte Bjerg paa Grændserne af det brændende Kongerige Lahore, ser Du foran Dig kun golde Klipper; men naar Du har naaet Toppen, ser Du Himlen over Dig, og Kongeriget Caschmir for din Fod.*)

En vigtig Ting staar forresten paa Dagsordenen i begge Riger; det er Armeens og Landsforsvarets store Sag.

Man ser, at der fortiden i Sverige gjøres, hvad der gjøres kan for at oplade Folkets Øine for Nødvendigheden af at tænke alvorligt over dette høivigtige Emne i Fredens Dage. Det vilde jo ogsaa være omtrent det sande Landsforræderi, om nogen indflydelsesrig Partihøvding, eller noget Parti gjorde et saadant Spørgsmaal, eller overhovedet alle ligesaa vigtige Spørgsmaal til en Partisag.

Derfor finde vi ogsaa i 4de Binds 1ste Hefte for Aar 1872 af „Läsning för folket, utgifven af sällskapet för nyttige kunskapers spridande“ følgende Udtalelse:

„Det er sjældent, at Menneskene i Fredens Dage tænke alvorligt paa Krig. Det fredelige

*) Caschmir er som bekjendt anseet for et af Indiens skønneste Lande.

Erhvervs mangfoldige Bekymringer og det daglige Stræv for det ofte vistnok knapt nok faldende Levebrød sætter vore Tanker og vore Følelser for meget i Bevægelse. Imellem kan vel Nabo-staters Krig bringe Blikkene til at rettes mod Fremtiden og paa Muligheden af engang at blive tvunget til at forsvare vort eget Land; men — hvor let slaar man sig ikke atter tiltaals!

„En kraftig Arm, friskt Mod og saa Reisning i Masse“ — disse ere jo de eneste Midler, som behøves for i Bund og Grund at ødelægge den vordende Fiende, og disse Midler findes jo overalt, men fornemmelig i Ens eget Fædreland.

Hvor mange lysende Seire og heltemodige Bedrifter stilles ikke frem næsten paa hvert Blad af dets Historie. Forgyldte som de ere af Mindets Aftenskimmer, tages de altid til Maalestok for Folkets fremtidige Størværk og Kraft.

Ingenting er dog farligere end disse Tanker, indvævede i Folkebevidstheden. Naar Fienden har trængt ind i Landet, naar egne Myndigheders lovlige Foranstaltninger have maattet vige Pladsen for hans hensynsløse Befalinger, naar voldsomme Udpresninger ere komne istedetfor selvbevilgede Skatter, blive Forholdene helt

andre end i fredelige Tider. Fædrelandskjærligheden, Opholdelsesdriften og med et Ord, alle de Følelser, der knytte Menneskene til den Plet af Jord, hvorpaa de bo og bygge, raaber vel da paa Hævn. Istedetfor Hjemmets stille Fred som Maal for Dagens Stræv vil nu Fiendens Nederlag vorde Medborgernes Løsen. Men hvad hjælper vel begeistrende Sange, tapre Opmuntringens Ord og al denne Ungdom, der drager ud i Striden? Fiendens Grusomheder ville ikke høre op ved Hævnraab eller hans Krigserfaring bukke under for disse uøvede, om end begeistrede Skarer. Hans Krigskunst knuser ogsaa med ubønhørlig Strenghed de splittede Kræfter, som ile ham imøde; havde disse været ordnede og øvede, kunde de have gjort Fienden betydeligt Afbræk, medens de nu kun opvække hans Raseri. Sorg og Fortvivlelse, Modgangens Følgesvende, avler Mismod og Mistænksomhed. Misundelsen laaner Mistænksomhedens Maske, og indre Uenighed og Uretvished letter Fienden Landets Erobring. Dets Skjebne er derfor snart afgjort, og de Medborgere, som under Fredens Dage alene forlod sig paa Folkets urgamle Kraft og brystede sig over Fortids Heltegjerninger, ville nu under Dødsfiendens Aag maatte erlægge de Skatter til hans

Armees Forøgelse, hvilke de vægrede sig ved at erlægge til sit Fædrelands Forsvar, medens det endnu var Tid. Og den Krigskunst, som de forhen ansaa for unødvendig, ville de nu mod sin Vilje komme til at lære i fremmed Land, kjæmpende for fremmede Interesser. Saadan bliver for hvert Folk Følgen af et forsømt Forsvar.

Kun det Land, som har forstaaet Værdien af den almindelige Værnepligt, som ikke levede de gode Dage uden Tanke paa de onde, kun et saadant Folk kan med Udsigt til Held forsvare sit Land mod fremmede Voldsmænd. Men til alle Hverv fordres der Vane og Øvelse, og dette ikke mindst til Krigerens. Det er derfor ikke nok, at den almindelige Værnepligt findes udtalt som en Grundsætning i Landets Lov, den maa ogsaa være dybt rodfæstet i selve Folkebevidstheden, være almindelig erkjendt som den første Pligt, enhver Borger skylder sit Fædreland. Og denne Bevidsthed, denne dybt rodfæstede Pligtfølelse kan alene skabes og underholdes gennem den for alle lige Skyldighed at øve sig under Fred i Brug af Vaaben. Denne Øvelse er det ogsaa, hvilken ved Siden af due ligt Befal og gode Vaaben udgjør Hovedmurene i det stærke Hus, som jeg vil kalde det Lands

Forsvarsvæsen, der hviler paa den almindelige Værnepligts sikre Grundvold.

Dette Hus opføres dog ikke gennem et Pennestrøg; dertil medgaar Aartier. Maatte derfor ogsaa vi snart begynde at opbygge dette Hus, og — begyndende med selve Grundmuren — bygge det med en Soliditet, der trodser Sekler.“

Saavidt hin svenske Udtalelse.

Nu er det jo mellem to forenede Folk ikke alene om at gjøre, at hvert Land for sig udvikler sine Militærinstitutioner til samme Fuldkommenhed i samme Forhold, som Landet tæller Indvaanere; men det er ligesaa nødvendigt, at ingen Hindringer findes for de i Krig nødvendige Koooperationer. Isaahenseende er der nok i Sverige Mange, der med en vis Skyhed betragte vor Grundlovs Bestemmelse med Hensyn til Brugen af norske Tropper.

Med den voksende Erkjendelse vil man vel engang, naar Rigsakten atter kommer paa Tapetet, forstaa med Visdom og Klarhed at udrede, hvad der baade i denne og andre Henseender maatte behøves til en retslig Konsolidering af alle de Principer, som for hver Fremtidsdag ville alt mere og mere fremgaa som Nødvendighed i

den Forening, der indtil da og stedse videre bør tiltage i sand Broderlighed.

Men skulde forinden Krigens Lue maatte tændes til de forenede Rigers Forsvar, da kan vel ikke Nogen et Øieblik tvivle paa, at Norge med Oprigtighed, Redebønhed og Opofrelse vil staa sit Broderland bi.

Sverige tænker visseligen ikke mere paa at optræde som erobrende Magt; og hvad skulde da kunne adskille det fra Norges Interesser. Det maatte da være, at vort Storthing ikke mere var saaledes sammensat, at det formaaede at indse Fædrelandets og Broderlandets sande Tarv.

Med Hensyn til denne Sag har jeg hørt flere Svenskes Udtalelser.

Ingen kan undre sig over, at Sverige med dets første Kammer og med dettes selvstændige, sindige og oplyste Konservatisme ser med spørgende Blikke paa de — paa tænkte Storthings-Reformer af det stærkeste demokratiske Slags, saafremt disse ikke skulle faa en passende Modvægt i tilsvarende betryggende Institutioner.

Dets Statsmænd og mange Andre gjøre vist ligesaa.

Men det samme gjør visselig ogsaa medrette

mange sindige, oplyste og erfarne Nordmænd, tiltrods for de idealistiske Sangvinikers Rosen-drømme, der vistnok kunne være baade smukke og nyttige paa sit Sted og til sin Tid.

Forresten tror jeg, at jo oftere de Svenske af alle Stænder besøge os og give sig Tid til at gjøre sig fortrolige med vort Naturel, vort Tankesæt og vore Sædvaner, desto mindre let ville de støde sig paa Særegenheder, Udtalelser, ja endog Beslutninger, der staa i nær Forbindelse med vort Udviklingsstandpunkt og vore demokratiske Institutioner. Norge ønsker visseligen at staa paa saa god Fod med Broderlandet som muligt, og om det end vil holde paa sin Ret i Livsspørgsmaal, og stundom afviger i mindre, vilde det være en baade haard og ubillig Dom at tro, at det derfor skulde ville krænke Ridderlighedens Lov og kun give Lillefingeren igjen for det fulde Haandslag fra en ridderlig Nabo og Broder.

I Frastand tage mange Ting sig som be- kjendt helt anderledes ud end nærved, og jo oftere vi som sagt have den Glæde at se svenske Mænd og Kvinder blandt os, i vore Byer og i vore Bygder, i vort Forretningsliv og i vor Selskabelighed, desto mere ville de erkjende, at

vi saa gjerne ville gjøre det saa godt for dem, som de ville gjøre det mod os.

Under mit Ophold i Stockholm talte jeg med mange Udlændinge og mange Landsmænd; Samtlige vare enige i, at de fandt sig saa vel der. At vi Norske med Fornøielse gjæste Landet og dets vakre Hovedstad, har desuden mange særskilte Grunde. Jeg vil ei sige, at Sverige kan maale sig med Norge i storartet Naturskjønhed. Vi have de høie Bjerge med de store skinnende Bræer; vi have de herlige dybe Fjorde, der suge deres Aandedræt fra det vide Hav, og netop derfor tage sig saa deiligt ud, baade naar de rase i deres stolte Vildhed blandt nøgne Klipper, og naar de ligge smilende og speilblanke mellem hine Bjerge, der paa Høiderne pryde sig med alskens farvet Lav, i Lierne med de lyse Birke og nede i Dalen mellem Gran- og Furuskove med Bygdens Huseklynger, bølgende Agre og grønne Enge.

Men Sveriges Natur har dog saameget tilfælles med vor, at vi føle os som hjemme der.

Vi vide det jo, at aldrig ere Markens Urter mere kraftige og vellugtende, end hine, der skyde op og udvikles under det høie Nordens virksomme Sommersol.

Ligesaa er det med Frugterne; de, der hos os kunne modnes — og af dem er der helt mange —, have den mest krydrede Smag.

Sjelens Naturelementer, der ogsaa destilleres forskjelligt i hvert Land med forskjellig Karakter, viser sig ogsaa i mange Stykker beslægtet i Skandinavien — som rimeligt er.

Dette fornemmes intetsteds bedre end i Sangen, der i en saa mærkværdig Grad udgjør Bouquéen af et Menneskes sande Naturel.

Derfor kan de Norske, bortset fra Sprogernes Særegenhed, saa omtrent lægge ind i de svenske Nationalmelodier den rette Følelse og erotiske Romantik i Klangfarven, og omvendt høre vi, at de Svenske synge lige godt vore nationale Viser. Og dette Felt er det mest sensible af alle. Fortsætte vi blot et Skridt videre, gaar det endnu bedre.

Hvor smukt og sandt synge ikke de Svenske f. Ex. de elegante, zarte, yndige Kjerulfske Romancer og Kvartetter; og disse Melodier ere dog igrunden saa fulde af det ægte nationale Element.

Ligesaa har jeg i Norge hørt foredrage de dybe, gemytsrige, skjønne Sange af Gunnar Wennerberg saa godt, at jeg tror, selve Komponisten skulde have været fornøjet dermed.

Jeg taler naturligvis her kun om Personer, hvis Dannelse og Intelligents er stor nok til at kunne incarnere i sit Væsen det Skjønne og det Dybe og det Særegne; thi uden dette kan det naturligvis ei heller fuldt ud gives tilbage.

Foruden hvad vi nu i det foregaaende have omtalt, er der nogle andre, specielle Grunde, der gjør Opholdet behageligt for Nordmanden i Stockholm.

Hans Fædreland er repræsenteret der paa mange Maader, og gjør man sig den Umage at være forekommende efter Rimelighedens Fordring, møder man visselig ikke heller andet end imødekommende Velvilje.

Foruden disse den norske Stats Repræsentanter, de offentlige Funktionærer, findes allerede ikke saa faa af vore Landsmænd bosatte der. Blandt andre ere nogle dygtige, omsigtige, foretagsomme Handelsmænd blevne Millionærer derinde; de kunne derfor, om de ønske, ogsaa optræde i Overensstemmelse hermed i den sociale Verden. Det er interessant at tale med saadanne Mænd; de have en rig Erfaring og ville kunne give mangt et nyttigt Vink og Raad. Overhovedet kræve deslige storartede Forretninger fuldtudrustede baade Evner og Karakterer.

En norsk Mands Navn kan jeg specielt nævne; thi han fortjener en særegen Opmærksomhed, og er desuden til en vis Grad en offentlig Mand. Det er Juveler Hammer.

Ingen specielt Interesseret, som kommer til Stockholm, bør undlade at gjøre Bekjendtskab med denne ihærdige Mands mærkelige Samlinger. Skulde man gennemse dem nøiagtigt, ved jeg ikke, hvor lang Tid man behøvede. De fandtes dels paa Ejerens Villa — forhen Bystrøms Villa paa Djurgården — dels i Staden, Fredsgatan No. 15. Ihvorvel dette saakaldte Hammers Museum ikke er tilgængeligt for hver Mand, pleier nok aldrig en særskilt Begjæring af Kunstelskeren at blive afslaaet.

Blandt det meget, der fængslede min Opmærksomhed i dette Museum, saa jeg blandt andet et lille Portræt af Napoleon den 1ste. Dette Portræt var det bedste, jeg har seet; i saadanne Øine, om saadan en Mund, paa saadan en Pande kunde man hartad læse en Verdenshistorie.

Men — det er nu paatide at løsrive mig fra de mange kjære Minder, der holde mig fangne i Hovedstaden. Derfor vil jeg som en let Staffage til dette Billede af mit Reiseliv endnu føie nogle illustrerende Træk fra Finland, dels for at høre,

hvorledes en finsk Historiker omtaler den lange Forening med Sverige, dels for at se, hvad svensk Kultur har udrettet i dette Land, hvis Historie og Literatur det er saa interessant at gjøre Bekjendtskab med.

II.

Fra Finland.

Fra ældgammel Tid har dette Land Ordet for Trolddomskunst og Hexeri par excellence. Vi finde ogsaa, at dette staar i Forbindelse med de ældste hidtil kjendte Efterretninger fra Landet. Gaa vi saalangt tilbage som til det andet eller tredie Aarhundrede efter Kristus, om ikke endnu tidligere, høre vi om en Konge i Upsala, Vanland af Ynglingaætten. Paa sine Stridstog opholdt denne Konge sig ogsaa en Vinter i Finland hos Snjo den Gamle og fik hans Datter Driva tilægte. Om Vaaren forlod han Driva og lovede at komme igjen om tre Aar, men kom ei tilbage i ti. Da betalte Driva Hexekvinden Hulda for at hun skulde hexe Vanland tilbage til Finland. Og saa stor var Hexens Magt, fortæller de gamle Sagaer, at Vanland, som dengang opholdt sig i

Upsala, virkelig fik stor Lyst til at reise til Finland, men hans Venner og Raadsmænd holdt ham tilbage og sagde, at det Hele var finsk Trolddomskunst. Derpaa blev Kongen saa underligt søvnig, og da hans Mænd vilde hjælpe ham, bleve de ilde medfarne af Mara, som derpaa dræbte Kongen.

Saa høre vi om en finsk Hær, der under deres Høvding Frøste drog ud i Strid mod Dags Søn, Agne, ligeledes af Ynglingaætten. Agne vandt Seier, lagde Finland under sig, tog den faldne Frostes Datter Skjalf tilægte, men blev straks efter at være vendt tilbage til Sverige dræbt gjennem et listigt Paafund af Skjalf ved Stoksund paa det senere saakaldte Agnefetet.

I Olaf den Helliges Saga læse vi om, hvorledes Olaf gjorde et Tog til Finland, trængte ind i Skovene, mistede mange Folk og kom derpaa i slem Vaande. Thi da han sent paa Aftenen drog ned til sine Skibe, lettete Anker og heiste Seil for at fare ud af Landet, fremtroldede Finerne et saa forfærdeligt Veir og sliq Storm, at Kongen kun gjennem det mærkelige Held, der saa ofte fulgte ham, reddede sig, sine Skibe og sine Folk.

Med Hensyn til hvorvidt nu Landet skulde have haft egentlige Konger, førend det senere hen i Tiden blev forenet med Sverige, udtaler den finske Historiker Gabriel Rein sig saaledes:

„Vel nævne de skandinaviske Sagaer finske Konger; jeg har saaledes allerede omtalt Fornjoter, Froste, Snjo og Prinsessen Driva; men allerede Navnene vise, at vi ikke her bør søge nogen Historie, men en mythisk Fremstilling af de i Norden virkende Naturkræfter. Desuden ere disse Navne ikke finske, men meget mere saadanne, at Finnerne ikke engang kunne udtale dem.

Men om man endog antog, at Skandinaverne — de svenske, danske og islandske Forfattere, der i sine Sagaer omtale deslige finske Konger — have i Overensstemmelse med sin Udtale radbrækket og forvrængt de finske Navne paa saadanne mulige Konger, gjør dog den Omstændighed, at der aldrig under den i 150 Aar fortsatte svenske Erobring af Finland med et Ord nævnes nogen finsk Høvding, Fyrste eller Konge, en saaledes organiseret Statsforfatning lidet sandsynlig. Heller ikke omtale de russiske Krøniker, der forresten oftere nævne finske Folkeslag, nogen egentlig Høvding eller Fyrste.

Det rimeligste er, at Finnerne paa deres hyppige Plyndringstog paa svenske og norske Gebeter have for Leiligheden valgt en eller anden tapper Anfører, hvis Magt ophørte ved Hjemkomsten. Saadanne Anførere ere maaske da blevne kaldte Konger af Nordmænd og Svensker — i Lighed med deres Næskonger og Søvikinger.

Anden Standsforskjel end imellem frie Mænd og Slaver synes ikke at have eksisteret i Finland; thi for begge findes indenlandske Ord. "Saavidt Rein.

De ovenfor antydede Kongenavne synes derfor i Virkeligheden mere at kunne bruges som en historisk-mythologisk Benævnelse for den Sne og Is, der sandsynligvis bedækkede Finland længe efter at Europas sydlige Egne vare befolkede.

En Følge af dette Naturforhold har vel været, at Landet har faaet sin Bebyggelse til forskjellige Tider af forskjellige Stammer, saaledes, at nogle ere komne derhen fra Sydvest; disse have rimeligvis fulgt Havkysten og bosatte sig, hvor der først var fremkommeligt; andre ere formentlig senere komne over Rusland.

Finlands Indvaanere har derfor forskjelligt udprægede Fysionomier og tilsvarende Karakter-

træk. Hertil har naturligvis den lange Forbindelse med Sverige meget bidraget.

Lader os nu for Øiemedet kaste et Blik paa de egentlige Finner*).

Jumala eller Ukko er som bekjendt deres høieste Gud; det er Skaberen, den Almægtige, den Gode.

I Wäinämöinen, Finlands Orfeus, den store Sanger, møde vi det Skjønnes og Godes Manifestation paa Jorden, hvorfor han ogsaa kaldes Ukkos Søn. I Hiisi have vi derimod det onde Væsen. Vi skulle snart høre mere om Wäinämöinen.

Over Folkekarakteren ligger der et vemodigt Træk, der bringer Blikket mere hen paa Livets Trængsler end paa dets Glæder og Nydelser.

Denne Sindstemning udtaler sig især i de saakaldte Trolde-Runer, hvis Formaal netop er Skildringen af Menneskehedens Lidelser gjennem en Mængde af Sygdomme og Maaden, hvorpaa det Onde, der opfylder Verden, kan afværges. Man gik nemlig ud fra den Forudsætning, at det ikke var nogen Indvirkning af Naturens døde Kræfter, som foranledigede det Onde, men meget

*) Se G. Reins: Finlands Historie. Helsingfors 1870.

mere, at det var Plageaander, som udvalgte sig det menneskelige Legeme til Bolig og til Tumleplads for sin Virksomhed. Det var derfor ikke saameget gennem materielle Medikamenter, som gennem Ordets Kraft (Læsninger), at det Onde kunde og burde fordrives, tænkte dette Folk i Overenstemmelse med de fleste Oldtidsfolks Begreb. Det maa altsaa have erkjendt, at Ordet som Tankens Tolk er Menneskets herlige Arvedel, der hæver det saa høit over Alt, hvad der omgiver det.

Den Kraft, som man tillagde Menneskeordet, skriver sig altsaa fra denne Grund; gennem Ordet skulde Menneskets Aand stride mod og bekjæmpe de onde Aander.

Omtrent alle Folkeslag have havt sine Trold-sange. I Begyndelsen har man rimeligvis især holdt sig til de indre Sygdomme; men med Slægtens Forfaldstider, da man glemte Gud for Naturen og lagde Aanden ind i alle materielle Ting, begyndte ogsaa Troen paa, at onde Aander sad f. Eks. i Ilden og Jernet, der beherskede Materien, naar den foraarsagede Skade*).

*) Rein peger her paa Tegnér's Ord i Frithiofs Saga: Onde Aander bo i Staalet, Aander ifra Niffelheim. Vi gjen-

Som et opvakt Folk, der levede nær op til Naturens Bryst, lyttende gav Agt paa dens Stemme, prøvende søgte at benytte sig af dens Kræfter og iagttagende saa op til Stjernernes Tog — er intet rimeligere, end at dets Nationalkarakter var stemt for Poesien.

Derfor er det ikke sjeldent, siger Rein, endnu i vore Dage at finde i det Indre af Landet Personer, der lig de italienske Improvisatorer forstaa at behandle hvert opgivet Emne, som ligger indenfor deres Dannelsessfære, poetisk — og det med dyb Følelse og teknisk Fuldendthed.

Der ligger en ganske mærkelig Menneskekundskab, Visdom og Skjønhedssands i disse gamle Myther om Finlands Sang.

Den bekjendte finske Forfatter og Digter, Zacharias Topelius, har i sine „Sånger“, givet os nogle høist tiltalende Prøver paa Sandheden af det Ovenanførte. F. Eks.:

Sången.

Så är sagan nu om sången,
Så det ädla Suomifolket*),

finde ogsaa dette f. Eks. i Folketroen om Kugler, der støbes under Trolddom.

*) Finlændernes Navn paa deres eget Folk.

Så den vise Barden säger:

Sången är af sorg upprunnen,

Men af sång är glädje vunnen.

Forfatteren fortæller os nu, hvorledes der fjernt borte paa den forladte, tungsindige Sandmo, midt inde i den vindomsuste Ødemark ligger skjult en fattig Hytte.

Runotar, den ædle Sangens høie Moder, bor i denne Hytte. Skjønt hun bor alene, i Armod og Sorg og Længsel, er hun dog lykkeligere end Lykkens Skjødebarn og rigere end en Kongedatter. Ikke heller bor hun saa ensomt som det ser ud til. De mange Spor, der lede hen til Hytten, vidne om det Modsatte; men Mange, der gik didhen paa lette Fødder, vendte tilbage med tunge Skridt og svegne Forhaabninger.

Saaledes kom der engang en munter Yngling til Runotar og sagde:

„Fred med Dig, Du Sangermoder,

Du, som kan os Sangen lære;

Længe dine Spor jeg fulgte,

søgte Dig i Stadens Vrimmel,

søgte Dig i Bygdens Lege,

søgte Dig blandt skjønne Piger

og ved Bægrets Rand forgjæves.

Nu, o Moder, maa jeg have
Sangens gode Gudegave!“

Da lo Runotar, den ædle Digtningens høie Moder,
og sagde:

Naar Du ikke fandt mig, hvor Du forhen
har søgt mig, hvorfor kom Du da hid til dette
Sted, hvor Du kun finder Kildespring og Lyn-
gens Tuer?

Da svarede Ynglingen: Her vil jeg dog for-
blive og skjytte dine Ting; her vil jeg, hvor-
længe det saa skal være, lytte til dine Sange og
gjemme baade den første og den sidste dybt i
min Sjel.

Sangens vise Moder sagde:

„Tusen Aar kan du forblive,
Tusen Sange kan jeg give,
Og den første og den sidste
kan du dybt i Hjertet riste;
Sangens gode Gudegave
skal du derfor ikke have.“

Ynglingen blev bedrøvet og svarede:

Aaben er min Sjel og aabent er mit Øre;
hvad skal jeg da gjøre, o Moder?

Da sagde Runotar, den vise:

Gå allen i ödemarken,
Göm en sorg uti ditt hjerta,

Då skall sången ro dig gifva,
 Sjelfmant dina läppor lifva.
 Sången är af sorg upprunnen,
 men är sångens gåfva funnen,
 Si så är din sorg försvunnen,
 Och odödlig gjädje vunnen.“

Kan man tænke sig noget deiligere og sandere end dette? Det er naturligvis ikke gjennem den blotte og bare lystne Ærgjerrighed, at Gaven erholdes; det er heller ikke i Stadens Kvalm, ikke i Selskabssale og Drikkelag, at den rette Sangertone vækkes eller fødes, om den ogsaa fra disse Regioner kan øse interessante Episoder og Enkeltheder; den maa i ethvert Land først og fremst søges i Begavelsen, i Uimodstaaelighedens Magt, Inspirationen, Hjertevarmen, Erfaringen, Reflektionen saavel som i Landets Ejendommelighed, dets Natur og i dets Nationalitet, hvilken maa incarneres i Digterens Gemyt for atter at gjenfødes i Individualiteten; først da kommer den rette Klang, først da finder den Folkets Hjerte.

Hvad kan det nytte, om en Digter indretter sine Sange efter importeret Mønster og Kritik, der er fremmed for Ens eget nationale Element? Det kan maaske opnaaes, at Digterens Ord isaa-

fald finder Naade for blaserte Ganer her eller der, hvor maaske Tidens Verdenssmerte eller Rationalismens kolde Aande er tilhuse; men saaledes er heldigvis endnu ikke det høie Nordens sande Naturel; Folkehjertet banker fremdeles varmt for Gud og for Naturens Skjønhed og Sandhed, og derfor finde vi ogsaa, at f. Eks. Finlands største Digtere have forstaaet at anslaa de Streng, der finde Gjenklang i Folkets ukunstlede Sangbund.

Wäinämöins Aand havde fundet sit fulde Udtryk i Kalevalas Sange, denne mærkværdige finske Digtecyklus, hvis Friskhed og Sandhed og Skjønhed vil beholde sit Værd for alle Tider.

I Kalevalas 44de Sang*) fortælles der, hvorledes Wäinämöinen, efter at have tabt sin gamle Fiskebensharpe, søgte efter den overalt uden at finde den, og hvorledes han omsider fik en ny Harpe eller Kantele istedet. Han gjennemsøgte Havet og Landet. Da vandrede han en Dag bedrøvet gennem Skoven.

Saa hører han en Birk græde saa bitterligen. Han nærmer sig Træet og spørger:

*) Se Kalevala, oversat paa svensk ved Collan.

Skjønne Birk, hvi græder du?
 Grønne Træ i hvide Svøb,
 hvorfor sørger Du og klager?
 Ei Du føres bort i Krigen,
 ei man tvinger Dig paa Tog.“

Nu fremfører Birken et langt Klagemaal og fortæller om, at uagtet de Fleste skulde tro, at den havde det saa godt, er dog dette ingeniunde Tilfældet. Den tør ikke som de andre Trær glæde sig til Vaarens Ankomst; thi da komme Børnene med sine skarpe Knive og tilføie den alskens Skade.

Om Sommeren komme Hyrderne og afrive dens hvide Svøb og gjøre sig alskens Kar og Sager deraf.

Saa komme Bygdens Piger, flokke sig under dens Krone og afrive dens Løv og Grene for at gjøre sig Feiekoste deraf.

Saa komme endnu værre Tider. Mændene indfinde sig, afsvie Skoven for at dyrke Jorden og afhugge og kløve de deilige Stammer.

Se dette er dens Sommerglæde.

Og er Vinteren saa meget bedre? Hvorledes maa den ikke gennem Høstens mørke Dage og Nætter grue sig for hin haarde Tid?

Stormen tager dens grønne Skrud; Frosten

stjæler dens skjøne Dragt. Berøvet al Beskyttelse maa det beklagelsesværdige Birketræ staa og skjælve i Vinterkulden for gjennemfrossen at overgive sig til Jammeren.

Da sagde gamle Wäinämöinen:

„Græd ei mere, grønne Birk,
klag ei i dit grønne Skrud,
sørg ei i dit hvide Svøb!

Thi en herlig Lod dig venter,
nye, skjøne, blide Skjæbner;
græde skal Du snart af Glæde;
høilydt skal Du frydfuld juble!“

Saa tog gamle Wäinämöinen til Birken, omhuggede den og gjorde dens Stamme til en Harpe.

Da han nu havde faaet Harpens Trædele istand til evig Glæde, var det hans næste Tanke at faa Skruer, Strengene osv., for at hans nye Kantele snart kunde klinge til Menneskers og Naturens Henrykkelse.

Det fik han snart. Ikke langt borte stod der en Eg af eventyrlig Slags. I dens Grene med Æbler og Guldhjul sad der en Gjøg. Hvergang Gjøgen gol femfoldigt, dryppede der Guld fra dens Tunge og Sølv flød fra dens Neb. Heraf toges Materialet til Harpens Skruer.

Men endnu manglede den Strengene. Derfor

gik Wäinämöinen snarligt ud og søgte efter dem. Da kom han til en Lund; der sad en Jomfru, en ung Pige fra Dalen.

Hun græd just ikke, men var ikke heller rigtig glad. Hun sad og sang paa en Vise for sig selv i den Hensigt at fordrive Aftenen, medens hun ventede paa sin Elskede.

Gamle Wäinämöinen lister sig sagte og betænksomt hen til Pigen og beder hende om en Haarlok til Strengene paa sin Harpe, for at kunne give Glæden Luft i Toner.

Han fik, hvad han ønskede til Glædens Redskab, og saa var Harpen færdig. Nu satte den Gamle sig paa Stenen, stemte Harpen og lod sine Fingerspidse løbe over sin Kanteles Strengene.

Saa blev der Klang i den løvrige Birk, og Pigens Haarstrengene, stemte ved hine underfulde Skruer, der vare dannede af Gulddryp fra Gjøgens Tunge, bævede af Glæde.

Wäinämöinen spiller, Ekkoet lyder fra Klipperne, Stenene fare henover de skvulpende Bølger, Gruset flyder paa Vandet, Furutræerne betages af Fryd og Stubberne danse paa Sandmoen.

Kalevalas Kvinder kaste deres Søm for at haste til Stedet og lytte. De ældre staa med Haanden under Kind og de unge med taarefyldte

Øine. Mændene staa med Huen i Haanden, Gutterne falde paa deres Knæ paa Marken, og Alle ere de i Undren over disse Glædestoner, og med een Mund raabe de og sige:

Aldrig förr har här förnummits
 Något strängaspel så ljufligt,
 Medan denna Tid har varat,
 Medan månens guld har strålat.

Og Spillet lød stærkere og stærkere og naaede langt udover Landet, og Skovens Dyr lagde sig ned for at høre, Fuglene satte sig paa Træernes Grene og Fiskene svømmede til Stranden for at lytte.

Og Wäinämöinen spillede alt herligere og herligere; han spillede uafbrudt i een og tvende Dage uden at komme af Klæderne.

Og naar hans Harpe klang i hans Hjem, der var bygget af Furu, da kom der Liv og Bevægelse i Hustag og Gulvplanker og Vinduer og Graastensovne og Skorstene; det sang og det dirrede og det knagede!

Og gik han i Skoven, da bøiede sig de høie Graner og Furutræer — og det graa Skjæg, der hang fra Grenene, og det grønne Bar strøedes rundt om.

I Birkelunden blev der atter Fryd og Leg,

de unge Skud bøiede sig til Jorden, — Markens Blomster kjærtegnede hverandre, og Alt var Herlighed og Glæde.

En anden Tid randt op; Kristus Jesus blev forkyndt for Finlands Folk.

Da — saa fortæller Sangens Mythe videre*) — blev Wäinämöinen vred, sang til sig et Kobberskib og seilede hen over Tidens skumbedækte Flod til Evighedens Fjorde i det dunkle Fjerne; men sin Kantele og de høie Runesange efterlod han paa Tidens øde, stormopfyldte Strande til evig Fryd for Finland.

Længe laa Kantele forglemt i Landets Ødemarker; tusinde Vintres Sne og tusinde Gange Vaar laa skiftende derover.

Og Vinden jog i Skoven over Tuer og Lyng!

Da begyndte Kantele at suse i Vinden. „Ve mig Arme, ve mig Forglemte; fordem var det anderledes“; saaledes klagede den.

Mange Mænd vandrede gjennem Tiderne i

*) Se Topelius: Sânger.

Skoven og Ødemarken; men Ingen hørte Kanteles Klage — og Ingen fandt den.

De hørte vel Fossens Dur og Stormens Sus og Lærkens Trille; den Ene fandt Dette, den Anden fandt Hint; men Finlands fulde, samlede herlige Strengespil, det fandt Ingen.

Da kom der omsider nogle Udvalgte til Sangens Moder, til gamle Runotar.

Disse Trende vare Elias Lønnrot, Franzén og Runeberg*).

Saavidt nu de gamle Sagn og Sange!

Runeberg blev egentlig den Udkaarede, der helt ud samlede det Spredte. Han forstod at anslaa Finlands Harpe paanyt, saa den gav

*) Elias Lønnrot var egentlig Læge. Derefter blev han ansat ved Universitetet i Helsingfors som Professor i finsk Sprog og Literatur. Han har som saadan og senere hen virket med utrættelig Iver for Kjendskab til det nævnte Sprog, dets Literatur og dets Folk og har derved oparbejdet det Stof, som senere saa heldigt er bleven benyttet af Finlands Digtere.

Franzén er født i Finland 1772. Han blev senere Professor ved Universitetet i Åbo i Literaturhistorie, Historie og Moral; senere blev han Præst, og ved Finlands Adskillelse fra Sverige ansattes han i Sverige som Præst og senere Biskop. Uagtet nu Finland tilegner sig ham, har dog Sverige ligesaa stor Ret dertil.

fuld Klang over Landene. Han synger saa nationalt og ukunstlet; iallefald forstaar han saa godt at skjule Kunsten i Naturens Folder, og dette er netop det Sublime. Thi den, der skal forstaa at anvende tilstrækkelig Kritik paa sig selv, maa ikke alene være fuldt udrustet med Geniets Gave, men ogsaa med Kundskaabens Skatte; først da gaar han sin trygge Gang, foragter Frasen og Floskelen og det rhetorisk Opstemte; det tilsyneladende saa Enkle viser sig da saa stort i sin Klarhed, i sin Varme, i sin Kraft; Digterens Liv og sunde Blod pulserer friskt i hver en Linie og strømmer ind i Sjelene og antænder Hjerterne; Guds Aande drager igjennem Digtningens Rader — som den drager velsignende, vederkvægende og foryngende gjennem Skabningen, den Skabning, som det er Digterens Sag, nærmende sig Idealet, at gjengive lyslevende og sand; dette er og vorder efter min Mening den sande Poesi!

Hvem kjender ikke Runebergs „Fänrik Ståls Sägner“? Hans „Elgskytterne, Hanna og Julkvällen“ ere ligeledes Kvad fra Finlands Grund. Nadeschda hensætter os i Rusland, og Kong Fjalar fører os hen fra det gamle Gauthiod til de Strande, hvor Ossian har sunget.

Men Finlands Harpe har ogsaa med stort Held været anslaaet af andre Digtere fra vore Dage.

Topelius, der især er kjendt hos os gjennem sin gemytlige Fortælling: Feltskjærens Beretninger, har skrevet mange smukke Digte, der ogsaa bære Hjemlandets Præg. Snart synes man at indaande de friske Birkeskoves Duft, snart er man inde i Ødemarken, snart fører han os ind i Sangens Myther, snart synger han barnslig glad:

„Jag är den smältande silfversång
Från vårens dallrande strängar;
Jag är den klaraste källas språng
Ur skogens mjukaste sångar;
Jag är den svala, den friska röst,
Som väller upp ur naturens bröst
Likt doft ur blommande ängar.“

Snart — og især i „Nya Blad“ gaar han over i mere alvorsfulde Toner. Et Afsnit i denne sidste Samling kaldes „Hågkomster“, og begynder med det deilige Digt „Min Moder“.

Hans Sange egne sig godt for Komponisten, da Stavelsemaalet er særdeles musikalskt.

Saa have vi den i Finland meget anseede Digter Lars Stenbäck, der neppe er kjendt hos

os, men fortjener at være det. Han har især viet Religionen sin Muse og synger med en Kraft og Varme, der trænger med Inderlighedens Magt ind i vort Væsen.

Hans „Kreaturens suckan“ er udmærket og hans „Epilog till mina vänner“ forekommer mig at være noget af det mærkeligste, jeg har læst af en Poet; derfor vil jeg her nedskrive den.*)

Tro ej, att skalden kastar bort
Den gyllne lyran af förakt,
Och skyndar gerna innan kort
Från sångens vår, dess fröid och prakt,
För att bland skuggor hvila
Förstummad, utan glans och makt.

Om han det vill, om han det kan,
Han sångens verld ej skådat har,
Och aldrig såg med tjusning han
En bild af skönhet ren och klar.
Men har hans lyra tystnat,
Det ingenting förloradt var.

*) Se: Dikter af Lars Stenbäck, 3je upplagan. Helsingfors 1868.

Nei, aldrig vara kan ett brott,
 När skön och sann den är, hans dikt!
 Den gåfva, som af Gud han fått,
 Han bruka må med tillförsigt;
 Att sjunga fritt ur hjertat
 Är skaldens rätt liksom hans pligt.

Men ett på denna jord jag vet
 Långt högre dock än skaldens sång,
 Det är Guds sannings majestät,
 Som helig går sin stilla gång,
 Och griper menskohjertan
 Och løser dem af dødens tvång.

Väl skalden ger gestalt och röst
 Åt allt hvad herrligt finnes här
 Och ljufvast rør ett menskligt bröst;
 Men har han denne sanning — der
 Han tänka kan och tala
 Blott hvad den skänker sjelf och lär.

Och om den rätt får tränge ner,
 Att hjertats grund blir uppenbar,
 Då blir ej tid att drömma mer,
 Då står blott verkligheten qvar,
 Då aktar han för skada
 Hvad honom förr en vinning var.

Och vinner han också till slut
 Det lif, som ej i døden dör,
 Och söker han at sjunga ut
 Hvad mäktigt i hans själ sig rör,
 Så fylls han af tillbedjan,
 Men finner icke ord därför.

Ack, dikten är ej ren för den,
 Och hvarje jordisk form är trång!
 Härnera har ej klingat än
 I ord det nya livvets sång:
 Men Herrans vän i himlen
 Skall sjunga den med fröjd en gång.“

Denne Epilog indeslutter hans *Ultimatum* overfor Skaldekunsten; dette nedskrev han for et nyt Oplag af sine Digte, da han var bleven gammel, siger v. Essen i sin „Minnesteckning“ over Lars Stenbäck.

Forøvrigt udtaler Digteren sig om Aarsagen til, at hans Vers gjorde Lykke, paa følgende Maade: „det var, fordi de indeholde nogen Sandhed“.

I Josef Julius Wecksell*) har man ogsaa en

*) Se: Samlade Dikter af J. J. Wecksell. Helsingfors 1868.

begavet yngre Digter, der reves bort fra sin Bane allerede ved 24 Aars Alderen. Han lader forresten til at have været et stik modsat Aandens Barn; iallefald synes hans Poesier at vidne om et sønderrevet Indre, der nok ogsaa bragte ham til at strande paa de farlige Skjær.

Der findes endnu yngre Kræfter, som skulle prøve sine Vinger i Fremtiden; det er at haabe, at Finlands Harpe ikke forstummer; vi have seet, hvor deilige Ting der har tonet fra dens Sangbund.

Medens nu disse Skjalde tolkede Finlands Sjel og Hjerte i Ord, tog Pacius og andre med ham til det nationale Element i Melodiernes Verden*). Vårt land, vårt land og Suomis Sång har i deilige Harmonier draget ind i og bevæget vort Gemyt; „Soldatgossen“ og Balladen af Kung Karls Jagt ere kjendte snart sagt af Enhver i Norden, der elsker Tonernes skjønne Kunst — men, det er nu paatide at afbryde vor Vandring paa disse Felter, for tilsidst at kaste et flygtigt Øie paa, hvad der egentlig nærmest staar i Forbindelse med vor Hensigt.

*) I „det sjungande Finland“, 50 inhemska sånger vid Pianoforte, vil Musikelskeren kunne gjøre Bekjendtskab med finske Melodier.

Omtrent i Midten af det 12te Aarhundrede besluttede den svenske Konge Erik den 9de, kaldet den Hellige, at underkaste sig Finland. Som Anledning til dette Tog opgives dels Finernes Sørøverier paa Sveriges Kyster, dels paa-beraabte man sig, at Landet allerede forhen havde været Sverige underkastet i Erik Veirhats og Erik Sejersæls Tider, dels — og dette angives som den hovedsageligste Aarsag — var det Erik den 9des Ønske, i Overensstemmelse med Tidens Tænkesæt, at gjøre sig fortjent af Kristendommen ved at udvide Kirkens Omraade, hvilket naturligvis var saa meget mere fristende, hvis han ogsaa derigjennem kunde udvide sit Riges Grændser.

Altsaa — Krigstoget begyndte og varede i 166 Aar, saa Finlands ihærdige Seighed og dets Sønners Tapperhed viste sig her i sit fulde Lys. Omsider maatte det give tabt; Freden til Nøteborg afgjorde Striden, og Sveriges Kultur drog ind i Landet.

De Ulykker, som da overgik Nationen, siger den finske Historiker, ere glemte; de Taarer, som da udgjødes, ere forlængst aftørrede; de Sukke, som da hørtes, have forstummet, og de, som led og efterhaanden fandt Hvile i Jordens

Moderskjød, skue visselig — saaledes er det iallefald Historikeren tilladt at tro — forsonet ned paa sin jordiske Skjebne fra lysere Egne og se med Tilfredsstillelse paa Sveriges Rolle i den finsk-nationale Udvikling.

Kristendommens Velsignelse, Videnskabernes Frø og med disse stærke Faktorer en høiere Civilisation vare de Goder, som tilfløde Landet gennem den svenske Erobring.

I 500 Aar delte Finland troligen Sveriges Skjebne, deltog i dets Krige, forblødede med Moderlandet, reiste sig atter med Ihærdighedens og Taalmodets vidunderligt stærke Magt, voksede sig stadigt større og har mange udmærkede Mænd at opvise, der med Dygtighed, Mandemod og ridderlige Bedrifter have erhvervet sig den høieste Plads i Landets Historie. Tott, Stjernkors, Tavast, Kurck, Stålarms, Fleming, Posse osv. ere lysende Navne.

Saa kom Aaret 1809. I Stjernernes Bog var det skrevet, at Finlands Skjebne ikke mere skulde være bundet til Sveriges, og ved Freden til Fredrikshamn blev den finske Nation opknyttet til Rusland.

Medtage vi Erobringstiden, var Sverige og Finland forenet i 650 Aar — sandelig en lang Periode!

Lader os nu engang høre, hvorledes den finske Historiker Rein omtaler sit Fædrelands Tilstand under denne lange Forening.*)

„Naar man sammenligner Finlænderne med deres nærmeste Grander — Esterne — er det let at se, hvormeget lykkeligere Hines Skjæbne have været end Disses.

Esterne tabte sin af Fædrene arvede Jord; Finnerne fik beholde sin. Esterne bleve tvungne til at dyrke den Jord, der ikke mere tilhørte dem, til Fordel for deres Herrer, Tyskerne, medens Finnerne fik nyde Frugten af sit eget Arbeide og kun betalte en ringe Del deraf til sit Præsteskab og til Staten.

Esterne tabte sin personlige Frihed. Der har været Tider, i hvilke Estlænderen ikke nød nogen Beskyttelse af Loven, da han var overgivet til en grusom Herres Forgodtbefindende og i Selskabslivet var anseet som værende uden alt menneskeligt Værd.

Finnerne tabte aldrig sin personlige Frihed; de bleve delagtige i alle de Velgjerninger, som Loven tilsagde deres Beseirere, de svenske Medborgere. Finland blev ikke behandlet som et

*) Se: Förläsningar öfver Finlands historia af Gabriel Rein, 1ste Del, Pag. 83 o. fg.

erobret Land, der uden egen Medvirken kun havde at modtage sin Skjebne og sine Love af det herskende Folk. Finlænderen erholdt Ret til i Forening med det svenske Folk paa Rigsdagen at overlægge, hvad der paa Lovgivningens Vei maatte ansees for hans eget Lands sande Gavn.

Endvidere har Finland Sverige at takke for sin religiøse og intellektuelle Kultur.

Den kristne Religion var den første Gave, som Finnerne fik, straks de bleve forenede med de Svenske, og ihvorvel Katholicismen i sin daværende Gestalt havde udartet meget fra den oprindelige Kristendoms guddommelige Aand og Væsen, og ihvor langsom dens Indtrængen end var hos det finske Folk, hvilket med Ihærdighed hang ved sine gamle Vaner, var den dog — selv i sin bortskjæmte Skikkelse — Sædelighedens ypperste Befordrer.

Hedenskabets gyselige Menneskeoffere maatte idetmindste straks forsvinde, hvor Kristendommen fik fast Fod, og af dens vanskabte Lære skulde engang gjennem Reformationen hint Kristendommens renere Lys udgaa, hvoraf det finske Folk nu i mere end 300 Aar har nydt godt. Og endelig er al intellektuel Dannelse fra Vesten kommet

til os over Havet. Sverige har været det formidlende Land, som bragte Finland i Forbindelse med de Nationer, der ere Kulturens og Videnskabens Bærere, og gennem Sverige har derfor ogsaa Videnskabernes Lys gaaet op over Finland.

Disse ere de Velgjerninger, vort Folk har modtaget under dets lange Forening med hint Land, og derfor maa vi med Taknemmelighed ihukomme Sveriges høisindede Konger, der have med lige Omhu værnet om sine finske som om sine øvrige Undersaatters Vel.

Et nødvendigt Vilkaar for Bestaaendet af al Trivsel og Velmagt kunde Sverige dog ikke yde Finland; — det var Beskyttelse og Forsvar mod ydre Fiender. Dertil manglede Sverige Styrke. Om ogsaa enkelte Helte paa deres Troner til enkelte Tider kunne afværge Faren for fiendtlig Overmagt, var dette dog deres personlige Fortjeneste, ikke en Fordel, der laa i Sagens Natur. Thi hvorledes skulde man kunne vente, at et Land, som paa sin høieste politiske Magts Tider maaske ikke talte stort mere end et Par Millioner Mennesker, skulde være istand til at danne en varigt bestaaende Magt, stærk nok til

at tilbagevise Folkeslag paa 10, 15, 20, maaske 30 Millioner?

Derfor fremstiller Finlands Historie under Foreningen med Sverige en lang, gennem Aarhundreder fortsat Krigstilstand, der ofte ødelagde og altid hindrende indvirkede paa Landets Opdyrkning og Velstand.

Den Kultur, som Finland eier, kom, som sagt, fra Sverige; at den i mange Henseender var velgjørende, kan man ikke — uden at gjøre sig skyldig i Utaknemmighed, bestride; og dog er gennem den Maade, hvorpaa hin Kultur indførtes, Uleiligheder opstaaede, der endnu den Dag idag gjøre sig gjældende.

Det svenske Folk oparbejdede sig selvstændigt til sin Dannelse, og den Oplysning, der hentedes fra andre Lande, iklædtes svenskt Tungemaal og svensk Dragt, sammensmeltede med Nationens øvrige Kundskabsforraad og blev saaledes tilgjængelig for hele Folket.

Saasnart det svenske Sprog uddannedes for Videnskaberne og blev saa kultiveret, at disse kunde behandles i og læres paa dette Sprog, blev det ogsaa muligt for enhver svensk Mand at forskaffe sig sin Dannelse gennem sit eget Modersmaal.

Anderledes var Forholdet i Finland. Den fra Sverige til os overflyttede Dannelse blev altid svensk, den antog ei finsk Dragt; enhver finsk Mand, som ønskede at erholde en høiere Oplysnings Velgjerninger, maatte tvertom gaa udenfor sit eget Tungemaal, udenfor sit Folk og — fordi han saaledes antog et fremmed Folks Dannelse — for endel frasige sig sin egen Nationalitet.

Ingen, som har tænkt over denne Sag, og Ingen, der har Følelse for Fædrelandet, vil vel kunne bestride, at den skadelige Følge heraf blev den, at de dannede Klasser i Finland udgjorde et i Henseende til Tænkesæt, Synsmaader, Sæder og Interesser udskilt, mere svenskt end finskt Folkeslag; og hvad der var endnu værre, — den høiere Kultur, som endel Finner paa denne Maade vare komne i Besiddelse af, og de nye Ideer, hvori de vare blevne delagtige, havde ingen Indflydelse paa og indgik ikke i Landets Sprog og forøgede derfor ikke heller Omraadet af Folkets Begreber, og Folket, som selv beholdt sine Fædres Sprog, forblev paa denne Maade i sin Ukyndighed.

Kun saadanne Ideer, som man med Hensigt vilde indplante i Folket og derfor oversatte i

dets Sprog, samt fremstillede i Overensstemmelse med dets Opfatningsevne, bidroge til at udvide dets Kundskabskreds.

Saaledes opstod et fremmedartet Forhold mellem Efterkommere af samme Forfædre.

De Dannede, som aldeles ikke eller iallefald meget lidet kjendte til sit Folk, dets Behov, Tænkesæt og Natur, efterdi de sædvanligvis kun høist ufuldkomment forstode dets Sprog, kunde derfor ogsaa høist ufuldkomment arbeide paa dets Fremskridt, foruden at Interessen for, hvad man saa lidet kjendte til, ogsaa maatte være forholdsvis ringe.

Den store, sine Fædres Sprog talende Masse maatte paa den anden Side have havt vanskeligt for med fuld Tillid at nærme sig dem, som i et for samme uforstaaeligt Tungemaal behandlede de Sager, der nærmest vedgik Folket, eller engang at kunne anse dem for sine Landsmænd, der burde have havt Interesser tilfælles med Folket.

Dette — et fremmed Sprogs Indføren blandt de dannede Klasser — er en Omstændighed, som længe har indvirket hindrende paa det finske Folks Fremskridt i Udvikling og Kultur. Den Iver og det Alvor, som Nutiden har vist for at

bortfjerne denne Ulempe, lader dog haabe, at bedre og lykkeligere Forhold vil kunne indtræde inden faa Generationer, og at de Dannede i Landet da skulle tale det samme Sprog som Massen af Folket. Den Generation, som da lever og virker, paaligger det at tilse, at Forbindelsen med den europæiske Dannelse derhos maa holdes aaben.“

Hvorvidt nu Reins Mening med Hensyn til det svenske Sprogs Uddøen paa alle deres Læber, hvis Tungemaal det indtil denne Dag har været i Finland, skulde gaa saa hurtigt for sig, som han tror og ønsker, er vel et Spørgsmaal; iallefald vilde det dog være underligt og bedrøveligt, om den Harpe, hvis Strenge en Runeberg, Topelius og Stenbäck saa smukt have anslaaet, om en Tid kun skulde gjenklinge som et Echo i nogle Enkeltes Huse; det maatte da være, at en finsk Oversættelse kunde give lige saa god Klang. Men den psychiske Vinges deiligste og fineste Farvenuancer henveires let, hvis ei Sproget passer og Mesterhaanden er der.

Idet vi nu sige Sangens Land med dets tusinde Søer Farvel og kaste vort Øie ud over dette ihærdige Folk, der med Taalmod har kunnet beseire de svære Forblødninger fra Urolig-

hedens Tider, og som med Inderlighed hænger ved sin Fædrenejord, uagtet den ofte er karrig nok og oftere giver Hungersbrød, naar Frostnætter eller en ugunstig Sommer dræber Landmandens Haab, ville vi til Afsked lade gamle Wäinämöinen synge sin vise Sang for de Slægter, der komme; thi disse Toner fortjene særligt i rastløse Tidens febersyge Jagen at klinge varslende ud over Landene.

Vel flygtede Wäinämöinen fra Finland, da Kristus kom; men fra Evighedens Kyster har han havt Tid til at se sig glad i Klarheden og Herligheden af det Lys, der oprandt i Hjemmet, afløsende det gamle, og forsonet lyder hans Stemme nu i følgende Rader:

Böi ei knä för hvita silfret,
 Låt ei guldet fångsla dig!
 Visdom är den bästa prydnad,
 Bästa skatt på lifvets stig.
 Guldet tynger ner mot jorden,
 Fritt och mäktigt ljuda visa orden.

Vriden vidja sviker icke,
 Der ett sirligt spö går af;
 Man blir den, som kunskap samlat,
 Den okunnige blir slaf.

Lärdom stjelper ei från vägen,
Kunnig vandringsman blir ei förlägen.

Ei i nödens da'r förtvifla,
Herren Gud är än oss blid;
Han kan gifva hjelp och bistånd;
Och han känner nog sin tid.
Under trofast hopp blott biden,
En gång randas gyllne skördetiden.

Lyssna till den granens susning,
Vid hvars rot ditt bo är fäst;
Prisa gerna andra länder,
Anse eget dock för bäst;
Hemmets torfva grönskar skärast,
Hemmets lund är för vårt hjerta kärast.

O må Finland blifva lyckligt,
Gladt och fritt kring land och sjö!
Må dess söner veta lefva,
Veta att med ära dö!
Fädrens sånger, fädrens minnen
Lefve manande i deras sinnen!"

Ja — maatte dette vorde ethvert Lands vel-
signede Lod!

Efterskrift.

Norge har i enkelte Stykker tilfælles med Finland. Uden netop at være erobret, var dog Norge i Aarhundreder fastknyttet til Danmark.

Om end dette Land er befolket af en Frændenation, og om det gamle Islandske end i sin Tid var Fællessprog for disse tvende Riger, har dog Danmarks Beliggenhed, Natur og Historie paatrykt Folket sit særegne Stempel, der i mange Maader er forskjelligt fra vort.

I vore Dale bevarede den norske Almue med stor Seighed sin Nationalitet, sit Sprog, sine traditionelle Eiendommeligheder, medens Samfundets studerende Ungdom fik sin væsentligste Dannelse ved Kjøbenhavns Universitet. De mest oplyste Klasser fik saaledes en fremmedartet Opdragelse og satte iallefald for en stor Del — som rimeligt var — størst Pris paa den impor-

terede Kultur og bleve derved i tilsvarende Grad fremmede for det indenlandske Element.

Af Embedsmænd, der bleve ansatte i Norge, vare mange Danske, blandt hvilke Flere desuden kom op til det ukjendte Fjeldland dels for at gjøre en lykkebringende Gjennemgangscarrière, dels for at oprette faldne Finantser, dels fordi man kanske histover helst saa dem anbragt andetsteds end hjemme.

Disse Mænd med deres fremmede Mundart, med deres pekuniære Interesser, med deres maa-ske ofte noget lascive Sæder og deres Ubekjendtskab med vort Folk kunde naturligvis heller ikke forudsættes hverken at indvirke synderlig gavnligt paa Nationen eller overhovedet bekymre sig synderligt for dens Ve og Vel, om end visselig Adskillige gjorde en hæderlig Undtagelse.

Det samme tør vel i nogen Grad ogsaa — paa Grund af de forhen anførte Omstændigheder — siges om mange af vore egne Børn, der bleve Landets Embedsmænd.

Alt dette maatte naturligvis i Længden virke hæmmende paa Landets Udvikling; thi det er overalt Kjærligheden, som virker Undere, medens Mistilliden bygger Skranker.

Vi have saaledes ikke været saa heldige

som vort Broderfolk, de Svenske, at vi uafbrudt have kunnet frit og uafhængigt udarbeide det nationale Element og de økonomiske Kræfter.

Vi maatte fra Aaret 1814 saa omtrent begynde de fleste Ting fra nyt af.

Det har ogsaa vist sig, i hvilken Grad vi vare vort nye Kald voksne.

Da Timen var kommet til endnu engang at faa sætte Fod under eget Bord som i de gamle Dage, stode Fjeldets Mænd paa Eidsvold og rundt om faste og stærke som den Gran, der er fast og stærk i Veden, fordi den er vokset langsomt op mellem Klipperne og har gjort Bekjendtskab med de mangeslags Veir.

Frihedsfølelsen var hos dette Folk ikke bortdunstet i de 400 Aar; og denne Følelse vil aldrig dø, saalænge der endnu er en Nordmand igjen, hvori der ruller det rette Blod.

Vi fik vort Universitet, og om end de gamle Traditioner hos Enkelte holdt længe fast, maatte dog Blikket efterhaanden mere og mere gaa op for Alt, hvad vi selv besad.

Vi udviklede vore Institutioner, vi opsøgte i vore Dale Alt, hvad det høie Nordens Genius havde saa rigeligt udsaaet, vi fandt vor natio-

nale Digtning og vor Musiks Grundelementer; en ny og kraftig og skjøn Literatur blomstrede op, svulmende af Fædrelandskjærlighed; Oplysningens Fakkell begyndte at skinne høit og lavt, prægtige Chausseer banede sig Vei tiltrods for alle Hindringer, Skibsfarten udviklede sig til en betydelig Høide, og snart vil Dampkraften og Telegrafsystemet udjevne de store Afstande og flytte os nært op til den pulserende Verden.

Frodige Agre og Enge begynde i det kjære Hjem alt mere og mere at forlyste Øiet, og Industrien vokser op; snart bor den selskabeligt tilsammen, hvilket den saa gjerne gjør; snart finde vi den ensomt brydende sin Bane oppe ved vore fjernere Vandfald; men fremad gaar det med Guds Hjelp — og Fremad er vort Løsen!

Med Tak til Danmark, for hvad Godt det gav, og med Undskyldning for, hvad det ei forstod, eller undlod at gjøre, maa vi erkjende, at Foreningen med Sverige hidtil har været til Gavn — og det formentlig for begge Parter.

Maatte vi fremdeles bo broderligt tilsammen, maatte hver kommende Slægt altid forstaa at bygge videre og fuldkommere, og maatte Forsynet drysse sin Velsignelse over Frændefolkene!

Jo bedre de forstaa hverandre, og jo inderligere de ville det fælles Gode, desto fyldigere vil Samlivet udvikles og Nordens Aand udfolde sin Skjønhed og sin Kraft.

Ja — Fremtiden har en løfterig Arv at optage, og hvad bedre kunne vi Ældre, der allerede have passeret Livets Ekvator og for hver Dag komme længere ind under hint Korsets straalende Stjernebillede, hvad bedre kunne vi gjøre end at anvende paa os, hvad Finlands vise Seer, Sigfred Aroni, sagde en Morgenstund, da han, efterat have siddet oppe den ganske Nat og betragtet Stjernerne, blev vækket af sine Drømme ved en Hyrdedreng, i hvis Øie netop Morgensolens første Straaler afspejlede sig*)

„Allsmäktige, hur underbar
Din dolda vishet skrifvit har
I detta blåa stjernepar
Det Horoskop jag sökte!

Förklarad nu min gåta står;
Den gamla siarn tröstad går

*) Sång af Zachar. Topelius.

Till ro ibland de döde.
Mitt land! I dina söners vakt,
I dina unga hjertans makt!
Har Herren all din Framtid lagt,
Och der står Finlands öde.“

Udvalg
af
P. T. Mallings Boghandels
Forlag.

Religiøse Skrifter.

Bibelen i Billeder. To hundrede og fireti Tegninger af Julius Schnorr von Carolsfeld. Med indledende og forklarende Text oversat af Jonas Dahl. Med Anbefaling af Prof. Dr. C. P. Caspari, Dr. L. Dietrichson og H. Gude. *Serie A:* 120 Tegninger af det gamle og nye Testamente med Text. I Mappe Pris 15 Kr. *Serie B:* 120 Tegninger af det gamle og nye Testamente med Text. I Mappe 15 Kr. *Begge Serier:* 240 Tegninger med Text. I Mappe 30 Kr.; Pragtbind 40 Kr.; do. med Guldsnit og Kasse 45 Kr. Hver Serie kan ogsaa erholdes i 15 Leveringer à 1 Krone pr. Levering.

Luthersk Kirketidende: „Denne Bibel i Billeder være da paa det Bedste anbefalet, først og fremst til kristelige Hjem. Hvor man har Raad til at afse 1 Kr. maanedlig i et Par Aar, vil man her faa et Værk i Eie, der kan berede baade Store og Smaa en varig Glæde og tjene det Formaal, som for den kristelige Opdragelse er det største og kjæreste — at Barnet fra sit Hjem maa tage med ud i Verden den hellige Histories Billeder i sit Hjerte.“

Belsheim, J. Om Bibelen, dens Forvaring, Oversættelse og Udbredelse. Tredie øgede Udgave. Med Billeder og Skriftprøver. Kr. 1,20; indb. Kr. 1,50; i Origb. Kr. 2,25.

Buskeruds Blad: „Vi anbefaler Bogen paa det varmeste til enhver Bibelven, da den udmærker sig saavel ved Grundighed som Klarhed i Fremstillingen. Ikke mindst i vore Dage, da der fra mange Hold gjøres Angreb paa Bibel og Kristendom, er det godt at saadanne Skrifter kommer ud.“

Caspari, C. P. Bibelske Afhandlinger. 26¹/₂ Ark st. 8vo. Med Forf.'s Portræt i Lithografi. 5 Kr.; i Velskbind Kr. 5,80; i Originalbind Kr. 6,40.

For Fattig og Rig: „Den hellige Skrift er med Rette betegnet som en Guldgrube. Dog er Gruben saa dyb, og mange af dens Skatte saa skjulte, at det ikke er alle givet at fremdrage dem. Enhver søgende Bibellæser vil have følt dette, særlig for det gamle Testaments Vedkommende.

Disse bibelske Afhandlinger af vor kjære og høilærde Professor Caspari vil for saadanne aabne nogle af Grubens mindre kjendte Gange, saa desto mere af dens forborgne Guld kan blive tilgjængeligt for Menigmand. Ingen anden i vort Land vilde i den Grad som Forfatteren magte denne Opgave."

Dahl, Jonas. Populære Afhandlinger om Religionen og Religionerne. Kr. 1,80; i Velskb. Kr. 2,50.

Aftenposten: "— — Afhandlingerne ere rige paa Stoff, der for en stor Del vil have Nyhedens Interesse for det almindelige Bogpublikum, og Behandlingen af de mange vigtige Spørgsmaal er klar og almenfattelig nok til at kunne paa regne en vid Læsekreds."

Af s. Forf. er udgivet: „Indernes Religioner“. 1 Kr.

Dieffenbach, G. Chr. Ord og Sakrament. Undervisning om den rette Brug af Naademidlerne. En Gave for Livet. Overs. af G. Harbits. 2 Kr.; indb. Kr. 2,60, 3 Kr. og Kr. 3,40.

Af Sognepr. J. C. Heuchs anbefalende Forord hid sættes: „Vi kjende med et Ord ingen Bog, der bedre end denne er skikket til at gives Konfirmander i Hænde som en trofast, enfoldig og klar Mindelse om den i Guds Ord indeholdte Sandhed til Salighed“.

Gagner, P. L. Den første Altergang. Kristelige Raad og Veiledninger for Vandringen gennem Livet. 4de gjennems. Oplag. Smukt indb. Kr. 1,20 og Kr. 1,50.

Goulburn, Dr. E. M. Veiledning til Skriftens opbyggelige Læsning. Oversat fra Engelsk af Kirsten D. Hansen. Forord af Pastor Gustav Jensen. Med Forf.s Portræt. Kr. 1,70; indb. Kr. 2,20 og Kr. 2,80.

Af Pastor Jensens anbefalende Forord hid sættes:

„Der gaar gennem hans Bog den dybe Forstaaelse af det sædelige Skriffs høie Værd, den sunde Klarhed og det hellige Alvor, som tilhører den bedste engelske Kristendomsskikkelse, og derunder en Strøm af varm Følelse og personlig Kristendom, som i „Meditationerne“ ofte finder et meget opbyggeligt Udtryk. Det kan ikke feile, at den, som følger hans Veiledning, vil faa en dybere Erkjendelse af, at „disse Ting har sig saaledes“ (Ap. Gj. 17, 11) og en rigere Erfaring for, at den hellige Skrift er „nyttig til Lærdom, til Overbevisning, til Rettelse, til Optugtelse i Retfærdighed — —“.

Gude-Smith, J. Mennesket som Borger i Staten. Med et Blik paa det norske Samfund. Anden gjennemsæede Udg. Med Forf.'s Portræt. Kr. 2,25; indb. Kr. 3,25.

Morgenbladet: „Enhver oplyst Kristen og varm Fædre-

landsven maa være Forfatteren særdeles taknemlig for Udgivelsen af ovennævnte Skrift.“

Gude-Smith, J. Haandarbeideren. Tredie Udgave. 4 Ark 8vo. Med Forf.s Portræt. 50 Øre; indb. 70 Øre.

Indhold: Et Forord. — Livets sande Lykke. — Menneskesamfundets Udviklingsgang og Arbeidet. — Hvad Kommunerne, Socialisterne og Internationale lære og gjøre. Religionen eller Livet i Gud.

Fredr.stad Ugebl.: „Den er rigtig en Folkebog i Ordets bedste Betydning — —“.

Af s. Forf. er udgivet: „Naturen og Mennesket“. Anden Udgave. (2 Kr.; indb. 3 Kr.)

Halling, H. Søndagsbog for Søfarende. Til Brug ved Gudstjeneste og til Opbyggelse ombord i Orlogs- og Koffardifarten. Tredie Udgave. 4de Oplag. Indb. 2 Kr.; i Origb. Kr. 2,80.

Heuch, J. C. Vidnesbyrd om Kristus. Prædikener over Kirkeaarets Høimessetexter. Med Forf.s Portræt. 1—7de Hefte. Udkommer i 12 à 15 Hefter à 50 Øre.

Nationaltidende (Kb.havn): „Det har været os en Tilfredsstillelse at gjøre Bekjendtskab med disse Prædikener af en bekjendt og høiagtet norsk Præst, hvis literære Virksomhed ogsaa paa andre Omraader har sat sig kjendelige Mærker i den nordiske Kirke, og hvis fuldlødige Forkyndelse af Ordet i lang Tid har gjort ham til en af den norske Hovedsstads ypperste og mest søgte Prædikanter.“

Horn, E. F. B., Dr. Let fattelig Fremstilling af den luth. Lære om Naademidlerne i deres indbyrdes Forhold. 80 Øre; indb. Kr. 1,50.

Hustavlen, i hvilken indeholdes Sprog af den hellige Skrift, ved hvilke Enhver i sit Kald og sin Stilling paamindest om sine Pligter. I Vægtavleform. 25 Øre. Sammenlagt i Lommeformat 40 Øre. Opklæbet paa Pap 50 Øre og 1 Kr. I Glas og Ramme 4 Kr.

Missionsvennen: „Vi ville inderlig ønske, at den fik Plads i mangt et Dagligværrelse eller Arbeidsrum og fæstede sig i mangt et Hjerte. I hver Skolestue burde den findes. Den er lige vigtig for Høi som Lav.“

Hvalsøe, H. J. De Bedendes aandelige Kjæde, eller Christendommens Artikler, samlede Guds hellige Navn til Ære og Menneskene til Hjertetrøst og Husvælselse. 3die Oplag. Indb. Kr. 1,60.

I Jesu Navn. Aandens Vidnesbyrd og Troens Svar. En Andagtsbog til hver Dag i Aaret for sandhedssøgende

Sjæle. Forord af C. G. Døderlein. 36 Ark 16mo. 2 Kr. Velskdb. Kr. 2,50; Skindb. Kr. 2,80; Shirting Kr. 3,25.

Af Provst Døderleins anbefalende Forord hid sættes:

„Varmt og hjerteligt være den derfor anbefalet, denne Bog, hvis gennemgaaende Tanke er at ville fremstille os Bibelen som den, der ogsaa er Andagtsbøgernes Andagtsbog, som den Første og Fornemste af al den Literatur, som skal tjene til Opbyggelse, — til christelig Forstaaelse, til christeligt Levnet iblandt os. Og lad os heller ikke glemme som Anbefaling at anføre Bogens bekvemme Format, gode og store Tryk, saavel som dens praktiske Indretning for den daglige Husandagt, hvilket jo ogsaa kan gjøre Sit til, at den bliver kjærkommen for Mange, — som vi i det Hele ønske, den maatte blive Mange til Opbyggelse, til Trøst og Veiledning.“

Aftenposten: „Denne Andagtsbog burde finde stor Udbredelse — —. Dens Udstyr og Format er praktisk og tiltalende, og Prisen overordentlig billig.“

Jørgensen, S. E. Vidnesbyrd fra det norske Missionsselskabs Gjerning paa Missionsmarken. Subskriptionspris Kr. 2,50; indb. Kr. 3,25 og Kr. 3,70.

Indhold: Fra Hjemmet. — Udtalelser ved og i Anledning af Generalforsamlingerne. — Udtalelser fra Hovedbestyrelsen. — Fra Zulu og Natal. — Beretninger om Prædiken og Undervisning. — Meddelelser om Folkets Forhold til Missionsarbeidet. — Meddelelser om en zuluisk Menighed. — II. Fra Madagaskar. — Fra Madagaskars Indland. — Beretninger om Prædiken og Undervisning. — Meddelelser om Folkets Forhold til Missionsarbeidet. — Meddelelser om en madagasisk Menighed. — Fra Madagaskars Vestkyst.

Krogh-Tønning, K., Dr. Christelig Opdragelselære. 23 Ark 8vo Kr. 3,80; indb. i Velskb. Kr. 4,50; i Shirt. Kr. 4,60. (Udgaar ved ny Subskription i 5 Hefter.)

Fædrelandet: „Kan det siges om nogen bog, at den afhjælper et sterkt følt savn i vor literatur, da maa dette i fortrinlig grad gjælde dr. Tønnings opdragelselære. Vi kan godt sige, at nævnte verk er enestaaende i vor paa pædagogiske skrifter ikke særdeles rige literatur.“

Vestlandsposten: „Forfatteren er bekjendt fra tidligere værker, der udmærker sig ved sin grundighed og dybde, der altid karakteriserer hans arbejder. — Enhver, som ønsker en alsidig udvikling af dette emne, han vil i dette værk finde, hvad han søger.“

Krogh-Tønning, K., Dr. Guds Ord og Bøn. Til Lærdom, Formaning og Trøst. Ordnet efter Katekismen. Kr. 4,50; i Velskdb. Kr. 5,25; i Shirting Kr. 5,50.

Fr.stad Ugeblad: „Nærværende Bog anbefales paa det Bedste til enhver, da den er en Samling af de Bibelsteder, som passer for hvert enkelt Tilfælde i Livet. De tilføjede Bønner og Salmer er udvalgte blandt de bedste, vor Kirke eier. Den vil derfor være en Skat for alle Sandhedssøgende.“

Vestlandsposten: „— — vi ønsker den Indgang i ret mange Hjem.“

Af s. Forf. er udgivet: „Den kristelige Dogmatik“. I. Fundamentallære, (4 Kr.; indb. 4,80). II. Menneskets oprindelige Livssamfund med Gud, (Kr. 6,50; indb. Kr. 7,40). I—II indb. Kr. 11,50. „Om den ældste kirkelige Apologi“ (Kr. 4,50; indb. Kr. 5,20 og Kr. 5,80). „Den kristelige Troeslære“ (Kr. 6,60; indb. 7 Kr.), „Ord og Sakrament“ (2,80), „Kirkelige Vidnesbyrd om Absolutionen“ (2 Kr.), „Om det kirkelige Embede“ (Kr. 5,20; indb. 6 Kr.) m. fl.

Luthers Skrifter i Udvalg. I. Udlæggelse af Davids 121 Salme. Oversat af Nils Astrup, Missionspræst. 40 Øre; stift heft. 45 Øre. **II. De syv Bods-salmer.** Overs. af J. K. Kornbrække. 85 Øre; indb. 1 Kr. **III. Den 118de Salme.** Overs. af Edvard Brun. 85 Øre; indb. 1 Kr. (Rækken fortsættes.)

Hjemmet: „Det er en meget heldig og tidsmæssig Tanke — at paabegynde Udgivelsen af et Udvalg af vor store Reformator og Kirkefader Martin Luthers Skrifter; thi han er en aldeles enestaaende Bibelfortolker.“

Oplandenes Avis: „Disse Smaaskrifter anbefaler sig ved sin Prisbillighed, og Luthers Navn er en Borgen for, at man her bydes en sund og opbyggelig Læsning.“

Macduff, J. R. Solnedgange paa Palæstinas Bjerge. Fra Engelsk ved H. C. Knutsen. Med 3 Billeder. Kr. 3,40 og 4 Kr.

Indhold: Paa Mamre Bjerge. — En fjern Solnedgang. — Paa Efraims Bjerg. — En stormfuld Solnedgang. — I Rama. — Paa Gileads Bjerge. — Paa Zions Bjerg. — To Solnedgange paa Jerichos Høie. — En lang Dag og en sildig Solnedgang. — Paa Moria Bjerg. — Paa Abarims Bjerge. — Ved Zoar. — Paa Tabor Bjerg. — Den store Solnedgang. — Paa Oliebjerget.

Moe, Oscar. Ved Alter og Arne. En Gave for Trolovede og Nygifte. Med Titelbillede. Kr. 1,50, 2 Kr., indb. i Originalbd. 3 Kr., do. med Guldnit Kr. 3,50.

Gjengangeren: „Dette er en udmærket god Bog: baade forlovede og nygifte, ja ogsaa ældre Ægtefolk har meget godt af at læse, ja leve sig ind i denne Bog.“

Moody, D. L. Frelser og Synder. Evangeliske Taler. Oversat fra Engelsk. 1 Kr.; indb. Kr. 1,40.

Præsthus, J. Bibelens brug i skole og hjem. Kr. 1,70; indb. 2 Kr. og Kr. 2,30.

Religionen i sin fulde Sandhed, eller den helige Skrift anvendt paa det daglige Liv. Af Forf. til „Dagenes Perle“. 2den Udg. 40 Øre; indb. 1 Kr.

Sandhed til Salighed. Prædikener over Kirkeaarets Evangelietexter af Ordets Forkyndere i den norske Kirke. Udg. af W. Hansen. Heftet Kr. 3,50; indb. i Velskbind Kr. 4,50; i bedre Bind 5 Kr. og Kr. 5,50.

Hjemmet: „Det er et glædeligt Tidens Tegn, at den ene fortrinlige Prædikensamling efter den anden udkommer i vort Land. Ogsaa denne vil visselig blive modtagen med Tak og Glæde; thi heri findes Prædikener af Biskopperne Essendrop og Laache, Provsterne Jul. Bruun og A. Hauge, Præsterne O. Aagaard, Bomhoff, J. N. Brun, H. Fyhn, J. Gjor, H. E. Hansen, J. Jansen, Gustav Jensen, Chr. Knudsen, J. von der Lippe, J. St. Munch, S. Pederson m. fl., der er bekjendte som varmhjertede og begavede Ordets Forkyndere. Vi vil derfor give Samlingen vor varmeste anbefaling. Prisen er usædvanlig lav og Udstyret meget smukt.“

Sjømandsstanden i Guds Ords Lys. En liden Bog for Sjøgutter. Efter det tyske ved Kofod Olsen. 1 Kr.; indb. Kr. 1,25 og Kr. 1,80.

Indhold: Sjømandsstanden er en agtværdig Stand. — Sjømandsstanden er en skøn Stand. — Sjømandsstanden er en farlig Stand, — paa Grund af dens Fristelser til 1) Ugudelighed, 2) Urenhed, 3) Drukkenskab, 4) Uredelighed og 5) Raahed.

Skaar, J. N. Lovsange og aandelige Viser. Tredie Udg. Kr. 1,20; indb. Kr. 1,80 og 2 Kr.

Spener, P. J., Dr. Kristendomsøvelse eller Veiledning til, hvorledes man skal blive en sand Kristen og vise sig som saadan. Ved J. F. Starch. Ny Udgave gennemset af Pastor J. Belsheim. Med Speners Portræt. Kr. 1,20; ib. Kr. 1,40, Kr. 1,60 og Kr. 2,40.

Drammens Tidende: „— — det er en i Sandhed fortræffelig Veiledning, som grundig fører ind i Guds Ord — ret en Guldmine. Maatte den nu ogsaa vinde Indgang i mange Huse og blive læst af mange til rig Velsignelse!“

Tischendorf, C. Naar er vore Evangelier skrevne? Frit overs. af J. Belsheim. Med Forf.s Portræt og 2 Billeder. Kr. 1,50; indb. Kr. 1,80; i Origb. Kr. 2,60.

Tischendorf, C. Vore Evangeliers Ægthed. Oversat af J. Belsheim. Med Titelbillede. 40 Øre; indb. 50 Øre.

Luthersk Kirketid.: „Textens Ordlyd kan ikke rokkes i nogen væsentlig Grad; Vantroen har villet angribe radikalere og erklæret ikke enkelte Ord for uægte og forfalskede, men selve Evangeliebøgerne for falskelig udgivne i Evangelisternes Navn! Denne Paastand kritiserer nu Forf. af disse to Bøger, grundig og lærd i den førstnævnte Bog, greit og simpelt for hver Mand i den anden, slaaende og interessant i dem begge.“

Vidnesbyrd af Kirkefædrene. En Række kristelige Skrifter i Oversættelse.

Af denne Række er udkommet I—XV, nemlig:

- I. Cyprians Skrifter*: „Om Kirkens Enhed“ og „Om Herrens Bøn“, oversat af Biskop J. N. Skaar. Kr. 0,75; indb. i Velskb. Kr. 1,10; i Origb. Kr. 1,50.
- II. Tertullians Forsvarsskrift* for de Kristne mod Hedningerne, overs. af Pastor C. J. Arnesen. Kr. 1,35; indb. i Velskb. Kr. 1,80; i Origb. Kr. 2,20.
- III. Augustins „Bekjendelser“*, oversat af Overlærer S. Vemmestad. Kr. 3,45; indb. i Velskb. 4 Kr.; i Origb. Kr. 4,50.
- IV. Clemens Romanus*, „1ste Brev til Korinthierne“, overs. af Pastor J. Jansen. Kr. 0,80; indb. i Velskb. Kr. 1,20; i Origb. Kr. 1,60.
- V. Kyrillus af Jerusalem*, „Katekeser“, overs. af Pastor J. Belsheim. Kr. 3,55; indb. i Velskb. 4,10; i Origb. 4,60.
- VI. Cyprians Skrifter*: „Til Donatus“, „Om Dødeligheden“ og „Om Taalmodighedens Gode“, overs. af Sognepræst O. Ugland. Kr. 0,70; indb. i Velskb. Kr. 1,05; i Origb. Kr. 1,45.
- VII. Justinus Martyr*, „Apolo-gier“, overs. af Dr. theol. K. Krogh-Tonning. Kr. 1,65; indb. i Velskb. Kr. 2,10; i Origb. Kr. 2,50.
- VIII. Augustin*, „Om Guds Stat“. Fremstillet i Sammen-drag af Sognepræst Osc. Moe. Kr. 1,55; i Velskb. 2 Kr.; i Origb. Kr. 2,40.
- IX. Augustin*, „Enchi-ridion“, en kort Haandbog om Tro, Haab og Kjærlig-hed, overs. af Sognepr. D. Thrap. Kr. 1,20; indb. i Velskb. Kr. 1,60; i Origb. 2 Kr.
- X. Chrysostomus's Udvalgte Skrifter*. Overs. af Provst S. B. Bugge. Kr. 4,50; i Velskb. Kr. 5,20; i Origb. Kr. 5,60.
- XI. Ignatius og Polykarpus*. Breve og Martyrium. Oversatte af forhv. Provst S. B. Bugge. Kr. 0,80; i Velskb. Kr. 1,20; i

Origb. Kr. 1,60. **XII. Minucius Felix.** Octavius. Et Forsvarskrift for Christendommen. Overs. af Stiftskap. L. Oftedahl. Kr. 0,95; i Velskb. Kr. 1,35; i Origb. Kr. 1,75. **XIII. Mod Donatisterne** eller om Kirkens Enhed af Aurelius Augustinus. Overs. af Provst S. B. Bugge. Kr. 1,05; i Velskb. Kr. 1,45; i Origbd. Kr. 1,85. **XIV. Athenagoras, Tatian. Brevet til Diognet.** Overs. af Provst S. B. Bugge. Kr. 1,35; i Velskb. Kr. 1,80; i Origbd. Kr. 2,20. **XV. Tertullian.** Udvalgte Skrifter. Overs. af J. Arnesen, Sognepræst til Sarpsborg. Kr. 2,40; i Velskb. Kr. 2,85; i Origb. Kr. 3,40. (Rækken fortsættes med Ambrosius's Udvalgte Skrifter m. fl.)

Folkebladet (Kjøbenhavn): „Forlæggeren P. T. Mallings Boghandel og Oversætterne fortjener det kristne Lægfolks Tak for disse Værker. Blot de maa finde Læsere efter Fortjeneste.“

For Fattig og Rig: „Husfædre vil ikke kunne skaffe sit Hjem en bedre Læseskat end denne Række af Kirkefædrenes Skrifter.“

Luthersk Ugeskrift: „At gjøre Kirkefædrenes Skrifter i passende Udvalg tilgjængelige for den kirkelige Almenhed er visselig et gavnligt og tidsmæssigt Foretagende. — Vi ønske Foretagendet al Fremgang. Vort Kirkefolk vil tjene sig selv bedst og give sig et godt Vidnesbyrd, om det nytter den her tilbudte Leilighed til at blive kjendt med de gamle og dog, fordi de have Aandens Liv i sig, stedse unge Kirkefædre.“

Hvert Skrift udgjør et selvstændigt Hele for sig selv og sælges særskilt til de ovenfor anførte Priser.

Skjønliteratur.

Aubert, Elise. Bølgeslag. Fortælling. 2det. Oplag. 12¹/₄ Ark 8vo. Kr. 2,50; indb. Kr. 3,50.

Norsk Skoletidende: „Elise Aubert har et kjærligt øie, som ser skjønheden og godheden, selv om den aabenbarer sig hos svage, dødssyge kvinder. Hun har et lydhørt øre, som hører menneskehjertets stille bølgeslag, naar det i forsagende kjærlighed kvæger og lindrer det, som er saaret og sygt. Efter vort skjøn indtager Elise Aubert en eiendommelig og betydningsfuld plads blandt vore forfattere, og det er neppe erkjendt, hvad vort folk eier i hende. — Elise Auberts „Bølgeslag“ bringer hilsen fra mennesker, som du kjender' fra tanker og følelser, som du har eiet

og eier, det bringer bud fra det liv, som virkelig rører sig i vort folk, og ikke fra et liv, der i det store og hele kun rører sig i digterens hjerne. Derfor ønsker vi, at dette „Bølgeslag“ maatte naa langt frem og finde vei til mange, mange hjem.“

Tunsbergere: „„Bølgeslag“ er en god Fortælling — ubetinget det bedste Elise Aubert har skrevet.“

Aubert, Elise. Et Juleminde. Andet gennemseede (og forøgede) Oplag. 10¹/₄ Ark. 2 Kr.; indb. 3 Kr.

Afs. Forf. er udgivet: „Hjemmefra“ (2 Kr.; indb. 3 Kr.), „Kirsten“ (3 Kr.; indb. 4 Kr.), „Dagny“ (Kr. 4.50; indb. Kr. 5.80).

Bang, Th. Landmaalerliv i Finmarken. Med et lithograferet Kart. 2 Kr.; indb. 3 Kr.

Bevægede Tider. En Fortælling fra 1814. 3 Kr.

Morgenbladet: „— turde vistnok fortjene en noget mere end almindelig Opmærksomhed, og det baade fordi den i sig selv tør betegnes som en god Bog, og fordi den bevæger sig paa et af de nyere norske Forf. hidtil lidet betraadt Felt.“

Caspari, Theodor. Tidsbilleder. (43 Digte.) Med Titelvilde. Kr. 1,80; i Origb. 3 Kr.

Aftenposten: „Vi lykønske baade Forfatter og Publikum med denne smukke Forøgelse af vor poetiske Literatur.“

Caspari, Theodor. Lyrik og Satire. Kr. 1,80; indb. 3 Kr.; med Guldsnit Kr. 3,40.

Morgenbladet: „— sige vi med fuld Fortrøstning, at enhver dannet Mand og Kvinde bør betragte disse Casparis Billeder fra Livets Karneval, og vi lover dem ligesaa tryggelig, at de vil lægge dem tilside med Følelsen af meget Udbytte, for saa at tage dem igjen. De vil vække Spørgsmaal og besvare Spørgsmaal, som enhver god didaktisk Digtning, og de vil blive et Middel til at sætte Læseren i en levende og gavnlig Rapport med sin Tid, — foruden at mange af dem vil give en ren, umiddelbar æsthetisk Nydelse.“

Colban, Marie. Tre Noveller. 4 Kr.; indb. Kr. 5,20.

Collett, Camilla. Fra de Stummes Leir. Kr. 3,50.

Collett, Camilla. Erindringer og Bekjendelser. Sidste Blade. I—Vte Række. 6 Kr.

Dahl, Jonas. Leg. Fortællinger. Med Titelvignet med Portræt. 11 Ark 8vo. 2 Kr.; indb. 3 Kr.

Dahl, Jonas. Noveller og Studier. Kr. 1,80; ib. 2,80.

Fædrelandet: „— Gid saadan Kjærlighed, som her aander os saa kvægende imøde, maatte leve i alle Hjem!“

Dietrichson, L. Kivleslaatten. Thema og Variationer over et norsk Folkesagn. Kr. 1,25; ib. Kr. 2,25.

Dagens Nyh. (Erik Bøgh): „Den konkurrerer ikke med Sonetterne i „Norges Dæmring“ i Formfinhed — hist og her er den svulmende Kraftfyldte nær ved at sprænge Veraset — men som Kampdigt har det en langt større Slaglinie end Welhavens Forsvar for det gamle Parnas.“

Familielæsning, illustreret. Udgivet under Medvirken af „Foreningen til Udbredelse af god og nyttig Læsning blandt Folket“. Redigeret af G. Kr. Johs. Parmann. I—Vite Aargang. 2 Kr.; indb. Kr. 2,40 pr. Aargang. Velin-Udgave; indb. i Shirting 4 Kr.

Sandefjords Tidende: „I vor Tid, hvor der er megen gjørende Uro og Strid, og hvor denne Strid let føres ind i Familierne, vil „Illustreret Familielæsning“ være et Fredens Budskab, der vil bringe sund og nyttig Familielæsning ind i Hjemmene. Skriftet, der er smukt udstyret og ledsaget af gode Illustrationer, vil navnlig være gavnlig Læsning for den opvoxende Ungdom.“

Familien Fultons Husholdningsførelse eller tre Maader at leve paa. En amerikansk Fortælling. Oversat af J. Belsheim. Med Titelbillede. Kr. 0,80; indb. Kr. 1,00 og Kr. 1,60.

Nedenæs Amtstidende: „Her rækkes en god Bog. Et Ægteskab grundes paa gode Grundsætninger, men Samlivet føres over Evne. Istedetfor at spare af Indtægterne, bruges de op og saa overskrides de. Dette spørgsmaal „at leve over Evne“ er jo et af de for Øieblikket mest brændende, og Bogen er derfor meget tidsmæssig, da den i en sund, kristelig Aand, leverer en virkelig Livsskildring, saaledes som Tusinder har oplevet den. Oversættelsen er livlig og Sproget rent.“

Flood, Constantius. Skjæbnebølger. (Under Pressen. Pris ca. 2 Kr.; indb. ca. 3 Kr.).

Flood, Constantius. Mellem Baaer og Skjær. Med Titelbillede. Andet Oplag. Kr. 2,80; i Origb. 4 Kr.

Dagen: „Det er en Fornøielse at følge ham ud gennem Brændingerne, hvor Elementerne rase i al sin frygtelige Storhed og Menneskets Mod og Udholdenhed udretter Underværker — han kjender dem allesammen, disse veirbidte, kjække, tause, trohjertige Mennesker. — Det er dette varme Hjertelag og smukke, rene poetiske Syn — — der, ved Siden af hans grundige Kjendskab til sit Emne og den ligefremme ukunstlede Maade, hvorpaa han fortæller, der giver Constantius Floods Bøger ensaa sjelden Tiltrækningskraft og gjør dem til en saa sund og tiltalende Læsning.“

Flood, Constantius. Løst og bundet. Skisser og Studier. Kr. 2,20; indb. Kr. 2,80; i Orgb. Kr. 3,20.

Flood, Constantius. Ritter & Co. En Fortælling fra Kapertiden. Kr. 2,50; indb. Kr. 3,50.

Aftenposten — „Hans novellistiske Digtning hviler idetheletaget paa et solid Grundlag dels af personligt Lokalkjendskab, dels af historiske Studier.“

Flood, Constantius. Stærke Jansen. Historisk-romantiske Episoder fra Krigsaarene 1807—1814. Med Titelbillede. Kr. 2,20; indb. Kr. 2,80 og Kr. 3,20.

Tromsø Stiftstidende: „Forf. er i Ordets egentlige Forstand Sjønovelist, og om Sjølivet skriver han bedre end nogen anden kjendt Forfatter humoristisk og underholdende, saa hans Bøger modtages med Glæde.“

Af samme Forf. er før udgivet: „Povel Juel“ (1 Kr.), „Fra Agdesiden“ (Kr. 1,80; indb. Kr. 2,80), „Liv ved Kysten“ (Kr. 1,80; indbunden Kr. 2,80), „Fra Fjeldet og Skjærgaarden“ (Kr. 1,80; indb. Kr. 2,80), „Smaastykker“ (Kr. 2,20; indb. 3 Kr.), „Novellistiske Tidsbilleder“ (3 Kr.; indb. 4 Kr.); „I Krigsaarene“ (2 Kr.; indb. 3 Kr.), „I Havskjærene“, Fortællinger og Skildringer. (3 Kr.; indb. 4 Kr.).

Flood, Just W. Fem Aar tilsjøs. Oplevelser og Hændelser. Kr. 2,40; indb. 3 Kr.; i Origb. Kr. 3,40.

Trondhjems Stiftsavis: „Med Sympathi og Interesse følger man den raske unge Sjømand fra den første Dag, han sætter Foden paa en Skude, fra By til By og fra Land til Land, og faar derunder et ret levende Billede af det Liv, som vore kjære Sjøfolk fører.“

Flood, Just W. Fra Hav og Strand. En Tylt Fortællinger. Med Titelbillede. Kr. 1,90; indb. i Velskbd. Kr. 2,40; i Shirting Kr. 2,80.

Flood, Just W. Sjømænd og Guldgravere. Med 4 Billeder. 2 Kr.; indb. Kr. 2,50; i Origb. 3 Kr.

Kristianssands Tidende: „Han har ved disse Fortællinger vundet en næsten enestaaende Plads i vor Literatur, da det er en virkelig Sjømand, som her paa en djerv Maade fortæller os sine Oplevelser.“

Af samme Forf. er desuden udgivet: „Fra Land og Sjø“ (Kr. 1,30; indb. Kr. 1,80; i Origb. Kr. 2,20), „Sjøbris og Landluft“ (Kr. 1,75; indb. Kr. 2,25 og 2,65).

Fra Broderriget og fremmede Lande. Fem Fortællinger. 2 Kr.; indb. Kr. 2,25; i Shirting 3 Kr.

Fries, N. Fra Historien og Livet. To Fortæl-

linger. Autoriseret Oversættelse for Norge og Danmark ved Petra Boyesen. Med Forf.s Portræt. Kr. 1,40; indb. Kr. 1,65 og Kr. 2,20.

Hver Fortælling kan erholdes særskilt.

Drammens Tidende: „Det er altid med Glæde, at vi hilse en ny Bog af Pastor Fries, og disse netop udkomne Fortællinger ville sikkert ligesom deres Forgjængere blive læste i de tusinde Hjem til Opmuntring og Velsignelse for Gamle som for Unge“.

Fries, N. Strid og Seier. Tre Fortællinger. Kr. 2,25; indb. Kr. 2,50; i Shirtingsb. Kr. 3,25.

Fries, N. Til Julebordet. Fortællinger. Med Forf.'s Portræt. 2 Kr.; indb. Kr. 2,25; i Shirtingsb. 3 Kr.

Fries, N. I Hvilestunder. Tre Fortællinger. Autoriseret Oversættelse ved Petra Bojesen. 17 Ark 8vo. Kr. 2,50; i Papbind Kr. 2,80; i Shirting Kr. 3,50.

Dagen: „Det er ikke blot den dybe religiøse Grundtone, hvori de ere skrevne, der gjør dem saa læseværdige: ogsaa de Forhold, de behandle, ere i og for sig af megen Interesse og vedrører ofte Spørgsmaal som netop ere oppe i Tiden. — Simple og fordringsløse i Anlæg og Udførelse, let og smukt fortalte, ere disse Fortællinger populære i Ordets allerbedste Forstand.“

Af s. Forf. er udg.: „Skovduen“ (Kr. 1,20; indb. 2 Kr.), „Byg ikke paa Sand“ (Kr. 1,40; indb. Kr. 2,20), „Guds Stad og dens Kilde“ (Kr. 2,40; indb. Kr. 3,40), „Krongaarden og Fyrlyset“, „I Stille og Storm“, „Milde Luftninger“ (hver 2 Kr.; ib. Kr. 2,25 og 3 Kr.).

Geir. I Forbigaaende. Skisser. Kr. 1,50; indb. 2,40.

Geir. Ilgods. Skisser. Kr. 1,80; i Origb. Kr. 2,80.

Ny ill. Tidende: „Man vil her finde et uopslideligt Lune og en komisk Kraft, som i vore Dage turde være sjelden nok. Over enkelte af Skisserne er udbredt en sand Festivitas, som umiddelbart meddeler sig til Læseren og virker oplivende.“

Gude-Smith, J. Livets Saga. Kr. 2,50; ib. Kr. 3,50.

Indhold: Sangerhilsen. — Skuepladsen. — Den indre Verden. — Slægternes Blad. — En Røst fra Nutiden. — Et Fremtids-Syn. — Dødens Porte.

Af s. Forf. er udg.: „Billeder og Minder“ m. fl.

Guldberg, F. O. Naturhistoriske Skisser. Med Titelbillede. 6 Ark 8vo. Kr. 1,30; indb. Kr. 2,20.

Bergens Aftenblad: „Forf. fortæller i et næsten ualmindelig livligt Foredrag, der hist og her er krydret af

Humorets Stænk, om vore mest kjendte Skog- og Vandrefugle, som: Trosten, Svalen, Lærken og Gjøgen. Bogen bærer overalt Præg af Forfatterens overordentlig varme Kjærlighed til sit Stof; denne slaar meget hyppig ud i sand Poesi, og Fugleverdenen løfter ham paa sine Vinger undertiden til en pathetisk Begeistring, som efter sin Natur baade kan og bør meddele sig til andre.“

Af s. Forf. er udgivet: „Skildringer fra Virkeligheden.“ 6 Ark 8vo. 1 Kr.; indb. Kr. 1,80.

Hals, Dorothea. Fra sexten til tyve. Sandfærdige Ungdomserindringer. Kr. 1,60; indb. Kr. 2,50.

Loll. og Falsters Stiftstid.: „Til Læsning for unge Piger kunne vi ikke tænke os nogen mere sund end denne fordringsløse lille Bog.“

Herre, Bernhard. En Jægers Erindringer. 5 Ark 8vo. Tredie Oplag. 1 Kr.; indb. Kr. 1,60.

Indhold: Sæterpigen og Jægeren. — Føstretiden. — Krogkleven. — I Nordmarken. — Carl. — Skovene.

Hærem, R. O. Af mit Sjømandsliv. Virkelige Oplevelser. Med 4 Billeder. 1 Kr.; indb. Kr. 1,20 og Kr. 1,50.

Morgenbladet: „Forf. er Broder af den af Ynglinge-foreningen og Studenterhjemmet fortjente Prest Peter Hærem, og Bogen er et nyt Bidrag til at fremkalde Billedet af den gamle, livlige Kvinde, der opdrog sine Sønner i kristelig Aand og pristes saa høit af dem. Det er den fromme Kvindes livlige Natur, der gaar igjen hos Sønnerne, og vi maatte derfor vente ogsaa her hos Sømanden, overalt at træffe det kristelige Syn og en Barnetro, der aldrig svigter under haarde Prøver og Fristelser, paa samme Tid som vi finder et godt Humør og en tiltalende Livsfriskhed.“

Lundh, Thora. I Vaarsol og ved Lampeskin. Hjemlige Skisser. Kr. 1,20; indb. 2 Kr.

Ny ill. Tidende: „Forf. eier en, som det lader til, særdeles kvik Pen, og da det er hendes første literære Arbeide, vil vi lykønske hende til denne sin Debut. Hun røber særlig i Fortællingen Blaaveis et ikke ubetydeligt Forfattertalent, ligesom at hendes Syn paa Livet er sundt og kristeligt.“

Af s. Forf. er udgivet „Mellem Oslo og Frogner“ (Kr. 1,20; indb. 2 Kr.)

Margrethe. Et Stormveir. Livsbilleder. 17¹/₂ Ark. 3 Kr.; indb. Kr. 3,30; i Shirting 4 Kr. (U. Pressen).

Margrethe. Embedsmand og Bonde. Livsbilleder fra Vækkelsestiden. Kr. 2,80; indb. Kr. 3,10 og Kr. 3,80.

Aftenposten: „— — Den er greben ud af selve Livet,

bærer det virkelige Livs baade umiddelbare og friske Præg og har sin store Betydning baade som et kristelig varmt og smukt Livsbillede og som et nøgternt og historisk Bidrag til hine bevægede Tiders Karakteristik. Dertil kommer i literær Henseende: Det er virkelig lykkedes Forf. at give Karakterskildringer af megen Virkning. — Vi har læst Bogen med stor Glæde og — i en Tid som vor især er det os en stor Tilfredsstillelse at anbefale Margrethes „Embedsmand og Bonde“ sammen med de to Forløbere til Læsning i Hjemmene. Spr—hn.“

Margrethe. Anna Helsing. Billeder fra Vækkelsestiden i Femtiaarene. Med anbefalende Forord af Dr. theol. A. Chr. Bang. Heftet Kr. 1,60; i Originalbd. 2,50.

Drammens Tidende: „Tusinder i vort Land ville være Margrethe taknemmelig for den sanddru og fængslende Skildring, hun har givet af hin Vaartid.“

Margrethe. Et fattedes. Livsbillede fra Vækkelsestiden. Kr. 1,60; i Papb. Kr. 1,85; i Origb. Kr. 2,50.

Norsk Missionstid: „Den staar, literært talt, vistnok over Anna Helsing, med hvilken den dog, som ogsaa Titelen viser, har mange og væsentlige Berøringspunkter. Interessen samler sig her om „Bispinden“, en Person, som alle de, der kjender Bispinde Gislesens Navn, let kjender igjen, og om en ung, fint dannet, menneskelig seet, ædel og varmtfølede, juridisk Kandidat, Gustav Brun, der lidt efter lidt føres til Troen paa Kristus. — Vi skulde ønske saavel denne Bog som „Anna Helsing“ en rigtig stor Læsekreds.“

Marie. Hjemmet. Hverdagsbilleder. Andet Op- lag. 22 Ark. 8vo. Kr. 3,80; indb. i Origb. 5 Kr.

Dagens Nyheder: „Hendes nye Fortælling udmærker sig ved de samme gode Egenskaber og staar maaske endog, hvad Skarpheden i Karaktertegningen angaar, over de fleste af dem, saa at vi ikke tvivle paa, at den vil finde en god Modtagelse.“

Marie. Fra Fars og Mors Tid. Et Tidsbillede. Med Prospekt af Kongsberg. Kr. 2,60; i Origb. Kr. 3,80.

Dagen: „„Fra Fars og Mors Tid“ danner et værdigt Led i Rækken af de mange smukke Arbejder, hvormed hun har beriget vor Literatur; vi finde her den samme elegante Form og elskværdige Maade at fortælle paa, den samme stærke og freidige Tro paa Livets lyse Magter, det Godes og Rettes endelige Seier, der gjør alle hendes Bøger til en saa baade sund og tiltalende Læsning.“

Marie. Dyvekes Hus. Et Drømmebillede. Med Titelbillede efter Originaltegnning. 1 Kr.; i Origb. 2 Kr.

Marie. Drivende Skyer. Med Billede af Trondhjem. Kr. 3,60; indb. Kr. 4,80.

Vestlandsposten: „I sine „drivende skyer“ har hun igjen givet os en smuk og interessant skildring og viser os tydelig sit ideale standpunkt. Hendes talrige fortællinger og skildringer udmærker sig altid ved et stedse fængslende indhold og mesterlig udførte karakterskildringer, en naturlig og på samme tid sjelden smuk skrivemaade. Hendes løsen synes at være: Kun ved sand gudsfrygt kan vi seire. Vi anbefaler den paa det bedste.“

Af s. Forf. er desuden udgivet: „I Tusmørket“ (Kr. 0,80; indb. Kr. 1,60), „Gjennem Kamp“ (Kr. 1,60; indb. Kr. 2,40), „Fra min Fødeby“ (Kr. 1,60; indb. Kr. 2,50), „Ved egen Kraft?“ (3 Kr.; indb. Kr. 4,20), „I det Stille“ (Kr. 3,80; indb. 5 Kr.) og „I ensomme Timer“ (Kr. 5,25; indb. Kr. 6,50).

Mathilde. I Skumring og Dagry. Kr. 1,20; indb. 2 Kr.

Fædrelandet: „Blandt de ikke faa Forfatterinder, der i de senere Aar er traadt frem hos os, indtager „Mathilde“ Plads blandt de bedre. Ifjor udkom der fra hende „Et Aar af en ung Piges Liv“, der var et lovende Arbeide, og det samme maa siges om nærværende Skisser. Forfatterinden er i Besiddelse af et vist lunt Humor og fører en let og behagelig Pen. Hendes Naturskildringer, særlig fra Kristianiafjorden, er meget friske.“

Af s. Forf. er udgivet: „Et Aar af en ung Piges Liv“. En Fortælling. Kr. 1,60; i smukt Bind Kr. 2,50.

Moody, D. L. Fortællinger og Smaatræk. Overs. fra Engelsk. Med Billede. Kr. 1,50; indb. Kr. 2,20.

Nicolaisen, N. Sagn og Fortællinger fra Nordland. I. (Indhold 43 Stykker). 6 Ark 8vo. 1 Kr.; indb. Kr. 1,80. II. (Indh. 46 Stykker). 6 Ark. (Under Pressen).

Nielsen, Yngvar, Dr. Reisebreve og Folkelivsstudier. 16 Ark 8vo. Med 4 Bill. 2 Kr.; indb. Kr. 2,80.

Olsen, Carl A. En Guldgravers Historie. Efter Dagbogsoptegnelser fra otte Aars Ophold ved Australiens Guldminer. Med 4 xylogr. Billeder. 16 Ark 8vo. Kr. 2,20; i Velskbind Kr. 2,80; i Originalbind Kr. 3,20.

Olsen, Carl A. Sjømandsfærd og Guldgraverliv. Kr. 1,30; indb. i Velskbd. Kr. 1,80; i Origbd. Kr. 2,20.

Agderposten: „Denne Bog indeholder mange interessante Oplevelser, hvoraf nogle er meget morsomme, andre rædsomme og ved sine Udfald høist besynderlige, saa Læseren sættes i de mest forskellige Stemninger, snart leende, snart næsten grædende og i høi Grad forbausende. Bogens

Indhold er saaledes meget fængslende og skrevet i et letflydende og fatteligt Sprog. (M. Trøan).“

Dagen: „Paa ærlig og prunkløs Sømandsmaner leverer Forfatteren Skildringer af sit eventyrlige Liv og sætter overalt Læseren i en Stemning, — ja vi siger bare: Læs Bogen og faa lidt Sjøluft ind i det trange, tunge Bryst! Sligt gjør godt!“

Af s. Forf. er desuden udgivet: „Mit Ungdomsliv tilsjøs“ (Kr. 0,90; indb. Kr. 1,40 og 1,70) og „Tyve Aar i Nordsjøen og Kattegat“ (Kr. 0,60; indb. 1 Kr. og 1,25.)

Paulsen, John. Af Bylivet. Tre Fortællinger. Kr. 2,40; indb. Kr. 3,40.

Indhold: Susanne. — Hvorfor Onkel Hans ikke gifter sig. — En Hverdagstragedie.

Af s. Forf. er udg. „Mol og Dur“ (Kr. 1,40).

Schultze, V. Under Korset. Kulturhistoriske Livsbilleder fra den kristelige Oldtid. Overs. ved G. Øverland. Med Initialer og Illustrationer. 13 Ark 8vo. Kr. 2,80; i Papbind 3 Kr.; i Originalbind Kr. 3,80.

Aftenposten: „De historiske Personligheder — — ere korrekt tegnede og det kan i det hele siges, at man i denne Fortælling kan danne sig et godt Begreb om, hvorledes Kristendommen fyldte og sprængte den græsk-romerske Folkeverden.“

Schøyen, Elisabeth. Et Ægteskab. Kr. 2,40.

Senex. Fra Land og Strand. Hverdagsfortællinger. 2 Kr.; indb. 3 Kr. Indhold: Brødrene. — En Bygdehistorie fra gamle Dage. — Færgegutten.

Støber, Karl. Fortællinger og Skildringer. Oversatte af V. G. Med et anbefalende Forord af Pastor J. G. Blom. I Samling. Med 10 Illustr. 5 Kr.; indb. 5,80; i Origb. Kr. 6,20. II Samling. 20 Ark 8vo. Med 6 Illustr. 3 Kr.; indb. Kr. 3,70; i Origb. Kr. 4,10.

Luthersk Ugeskrift: „Der er i Støbers Fortællinger den elskeligste Forening af sund, levende Kristendom og et friskt sprudlende Humor. Støber forstaar som faa andre Forfattere, at faa sine Læsere med sig baade i Sorg og i Glæde. En sundere, mere velgjørende og for ufordærvede Gemytter mere tiltalende Læsning vil det være vanskeligt at opdrive.“

Trafall, Vincent. Fra Garnisonen og Feltmanøvrerne. Smaafortællinger. 1 Kr.; i Papbind Kr. 1,20.

Vibe, Johan. Nogle Bemærkninger i Anledning af Naturalismen. (Syv literaturkritiske Afhandlinger.) 1 Kr.

Wildermuth, Othilie. I Sol og Skygge. Oversat fra Tysk. Kr. 2,40; i Papbind Kr. 2,70; i Origb. Kr. 3,40.

Den Unges Ven: „Disse Fortællinger har vi læst med personligt Udbytte og voxende Interesse. Themaet minder om, hvad der pleier behandles i Dagens realistiske Digtning, men det afsluttes ikke med dens sædvanlige skjærende Mislyd; det forhindrer Evangeliet som kommer til at spille med.“

Winsnæs, Hanna. For Tjenestepiger. Til Nytte og Fornøielse. 2den forøgede Udgave. Med Forf.'s Portræt. Indb. Kr. 0,80; i Origb. Kr. 1,40.

Indhold: Til Tjenestepiger i Almindelighed. Barnepigens. Barnepigens Aftensang. Stuepigens. Stuepigens Vise. Kokkepigen. Kokkepigen Vise. Budeien. Budeiens Vise. Fortællinger: 1) Sandhedens Seier. 2) Helene. 3) Huldren. 4) Arven. 5) Balkjolen. 6) Amerikareisen.

Skolebladet (Danmark): „— — kan vi anbefale som en fortrinlig Bog for unge Piger — —.“

Historie og Biografier.

Blom, G. P. Norges Statsforandring i 1814. Med Portræt og Aktstykker. 21 Ark st. 8vo. 2 Kr.

Vestlandsposten: „Dette ypperlige verk behandler vor statsforfatning fra 1807 til 14de oktober 1814 på en fortræffelig måde og med en kyndighed, som kun den kan, der har deltaget i forhandlingerne.“

Delitsch, F., Dr. Haandværker-Liv paa Christi Tid. Et Bidrag til den nytestamentlige Tids Historie. Med Forord af Dr. A. Chr. Bang. Kr. 0,80; ib. 1,60.

Af Dr. Bangs Forord hidsættes: „Maatte da dette paa rige Kildestudier byggede aandfulde Skrift, der i saa Henseender spreder Lys over den nytestamentlige Tid, finde mange Læsere inden vort Folk!“

Flood, Johs. Billeder fra Missionen. I. Central-Afrika. Med 16 Billeder. Heftet 1 Kr.; indb. Kr. 1,30; i Origb. Kr. 1,80. Indhold: Slavehandelen. Zanzibar. Negrenes Religion. Præsteskabet. Menneskeofringer. Kvindens Stilling. En afrikansk Fyrste. Afrikanske Palawer. Nigermissionen.

Flood, Johs. Billeder fra Missionen blandt Hedningerne. II. Japan. Med flere Billeder. Kr. 1,75; indb. Kr. 2,10 og Kr. 2,60. Indhold: Japans natur-

lige Beskaffenhed og Byer. — Offentligt Liv. — Bylivet. — Japans Befolkning. — Forhold til andre Folk. — Reformere. — Religion. — Missionsvirksomhed. — Omvæltninger og Forfølgelser. — En Minister. — Kristendommens Seir. — Kornelius. — Om den første Prædiken i Japan. — Bibelen i Japan. — Mikadoen. — Prest Stevensens Beretning. — Vækkelse i Japan. — Kirketugt. — Missionsarbeidet i Japan 1881. — Nisima. — Modstand og dog Fremgang. — Et Brev. — En japanesisk Students Daab i Cambridge. — Hatakejama. — Okuno. — Beretning om Amerikanernes Missionsarbeide. — Missionsarbeidets nuværende Stilling 1886.

Hensigten med disse Skildringer fra Missionsmarken er at give et kort Overblik over Hedningernes store Nød og de Kampe, Missionen som Følge heraf har at udstaa, førend Korsets Evangelium bliver kjendt. Missionsgarnet sættes alt mere og mere ud paa Folkedybet, men der er dog store Strækninger i alle udeneuropæiske Verdensdele, hvor Hedenskabets Mørke med alle dets Afskyeligheder ruger tungt. Derom skal disse Beretninger vidne og paakalde alle Kristnes Iver og Deltagelse for Missionsgjerningen.

Luth. Kirketid.: „Vi maa være Forf. taknemmelig for den Flid og Interesse, hvormed han stadig paany fremhenter Missionslæsning til vore Menigheder af det rige Stof, som hans mangeaarige Syslen med denne Sag har gjort ham alt mere og mere hjemme i.“

Færden, M. J. Johan Fredrik Oberlin. Et Livsbillede fra Tiden omkring den franske Revolution. Med Oberlins Portræt og 3 Billeder. Kr. 1,50; indb. Kr. 2,40.

Menneskevennen: „Forfatteren giver et fyldigt og levende Billede af denne merkelige, originale Mand, der med sit Liv og Arbeide har indskrevet sit Navn i Kirkens Historie.“

Gislesen, Henriette, Bispinde. Breve. I Udvalg ved Bolette Gjør. Med anbefalende Forord af Pastor Gustav Jensen. Forf.s Portræt i Fotolithografi. Kr. 2,80; indb. Kr. 3,50; i Origb. 4 Kr.

Af Pastor Jensens Forord hidsættes:

„Bispinde Gislesens Breve, som de her foreligger i skjønnsomt Udvalg, vil visselig i vide Kredse blive modtagne med Glæde og Deltagelse. De har kirkehistorisk Interesse som et tro Speilbillede af en betydningsfuld, aandelig bevæget Tid, i hvis Strømninger Brevskriverinden var med som faa, og af hvis fremragende Personligheder hun var. Og de har personlig Interesse som Udtalelser af en

fin og ædel kvindelig Aand. Men fremfor alt giver de os et dybt Indblik i et ægte Kristenhjerte, med dets Sorg og Glæde, dets Kjærlighed og enfoldige Visdom. Der er Perler iblandt, som Brevet om Skovvandringen og Ekornet, eller Brevet fra Lilleaker i Koleratiden. Og som Helhed synes Samlingen mig at være et skjønt Minde om Bispinde Gislesen og en værdifuld Gave til den nuværende Kirketid.“

Josefus, F. Jødernes Krig med Romerne. Efter A. Reiersens Oversættelse gennemseet og paany udgivet af J. Belsheim. 30 Ark st. 8vo. 3 Kr.; indb. 4 Kr.

Hjemmet: „I dette Værk beskrives denne Krig udførligt og levende af et Øienvidne, og vi antager derfor, at den i høi Grad vil interessere enhver. — Prisen er ualmindelig lav.“

Vestlandsposten: „— Vi tør trøstigt raade enhver, der har Leilighed til at afse 2—3 Kr. til nyttig og god Læsning, at anskaffe sig dette Bogværk.“

Larsen, N. A. Fra Aaret 1814. Bidrag til den norske Marines Historie. 8 Ark st. 8vo. Kr. 1,80; ibd. 3 Kr.

Skilling-Magasin: „— — giver en detaljeret Udsigt over den norske Marine og dens Virksomhed i dette betydningsfulde Aar; man faar her fuldstændig Oplysning om Marinens Tilstand, Fortegnelse over Officererne, Indberetning om Togterne og om Operationerne ved de forskjellige Stationer. Bogen er prydet med et smukt Træsnit, der fremstiller en Scene fra Krigen og over denne Kristian Fredriks norske Flag.“

Lassen, H. Henrik Wergeland og hans Samtid. 2den Udgave. 5 Kr.; i Origb. 6 Kr.

Indhold: Barndomsaar og første Indtryk. — Ungdom og Galskab. — „Skabelsen, Mennesket og Messias“. — Politiske Ideer. — Norskhedsperioden. — Dæmringsfejdens Ophav. — Wergeland og Welhaven. — Studenterforbundet „Vidar“. — „Norges Dæmring“. — Henrik Wergeland og „Folket“, „Statsborgeren“ og „Den Konstitutionelle“. — Campbellerfejden. — Siful Sifadda. — Afsluttende Udsigt over Wergelands Digterliv. — Husligt Liv. — Karl Johan. — Sidste Dage. — Aktstykker. 1866.

Mexicos Erobring. Efter Prescott o. a. hist. Kilder. Med 7 Illustr. og 1 Kart. Indb. Kr. 1,40.

Mortensen, A. Fra mit Besøg blandt Mormonerne. Med 27 Illustrationer. (Under Pressen). Subskriptionspris 3 Kr.; indb. Kr. 3,50 og 4 Kr.

Indhold: I. Mormonismens Oprindelse. — Det trækker op til Storm. — Farten øger paa Glidebanen. — Stormen bryder løs. — Straffen kommer. — Brigham Young som Profetens Efterfølger. — Over Prærien til Saltsødalen. — II. Mormonlæren. — Forskjellige Beviser mod Mormons Bog. — Mormons Bogs egentlige Oprindelse. — Mormons Bogs

Indhold. — Mormonernes Lære. — Mormonernes „Saliggjorelsens Orden“. — Daab for de døde. — Polygamiet. — De himmelske Forøgelseslove. — Det hellige Præstedømme. — Det tusindaarige Rige, det store Frafald, Skjøgen osv. — Blodsforsoningen. — III. Tilstanden i Utah. — Utah Territorium og Saltsøstaden. — Saltsøstaden. — I Tabernaklet. — Tempelstedet. — Endowmentshuset eller Begavelseshuset og dets Hemmeligheder. — Sorgens Billeder. — Hundeliv. — Morderenglene som Kirkens lydige Tjenere. — Mount Meadows Myrderierne. — IV. Mormonkirkens verdslige Forhold. — Mormonkirkens Missionsvirksomhed. — Spar Ukrudet, og det gror raskt. — Lidt om Brigham Young. — Mormonkirkens Tiendesystem — Enoks Ordenen. — Kirken som et Handelsfirma. — Haandkjerrebefordringen. — Blind Lydighed. — Stillingen overfor den verdslige Regjering. — Mormonmissionæren. — Missionen i Danmark og Norge. — Mormonmissionærens Fremgangsmaade. — De kristne Kirkers Arbeide. — Slutning.

Müller, H. J. Fremstilling af Søkrigshistoriens vigtigste Begivenheder. 31 Ark st. 8vo. 4 Kr.

Nissen, R. Tønder. Sex kirkehistoriske Foredrag. 14 Ark 8vo. Kr. 0,80; indb. Kr. 1,50.

Luthersk Kirketid.: „Ved at give en af selve Kilderne øst og derfor mere detaljeret Fremstilling af enkelte af Kirkens mest fremragende Personligheder, har Forf. paa en levende Maade meddelt Hovedtrækkene af Christkirkens rige Udvikling i de første Aarhundreder.“

Perus Erobring. Efter Prescott o. a. hist. Kilder. Med 9 Illust. og 1 Kart. Indb. Kr. 1,20.

Bergens Adr.: „Uagtet det righoldige Stof, der som bekjendt af Amerikaneren Prescott er benyttet til at skabe historiske Mesterværker i sit Slags, her er sammentrængt til et Par hundrede Sider, er dog Fremstillingsmaaden saadan, at Interessen neppe et Øieblik slappes under Læsningen.“

Poulsen, V. Fortællinger af Norges Historie. Med talrige Illustrationer og et Kart over gamle Norge. Første Bind: Fra de ældste Tider til Sigurd Jorsalafarers Død. Folke-Udgave: Kr. 3,15; i Velskb. 3,90; i Origb. Kr. 4,25. Pragtudgave: 5 Kr.; i Origb. Kr. 6,25. Andet Bind: Fra Magnus den Blinde til Kalmarunionen. Folke-Udgave; Kr. 2,85; i Velskb. Kr. 3,60; i Origb. Kr. 3,95. Værket udkommer i 20 à 24 Hefter paa 5 Ark til den særdeles billige Pris af 50 Øre pr. Hefte.

Budstikken: „Forfatteren eier i fremtrædende Grad den Evne at kunne samle det væsentlige, fremstille det i

levende og malende Billeder, iklædte et paa samme Tid korrekt og letflydende — populært og behageligt Sprog.“

Hjemmet: „Baade ved sit Indhold, Fremstilling, Billeder og Udstyr fremtræder dette Værk som en Folkebog, der fortjener at støttes af en talrig Subskription.“

Gjengangeren: „— en Bog, hvert eneste Hjem burde eie.“

Trondhjems Add.: „De Forventninger, hvormed dette Værk imødesaaes, synes efter de foreliggende Hefter tilfulde at fyldestgøres. Det historiske Stof er lagt tilrette med særdeles Dygtighed og vidner om Forfatterens store Kundskabsfylde paa dette Omraade. Vi gjentager derfor vor anbefaling og haaber, at dette virkelig fortjenstfulde Værk maa vinde den Paaskjønnelse, det fortjener.“

Poulsen, V. Fra Reformationstiden. Kirkehistoriske Livsbilleder fra forskjellige Lande. Med 4 Portrætter. 32¹/₂ Ark 8vo. Udgaar i 7 Hefter à 50 Øre pr. Hefte; komplet Kr. 3,50; indb. Kr. 4,30 og Kr. 4,50.

Bergens Tidende: „Jeg ved næsten ikke den Bog, som i en saa rolig, sagteglidende Form giver et saa fuldt og kraftigt Indtryk af en stormende bevæget Tidsalder og dens Liv. Man maa uvilkaarlig føle, at der ligger et Personlighedens Vidnesbyrd bag Fortællingens Strøm. — Forf.s eiedommelige Dygtighed fremtræder dernæst i den Lethed, hvormed alle de enkelte Livsbilleders brudte Straaler samles som i en Lindse til et helt gjenemsigtigt Billede af Tiden. —“

Prytz, A. F. W. J. Livsbilleder fra Kristi Kirkes Historie. 26 Ark st. 8vo. Med 4 Portrætter. 3 Kr.; i Velskbd. Kr. 3,80; i Shirting 4 Kr.; m. Guldsnit 5 Kr.

Almuevennen: „Bogen maa utvivlsomt regnes blandt vore lærerigeste og bedste kirkehistoriske Folkeskrifter, og den kan derfor ikke noksom anbefales enhver. Prisen er meget lav.“

Reformatorer, den lutherske Kirkes, og nogle af deres Medarbejdere. Med 9 lith. Portrætter: Kr. 4,50; indb. Kr. 5,50. Uden Portrætter: Kr. 2,50; indb. Kr. 3,40.

Indhold: Johs. Huss. — M. Luther. — F. Melancton. — F. Myconius. — J. Bugenhagen. — G. Spalatin. — Just Jonas. — C. Creuziger. — L. Spengler.

Schweigaards, Anton Martin, Barndom og Ungdom. 1808—1835. Ved L. M. B. Aubert. Med Portræt og Facsimiler. 5 Kr.; i Shirting Kr. 6,25.

Hamar Stiftstid.: „Schweigaards mange Venner, Beundrere og Elever Landet rundt kan ikke ønske sig et bedre Minde om den store afdøde end denne Bog, der navnlig i de mange Breve, den indeholder, giver os et ypperligt, elskværdigt Billede af den unge Schweigaard. Men Brevene er ikke det eneste. Professor Aubert har forudskikket en biografisk Indledning, der leverer en med Varme og Kjærlighed skrevet Skildring af Schweigaard lige til

hans Udnævnelse til Lektor. Professor Monrad har fortalt om Schweigaards Lærer, den navnkundige Skolemand Rektor Ørn, Justitssekretær Lous har leveret Erindringer om Schweigaards Ungdom, og forskjellige andre Schweigaardiana meddeles ogsaa i den interessante Bog, som vi paa det varmeste anbefaler vore Læsere.“

Stille Timer. Livsbilleder af bekjendte Mænd og Kvinder samt Fortællinger m. m. Med Dr. P. Fjellsteds Portræt. Med anbefalende Forord af Sogneprest Johs. Flood. Kr. 1,75; indb. Kr. 2,25.

Tidemand, Nicolaj, Oberst. Optegnelser om sit Liv og sin Samtid i Norge og Danmark 1766—1828. Med Portræt. Ved C. J. Anker. Kr. 3,20; indb. Kr. 4,40.

Vig, Ole. Norges Historie indtil Harald Haarfager, tilligemed en udførlig Fremstilling af Nordmændenes gamle Kulturforhold. Indb. Kr. 1,60.

Wergeland, H. Breve. Udg. ved H. Lassen. 1 Kr.; i Origb. Kr. 1,80.

Indhold: Fra „Stella“-Perioden. — Fra 1828—1843. Fra Sygeleiet.

Reisebeskrivelser.

Andersen, M. Sjøgten Oceans Reise paa Alanterhavet Sommeren 1886 samt nogle Ord om Skibsbaades Udstyr. Med 2 Portræter og 10 andre Illustrationer. Kr. 1,50; indb. Kr. 1,80 og Kr. 2,20.

Norsk Sømandsblad: „— en liden Bog, som vi varmt vil anbefale alle vore Søfolk i Almindelighed og alle vore Baadseilere i Særdeleshed. — — — Bogen er helt igjennem saa interessant skrevet og ofte saa spændende, at ingen vil angre paa at købe den.“

Bock, Carl. Hoved-jægerne paa Borneo. Beretning om en reise opover Mahakkam og nedover Barito samt reiseskildringer fra Sumatra. Med forf.'s biografi og portræt, 8 tontrykte og 12 andre billeder samt 1 kart. Pragt-udgave: 6 kr.; i originalbind 8 kr.; Folkeudgave: 4 kr.; i velskbind kr. 4,80; i origb. 6 kr.

Aftenposten: „Dette verk slutter sig værdigt til den række interessante reiseverker som i de senere aar ere udkomne paa den Mallingske boghandels forlag. Interessen forøges denne gang ved, at de skildrede reiser hører til de yderst faa bidrag, vort land har kunnet yde til de store opdagelsesreiser. Stoffets egen interesse og forfatterens livlige og underholdende fremstilling har her forenet sig

om at skabe et verk, som visselig med glæde vil modtages af vort publikum, og som man maa være forlæggeren taknemmelig for at have indført i vor literatur.“

Bock, Carl. Templer og elefanter eller beretning om en undersøgelsesreise gennem Siam og Lao. Pragt-Udgave: Med Kongen af Siams Portræt i Staalstik, Forf.'s lithogr. Portræt, 3 Pl. i Farvetryk og Guld samt 50 xylogr. Illustr. og et Kart. 9 Kr.; i Origb. 11 Kr. Folke-Udgave: Med Forf.'s Portræt, 1 Pl. i Farvetryk og Guld samt 50 Illustr. og et Kart. 6 Kr.; indb. Kr. 6,50, Kr. 7,20 og i Origb. 8 Kr.

Skilling-Magazin: „Vor berømte Landsmand C. Bock, der ifjor introducerede sig hos vort Publikum med en Beretning om sine mærkelige Reiser paa Borneo og Sumatra, fremtræder her med et Værk, der paa en værdig Maade slutter sig til hans foregaaende. — — — Alt, hvad der er mærkeligt i Landets Natur eller Frembringelser, i Folkets Liv, Sæder, Skikke, Religion, Kunst osv., alt skildrer han friskt og levende, og da han er en flink Tegner, har han kunnet ledsage sine Skildringer med en Række Illustrationer, hvorved dette „Templernes og Elefanternes Land“ træder endnu mere tydeligt og levende frem for Læseren.“

Christopher Columbus. Efter de nyeste Kilder. Med Portræt, 14 Illustr. og 1 Kart. Indb. Kr. 1,30.

Cooks Reiser i Sydhavet. Efter de nyeste Kilder. Med Portræt og 21 Illustr. Indb. Kr. 1,30.

Moss Avis: „Den Mallingske Boghandel har indlagt sig og indlægger sig fremdeles megen Fortjeneste ved de Rækker af almennyttige Forlagsskrifter, der udgaar efter dens Initiativ — —. Hvad vi idag særlig vil henlede Opmærksomheden paa, er de billige Reisebeskrivelser, hvoraf de to ovenfor nævnte netop er udkomne. — De er særdeles billige og i Forhold til Prisen smukt udstyrede med flere Billeder og Karter.“

Dahl, Jonas. Paa hellig Grund. Kirkelige Reiseskisser og Indtryk. 15 Ark 8vo. Kr. 2,50; indb. Kr. 3,50.

Luthersk Ugeskrift: „— — Bogen er i Ordets bedste Mening underholdende. Den er saa livligt skrevet, at vi have seet Børn i Konfirmationsalderen læse den med stor Glæde; men den er tillige saa stemningsrig og sand, at ogsaa alvorlige Mænd ville finde sig vel ved at lade dens Billeder gaa forbi Sjelen, naar de ere trætte af Dagens Møje.“

Koren, W. F. Reiseindtryk og Skildringer fra det hellige Land. Med 12 Illustr. og 1 Kart. 1 Kr.; i Papb. 1,30; i Velskb. Kr. 1,60; i Originalb. 2 Kr.

Dagen: „Det er ligesom et Stykke Bibelhistorie, for-

talt i et overordentligt smukt og rent Sprog, som her op-
rulles for os.“

Munch, J. St. Minder fra en Jerusalemsfærd.
Med 14 Illustrationer og et Kart over Jerusalem.
Kr. 1,50; i Papb. Kr. 1,80 og i Shirting Kr. 2,50.

Fædrelandet: „Vi giver derfor Bogen vor bedste An-
befaling og bringer den varmhjertede Forfatter en Tak, for
hvad han i den har fortalt om det Land, som Gud gav
Israels Børn i Eie, og hvor han selv vandrede omkring i sin
Fornedrelse. Bogens Udstyr er smukt og Kartet over Je-
rusalem særdeles greit og anskueligt.“

Nordenskiöld, A. E. Vegas Reise omkring Asia
og Europa tilligemed et historisk Tilbageblik paa tid-
ligere Reiser langs Nordkysten af den gamle Verden.
Med 250 Illustr. 10 Karter, samt 4 Portræter i Staal-
stik. I—II Bind. 16 Kr.; indb. i Origb. 20,50; (Ud-
kommer ved ny Subskription i 16 Hefter à 1 Kr.)

Menneskevennen: „Dette Verk er i alle Henseender et
Arbeide, der er den store Opdager værdigt. Rigt illustre-
ret fører det Læseren ved en oplysende, høist interessant
Text i et let og behageligt Sprog gjennem disse arktiske
Egne, som ved de sidste Aars Opdagelser er blevne i saa
høi Grad interessante for hele den civiliserede Verden,
men mest for os Nordboere.“

Rundt Norge fra Tistedalen til Jakobselven. 60
Træsnit efter Tegninger af Ludv. Skramstad o. fl. Med
Text af Dr. Yngvar Nielsen. I Papb. 6 Kr.; i Origb. 8 Kr.

Stanley, Henry M. Gjennem det mørke Fastland,
eller Nilens Kilder, rundt Æquatorial-Afrikas store Ind-
søer, nedad Livingstonefloden til Atlanterhavet. Med 144
Illust., flere Karter og Portræter. I—II Bind. Pragt-Ud-
gave: 16 Kr.; i Origb. 20 Kr.; Folke-Udgave: Kr. 10,50;
indb. 13 Kr.; i Origb. 14,50. (Ny Subskr. i 16 Hefter.)

Hjemmet: „Naar man har læst denne Bog, ved man
ikke, hvad man mest skal beundre, enten Stanleys Helte-
mod og Ihærdighed, eller hans Gave som Forfatter til at
fremstille sine mange Reiseeventyr og de fortryllende Egne han
har besøgt, paa en smuk, fængslende og tiltalende Maade.
Prisen er meget billig, uagtet Udstyret fyldestgjør alle For-
dringer til en smagfuld Folkeudgave.“

Jordens Opdagelseshistorie. Af Jules Verne.
Aut. Udg. for Norge og Danmark, ved B. Geelmuyden.
I. De store Reisere og de store Reisendes Historie
fra de ældste Tider indtil Udgangen af det 17de

Aarhundrede. Med Portræt, 107 Illustr. og Karter. 32³/₄ Ark st. 8vo. 8 Kr.; indb. i Origb. 10 Kr.

II. Det attende Aarh. store Sømænd. Med 118 Illustr. og Karter. 31³/₄ Ark st. 8vo. 8 Kr.; indb. 10 Kr.

III. Det nittende Aarh. Reisende i Aarh.s første Halvdel. Med 108 Illustr. og Karter. 7 Kr.; indb. 9 Kr.

Samtlige 3 Bind kan ogsaa erholdes heftevis i 23 ugentlige eller maanedlige Hefter à 1 Kr. pr. Hefte.

Folkebladet: „Medens Almenheden før kun har kjendt enkelte berømte Opdagere og deres Reiser, saa faar man i denne Bog alle store Reisende og deres Reiser fra de ældste Tider indtil Begyndelsen af dette Aarhundrede beskrevet ualmindelig fængslende og tiltalende af en af Nutidens aandrigeste og mest bekjendte Forfattere. Værket er desuden forsynet med mange Portræter samt talrige Landskabs- og Folkelivsbilleder, der er særdeles smukke og bidrager i høj Grad i Forening med den værdifulde og paalidelige Text til at føre Interessen for dette fortræffelige Værk.“

Vogt, V. Det hellige Land. 100¹/₂ Ark 4to. Med 96 Illustr. og 6 Karter. Neds. Pris 8 Kr.; i Origb. 12 Kr.

Landøkonomiske Skrifter.

Norges Landbrug i dette Aarhundrede. Et Tidsbillede af J. Smitt, Landbrugsdirektør. (Med et Billede af Aas Landbrugsskole.) Kr. 3,40; indb. Kr. 3,75 og 4 Kr.

Menneskevennen: „Gjennem en nøgtern og klar, om end sammentrængt Fremstilling 1) af vore Forfædres Landbrug lige ind i Sagatiden, 2) af dets Stilling i Begyndelsen af dette Aarhundrede, 3) af dets senere Udvikling, — ledsaget af en Mængde Tabeller, gi'r den kyndige Forfatter os et anskueligt Billede af „Norges vigtigste Næringsvei“ i de forskjellige Tidsrum. Bogen er et Stykke Norgeshistorie eller rettere, et særdeles vigtigt Bidrag til den norske Kulturhistorie, og jeg vil paa det bedste anbefale den ikke blot til Landmænd, men til enhver, der har Hjerter for Fædrelandets Ve og Vel. Af særlig Interesse er Stykkerne om „Agerbruget“ og om „Grundeierdommens Deling“.“

Jordbruget. En Bog for unge, norske Landmænd. Af F. G. Norström, Landbrugsinstitutbestyrer. 2den forb. Udgave. Med 36 Træsnit. 5 Kr.; indb. Kr. 5,50.

Indhold: Indledning. — 1. Jordbrugets Hjelpevidenskaber. — 2. Jordsmonnet. — 3. Væxterne og Vegetationen. — 4. Jordsmonnets Dyrkning. — 5. Bearbejdning af Jorden.

— 6. Gjødsling. — 7. Plantevexling. — 8. Plantekultur. — 9. Kornplanterne. — 10. Bælgrugter m. fl. — 11 og 12 Foderplanterne. — 13. Rodfrugter. — 14. Fabrikplanter.

Praktisk Havebog. Af C. P. Christensen og Th. Tøgersen. Med 80 i Texten trykte Tegninger. I. Om Kjøkkenhaven, dens Anlæg og Stel: 50 Øre; indb. 70 Øre. II. Om Blomsterhaven samt om Potteplanter: 80 Øre; indb. 1 Kr. III. Frugthaven, samt Trær og Buske: 90 Øre; indb. Kr. 1,10. Alle 3 Dele (tilsammen 17 Ark 8vo) i et Bind indb. Kr. 2,60.

Vestlandsposten: „Dyrkning af forskellige slags havevexter har i de senere år taget et glædeligt opsving blandt os, og der er ingen tvivl om, at meget af de grønsager, som endnu indføres, kunde dyrkes på vore egne marker, og de som dyrkes, står på mange steder meget tilbage for hvad de kunde være. Man må derfor være enhver taknemmelig, som i tale eller skrift søger at bringe oplysning og kundskab om sådanne nyttige ting, i hvilket nævnte skrift vil blive en værdifuld hjælper. — — Enhver, som har en have — stor eller liden — vil i dette værk finde en grundig vejledning i alt til havestellet henhørende. — Saavidt os bekendt, er det den bedste havebog, som fortiden er at erholde i boghandelen, hvorfor vi paa det bedste kan anbefale den til enhver.“

Beregning af Foderblandinger for Heste, Hornkvæg, Faar og Svin. Af Dr. Emil Pott. Oversat og forsynet med Tillæg af J. Smitt. Kr. 1,10; ib. Kr. 1,35.

Om Faarestel paa mindre Gaarde i Indlandsbygderne. Af C. Schmidt, Amdsdyrlæge. Med 8 Tegninger. 55 Øre; i Papbind 70 Øre; i Velskbind 80 Øre.

Landbrugsdirektør J. Smitt, der har ledsaget Skriftet med et anbefalende Forord, siger bl. A.: „Det er lykkes Forf., trods det indskrænkede Rum, at give en grei, god og letfattelig Fremstilling af de til Emnet hørende vigtigste Grundsætninger. Det er min Forvisning, at enhver Landmand, som i sit Faarestel vil lytte til de Vink og Raad, Forfatteren fremsætter, vil derved finde sig vel tjent; og en Flok trivelige Dyr, ved hvis Stel der vindes en rimelig Indtægt, skal blive Lønningen for hans Omhu.“

Anvisning til Hestens Behandling for mindre Gaardbrugere. Af V. Prosch. Gjennemseet og for norske Forhold tillempet af Th. Koller. Med Forord af Landbrugsdirektør J. Smitt. 50 Øre.

Dagbladet: „Det var en god Gjerning at lade dette lille Skrift om Hesten udgaa — —. Nærværende Bog ud-

mærker sig ved at være kortfattet, grei og praktisk; det er just slig en Bog for den mindre Gaardbruger bør være.“

Anvisning til Fabrikation af Drænrør. Af F. A. Dahl. Med 3 Tegn. og 2 xylogr. Pl. 60 Øre. — *Om Plantning af Pil*, tjenlig til Tøndebaand, Kurvmagerarbeide og levende Hegn. Af F. A. Dahl. 30 Øre. — *Vandhusgjødselens Tilgodegjørelse*. Af F. A. Dahl. 30 Øre. — *Om Midlerne* til at forbedre Norges *Laxe-* og *Ferskvandsfiskerier*. Af H. Rasch. 1 Kr. — *Veiledning i Farvekunsten*. 5te Oplag. 60 Øre.

Lærebog i Landmaaling for høiere Folkeskoler og til Selvundervisning. Af O. K. Augdahl, Ingeniør. Anbefalet af Skoledirektør J. A. Bonnevie. Med 82 Fig. og et Kart. Kr. 1,40; indb. Kr. 1,70 og 2 Kr.

Forf. fremstiller de almindelige Landmaalingsredskabers Brug, veileder til Optagelse af Kart. Endvidere behandles Fladeberegning, samt Jordstykkers Deling m. v. og tilsidst hvorledes Kartet tegnes.

Den norske Husven. 3 Bind. Af O. Th. Øde. Indeholder Fortællinger, tekniske og populær-naturvidenskabelige Meddelelser m. m. Kr. 1,20 pr. Bind.

Husflids-Bibliothek. Af O. Th. Øde, Husflidslærer. Af Rækken er udkommet: No. 1. Husflid og Industri, 25 Øre. — No. 2. Træskjærerkunsten. Med 30 Træsnit, 50 Øre. — No. 3. Om Blikarbeide, Metalarbeide, forskjellige Slags Lodning m. v. Med 35 Fig. 60 Øre.

Hjemmet: „Disse værdifulde Bidrag til Husflidens Fremme fortjener den største Opmærksomhed. Denne Industriegren, der er af saa stor Betydning i andre Lande, har desværre altfor længe været upaaagtet i vort Land, og vi staar derfor i Taknemlighedsgjæld til de Mænd, som har bragt denne vigtige Sag paa Bane.“

Den norske Kokkepige, eller almindelig Husholdningsbog, indeholdende Anvisning til Baging, Brygning, Slagtning og Madlavning. 5te Oplag. 40 Øre.

Husholdningsbog for tarvelige Familier i By og Bygd. Af Hanna Winsnæs. Femte gennemseede Udg. Med Forf.s Portræt. Indb. Kr. 1,20; i Origb. 2 Kr.

Husholdningsbog for Land og By. Af Fru Marie Blom. Med Forord af Th. Koller, Direktør. Bogen vil udkomme i ca. 5 Hefter til en Pris af 50 Øre pr. Hefte.

Indhold: Kjøkkenet, dets Betydning og Virksomhed. Aandedræts- og bloddannende Midler. Kogning, Ild og Brændsel. Vandet. Nyttige Vink for Spisekammer, Kjælder og Madbod. Slagtning. Nedsaltning af Kjød og Fisk. Madlavning. Bagning og Stegning. Syltning. Saft, Vin og Likører. Hermetisk Nedlægning. Tørrede Grøntsager m. m. Spisesedler o. s. v.

Vestlandsposten: „Der er ingen tvivl om, at denne bog er den mest praktiske (og paa samme tid anviser den største sparsomhed) af de husholdningsbøger, som hidtil hos os er udgivet.“

Sparebog for Hvermand. En lærerig liden Bog om Sparsommelighed og hvad dermed staar i Forbindelse. Af Karl Schmidt. Kr. 1,30; i Papb. Kr. 1,55.

Vestlandsposten: „Det er ikke ofte at en bog udgives, som omfatter almenheden saaledes som denne gjør, og vi har vanskelig for at kunne anbefale den saaledes, som den fortjener. Vi kan kun sige, at den burde findes i ethvert hjem og læses baade af rig og fattig; thi der er et passende ord til nogen hver. Kjøb bogen, læs den og indret dig efter dens anvisning, og du vil se frugterne deraf.“

Kortfattet Veiledning i den første Hjelp ved Ulykkestilfælder. Efter Prof. Dr. F. Esmarchs Samaritan-Katekismus ved Dr. Spolert. Med 22 Illustrationer. Andet Oplag. 20 Øre; indb. 30 Øre; i Shirtingsb. 50 Øre.

Akershus Amtstid.: „Denne lille Bog burde utvivlsomt findes i hvert eneste Hus og være ligesaa almindelig som Almanaken.“

Morgenbladet: „— — Derfor maa en liden Bog som denne, der ved sin Prisbillighed kan blive hver Mands Eiendom, være nyttig i samme Grad som den er kort, grei og praktisk.“

Verdens Gang: „Denne Bog fortjener at findes i hvert Hus. I de allerfleste Ulykkestilfælde vil man af denne Bog øieblikkelig faa vide, hvad der baade bør gjøres og ikke gjøres, før Lægen kommer. De udmærkede Illustrationer er ogsaa i høj Grad oplysende ved Behandlingen af de enkelte Tilfælder. For at man altid skal vide at finde den, er den meget praktisk ved en Hjempe indrettet til at hænge paa Væggen.“

Juridiske Skrifter.

Almindelig norsk Lovsamling 1660—1885. Udgivet af Otto Mejlænder. 2den gennemseede Udgave. I—II Bind med Register 25 Kr.; indb. 26 Kr.; i elegant Bind Kr. 28,25. Udkommer ved ny Subskription i 25 Hefter à 1 Kr.

Hjemmet: „Allerede i sin første Skikkelse vandt denne Lovsamling udelte Bifald ved sit skjønnsomme Udvalg og praktiske Anordning. Foreliggende anden Udgave er helt gennem korrigeret, forøget og forbedret. Den indeholder de vigtigste og i det praktiske Liv mest anvendte Forordninger og Reskripter — derunder ogsaa indbefattet Kristian den Femtes norske Lovbog i Uddrag — endvidere Resolutioner og alle nugældende Storthingslove, forsaavidt de ikke er af en altfor speciel Beskaffenhed. Samlingen vil komme til at omfatte alt, hvad Enhver, der ikke netop er juridisk Fagmand, i Almindelighed har Interesse af at kjende af Landets Lovgivning, og den vil danne et fuldstændigt tilstrækkeligt Lovapparat for Medlemmer af de kommunale Repræsentationer, for Overformyndere og alle Ombuds- og Bestillingsmænd. Det hele vil blive forsynet med veiledende Henvisninger og Notater samt Register. Vi tror derfor trygt at kunne anbefale denne Lovsamling paa det Bedste.“

Christian den Femtes norske Lov af 15 April 1687. Udg. af Otto Mejlænder. 4 Kr.; indb. Kr. 4,50.

Den norske Straffelov. Lov angaaende Forbrydelser af 20 August 1842 tilligemed senere Forandringer. Med Henvisninger af G. Getz. Kr. 1,30; ib. Kr. 1,60.

Samling af Love, emanerede paa hvert af de ordentlige Storting fra og med 1865. Sælges enkeltvis. Pris 25 Øre til Kr. 1,25 efter Hefternes Størrelse. (Udkommer efter Slutningen af hvert Storting).

Formularbog, indeholdende Regler og Formularer for de forskjellige Kontrakter, Dokumenter, Ansøgninger m. v. Af H. O. Rolfsen. Femte omarbejdede og forøgede Udgave ved And. Færden. Udkommer i 8 à 10 Hefter à 50 Øre pr. Hefte.

Haandbog i norsk Haandværksret. Af P. Hansen. 1 Kr.; indb. 1,30 og Kr. 1,60.

Om Husbondes og Tjenestetyendes gjensidige Pligter og Rettigheder efter den norske Lovgivning. Af C. A. Barth. 2det Oplag. 80 Øre indb.

Om Tjenesteforhold. En Bog for Husmødre og Tjenestepiger i By og paa Landet. 25 Øre.

Verdens Gang: „— i den er samlet til Brug for Husmødre og Tjenestepiger i By og paa Land alle de Regler og Bestemmelser, som de i sit indbyrdes Forhold har Brug for, — især hvis der kommer Kurrer paa Traaden.“

Den norske Søret. Af Fr. Hallager. 3die gennemseede Udg. ved F. Hagerup. 5 Kr.; indb. Kr. 5,40.

Undervisningsvæsen.

Guldbrandsen, A. Forslag til Undervisningsplan med praktisk-methodiske Vink for den lavere Almue-skole paa Landet. 3 Ark 8vo. 40 Øre.

Indhold: Indledende Bemærkninger og Forudsætninger. — Maalet ved Udskrivning af Skolen. — Praktisk-methodiske Vink for denne Læseplans Gennemførelse opgjennem hele Skolen. — Kristendomsfag. — Indenadlæsning. — Retskrivning. — Regning. — Skrivning. — Jordbeskrivelse. — Historie m. m. — Sang og Salmodikon. — Om Fællesundervisning. — Nogle Slutningsbemærkninger om de vigtigste Læremidler.

Jespersen, J. Den første Undervisning i Læsning og Skrivning efter Lyd- og Skrivelæsemethoden. 2det Oplag. Udg. med Bidrag af det Offentlige. Indb. 50 Øre.

Fædrelandsvennen: „Skoleinspektør Jespersen har i denne lille Bog fremsat en klar og grei Veiledning i Methoden, ledsaget af mange nyttige Vink for Læseundervisningen i det Hele, hvorfor Bogen anbefales Lærere, Lærerinder og andre, der befatte sig med Smaabørns første Læseundervisning. Hertil slutter sig samme Forfatters *ABC* eller Læsebog for de første Begyndere.“

Rodhe, C. B. Læreren som Opdrager. Aut. Oversættelse ved Pastor Harald Jørgensen. Med Titeltbillede. 1 Kr.; indb. Kr. 1,25.

Buskeruds Blad: „En ganske fortrinlig Bog, som først og fremst enhver Lærer og Lærerinde, men dernæst ogsaa enhver Fader og Moder bør købe og læse med Eftertanke.“

Rosing, Marie. Haandarbejde som Skolefag. Veiledning for Lærerinder. Med 124 Træsn. og 1 lithogr. Planche. Udg. med Bidrag af det Offentlige. 3 Kr. indb.

Parmann, G. Kr. Johs. Fortegnelse over Undervisningsmateriel for Almuskoler og høiere Læreanstalter. Med 80 Illustrationer i Træsnit. Kr. 1,50.

Budstikken: „Nærværende Arbeide er udgivet af Indehaveren af Firmaet P. T. Mallings Boghandel, Hr. Parmann, der har lagt for Dagen stor Skjønsmhed ved den systematiske Ordning af Stoffet og Udvalg af Illustrationer, som vil gjøre dette Arbeide til en uvurderlig Haandbog for Lærere og Skolekommissioner ved Anskaffelse af tidsmæssigt Undervisningsmateriel til sine Skoler.“

Børnebøger og Ungdomsskrifter.

Børnenes Frelser, eller Jesu Liv fattelig fremstillet for det barnlige Sind. Gjennemseet og ledsaget med et anbefalende Forord af Pastor Søren Pederson. Med Titelbillede. I Lommeformat. Indb. 1 Kr.; i Origb. 2 Kr. Samme Bog prydet med 36 smukke Illustrationer indb. 2 Kr.; i Origb. 3 Kr.

Aftenposten: „Det er en Bibelhistorie, der i let forstaaelige og velvalgte Ordslag taler til Barnehjertet, og derfor navnlig i Moderens Haand vil være af stor Nytte til allerede i den spæde Alder at indprente Barnet de evige Sandheder. Men ogsaa for ældre Børn vil den være skikket til opbyggelig og underholdende Læsning og vil give dem rig Anledning til alvorlig Eftertanke og Selvprøvelse.“

En liden Postille for Børn. Af Pastor H. Halting. Fjerde Oplag. I Lommeformat. Med Titelbillede. Solid indb. 1 Kr.; i Origb. Kr. 1,50 og Kr. 1,80.

Vestlandsposten: „Denne ypperlige lille Bog vilde jeg saa inderlig gjerne lægge et godt Ord ind for, — thi jeg ønskede dens Indgang om muligt i hvert eneste Hjem. I mangt et Hjem, hvor der kan være en stor Børneflokk, som vanskelig kan holde sig stille under Læsningen af en længere Text, vil denne Postille være udmærket ogsaa med Hensyn til sin Korthed. Jeg er forvissat om, at ikke een af dem, som er bleven bekjendt med Bogen, vil finde, at en Krone kunde være bedre anvendt.“

Doktorens Børn. En Fortælling af Margrethe. Med 2 Billeder og et anbefalende Forord af Skolebestyrer N. Nickelsen. Kr. 1,20; indb. Kr. 1,50 og 2 Kr.

Dagens Nyheder: „Flere af de smaa Kapitler er ligefrem Perler, saameget mere at glæde sig ved, som det ofte er særdeles vanskeligt at opdrive noget, der kan fængsle Barnets Sind paa en sund og sand Maade. At arbeide for Børnenes Literatur er et Felt, der vel ikke kan bringe megen ydre Ære eller Paaskjønnelse, men det er et velsignelsesrigt Foretagende, naar man ser hen til de Frugter, det kan bringe for Børnenes Udvikling og indre Liv.“

Af s. Forf. er udgivet. „Doktorens Pleiedatter“, en Fortælling. Med 4 Billeder. (Kr. 1,20; indb. Kr. 1,50 og 2 Kr.) „Eigil, som aldrig var ræd“. Med 6 Billeder. (1 Kr.; indb. Kr. 1,20 og Kr. 1,75).

Læsning for Børn. Efter Zacharias Topelius ved Nordahl Rolfsen. 1ste Samling. Med Forf.'s Portræt og 2 Billeder. Kr. 1,20; indb. Kr. 1,50; i Shirtingsbind 2 Kr. 2—3die Samling à 2 Kr.; 4de Samling: Kr. 1,70; indb. 2 Kr.; i Shirtingsb. Kr. 2,50.

Barnets første Abc. Farvetrykte Billeder og Vers til hvert Bogstav i Alfabetet samt Stave- og Læseøvelser. I farvetrykt stift Omslag. 80 Øre. — *Barnets Hjem.* Billed-Bog til Anskuelses-Undervisning ved G. K. Med 7 dobbeltsidige farvetrykte Billeder. I farvetr. Papbind Kr. 2,50. — *Fra Hjemmet og Legepladsen.* Morsom og lærerig Billedbog for Børn. Med 6 farvetrykte Billeder ved G. K. I farvetr. Papbind 2 Kr. — *Billeder til Anskuelses-Undervisning.* 12 farvetrykte Blade med Indskrift. I farvetr. Papbind Kr. 2,50. — *Billed-Atlas* til Naturhistorien. 24 farvetrykte Billedblade med paatrykte Navne. I farvetrykt Bind med Lærredsryg Kr. 2,50. — *Smaa Historier af Dyrelivet* i Billeder og Vers. Frit efter Karl Tienemann ved G. K. 16 Billeder med Tekst. I farvetrykt Bind Kr. 1,50. — *En liden Julebog* ved O. T. Olsen. Med 4 Billeder. 1 Kr.; indb. Kr. 1,20. — *Fortællinger for Børn.* Af Albrekt Segerstedt. 1—2 Samling 1 Kr.; indb. Kr. 1,20 for hver Samling. — *Gutten med 15 Mils-Støvlerne.* Eventyr-Geografi af Esben Askelad. Med 6 Billeder. 2det Oplag. Indb. Kr. 0,80. — *Orientaliske Eventyr,* fortalte af Carl Bock. Med 15 Illustr. Kr. 2,40; indb. Kr. 2,80 og Kr. 3,50. — *Kryb, saa gaar det.* En Fortælling for Børn. Af Augusta Hagerup. Kr. 0,50; indb. Kr. 1,20. — *Nyeste illustrerede Skoleatlas* af Johannes Holst. Med 24 Karter og 24 Illustrationer. Norsk Udgave. Pris 1 Krone.

Foruden Firmaets Forlagsskrifter anbefales et Udvalg af den nyere norske og danske Literatur, passende saavel til Festgaver som til Anskaffelse i Familier og til Folkelæsning. Bestillinger modtages paa alle i Boghandelen værende Skrifter. Solid og billig Indbinding besørgeres. Bøger til Beløb 4 à 5 Kr. kan sendes med Posten til ethvert Sted i Norge for 20 Øre; til Sverige og Danmark for 30 Øre.

P. T. Mallings Boghandel,
Kristiania.

yeogr. 2.

D 775

Sølvmedalje

Broncemedalje

London

Trondhjem

Sølvmedalje

P. T. Mallings Boghandel

Kristiania.

34 Kirkegaden, Kristiania, Kirkegaden 34

anbefaler til Familielæsning, Festgaver og privat Brug saavel som til Almubogsamlinger, Børnebibliotheker, Læseselskaber og lignende Samfund samt til Skolebrug: Bøger og Billedværker saavel af eget som andres Forlag, endvidere landøkonomiske og naturvidenskabelige Skrifter, juridiske og tekniske Værker m. m., fremdeles Karter, Glober, metriske Apparater, Mineral- og andre Naturaliesamlinger, Skolepulte efter Kirke-departementets Norm og Tegning, Kathedre og Vægtavler, prisbelønnede og af Musikautoriteter anbefalede Orgel-Harmoniums for Skoler, Kirker og Kapeller samt til Brug i Hjemmet, — alt til billige, faste Priser.

Solid og billig Indbinding besørages. Kataloger og Overslag for Bibliotheker og Skoler sendes gratis og franko. Enhver Ordre expederes med Omhu og Nøiagtighed: i Regning, mod Postoprav eller Forudbetaling. Bøger til et Beløb af 4 à 5 Kr. kan sendes i Posten til ethvert Sted i Norge for 20 Øre.